

Korzystanie z urządzeń elektronicznych oraz z Internetu przez dzieci i młodzież

RAPORT Z BADAŃ ILOŚCIOWYCH WŚRÓD UCZNIÓW I
NAUCZYCIELI Z KRAKOWA
INSTYTUT BADAWCZY IPC SP. Z O.O.

Spis treści

1. Wstęp	2
2. Metodologia	2
3. Analiza szczegółowa	2
3.2. Charakterystyka badanych	2
3.3. Badania wśród dzieci i młodzieży	4
3.3.1. Korzystanie z urzędów elektronicznych	4
3.3.2. Najczęściej używane urządzenie elektroniczne	6
3.3.3. Zasady korzystania z urzędów elektronicznych	13
3.3.4. Dostęp do Internetu	16
3.3.5. Zasady korzystania z Internetu	18
3.3.6. Korzystanie z Internetu	20
3.3.7. Zagrożenia związane z użytkowaniem Internetu	31
3.4. Badania wśród nauczycieli	43
3.4.1. Korzystanie przez uczniów z urzędów elektronicznych	43
3.4.2. Dostęp uczniów do Internetu	45
3.4.3. Korzystanie z Internetu w szkole	46
3.4.4. Problem nadmiernego korzystania z Internetu przez uczniów	51
3.4.5. Działania profilaktyczne dotyczące zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu ..	53
4. Wnioski i rekomendacje	54
5. Spis ilustracji	61

1. Wstęp

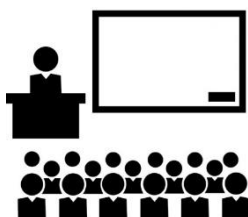
Na zlecenie Gminy Miejskiej Kraków – Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie ul. Rozrywka 1, Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o. przeprowadził na przełomie września i października 2017 roku badania z dziećmi, młodzieżą oraz nauczycielami z Krakowa, na temat korzystania z telefonów komórkowych, tabletów, komputerów, Internetu, mediów społecznościowych, gier komputerowych i konsolowych. Ponadto na podstawie przeprowadzonych badań, opracowano programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz dla nauczycieli i pedagogów.

2. Metodologia

W badaniu wzięty udział następujące grupy:

- Dzieci w wieku 6 – 9 lat: przeprowadzono 2028 ankiet
- Dzieci w wieku 10 – 13 lat: przeprowadzono 1658 ankiet
- Młodzież w wieku 14 – 16 lat: przeprowadzono 1109 ankiet
- Młodzież w wieku 17 – 19 lat: przeprowadzono 1232 ankiety
- Nauczyciele krakowskich szkół: przeprowadzono 256 ankiet

Badania były prowadzone metodą ankiety audytoryjnej.

Ankieta audytoryjna – jest odmianą ankiety wypełnianej samodzielnie przez respondentów. Zwykle są oni zebrani w tym samym pomieszczeniu, a badanie jest nadzorowane przez badacza. Rola badacza sprowadza się do zaprezentowania tematyki badania, zachęcenia do wzięcia udziału w badaniu, rozdania i zebrania kwestionariuszy ankiet, a także wyjaśnienia wątpliwości, które mogą pojawić się u osób uzupełniających ankietę. Ankiety audytoryjne stosuje się w szkołach, na uczelniach, w urzędach, w miejscu pracy, na szkoleniach, podczas konferencji itp. Jest bardzo wygodnym narzędziem. Można ją użyć do badania tzw. grup trudno dostępnych, np. specjalistów z określonej branży, którzy zebrali się w jednym miejscu z powodu zjazdu lub kongresu.

Ankieta została dostosowana do przedziałów wiekowych dzieci i młodzieży. Dla 10 – 19-latków ankieta była bardzo podobna (różniła się kilkoma pytaniami, co zostało podkreślone w analizie szczegółowej), natomiast ankieta dla najmłodszych dzieci w wieku 6 – 9 lat została przygotowana w formie obrazkowej, dostosowanej do umiejętności czytania i percepcji dzieci w tym wieku. Ankieta dla nauczycieli stanowiła zupełnie odrębne narzędzie badawcze. Tak przygotowane narzędzia pozwalają na wspólną analizę pytań na grupie 10 – 13-latków, 14 – 16-latków oraz 17 – 19-latków. Badania wśród dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia będą w większości analizowane osobno (z wyjątkiem zbieżnych pytań ze starszymi kategoriami wiekowymi). Zwieńczeniem raportu będzie analiza odpowiedzi nauczycieli.

3. Analiza szczegółowa

3.2. Charakterystyka badanych

Dobór dzieci i młodzieży do badania powstał na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego. W związku z tym proporcja płci i wieku odzwierciedla sytuację w Krakowie. W każdym przedziale wiekowym zbadano nieco większy odsetek chłopców niż dziewcząt.

W każdej badanej szkole przeprowadzono również wywiady z nauczycielami. Przebadano zdecydowanie większy odsetek kobiet niż mężczyzn 80,1% : 19,9%. Ponadto największą reprezentację w badaniu stanowili nauczyciele pomiędzy 45 a 54 rokiem życia (32,8%) oraz 35 – 44-latkowie (30,1%).

Nauczyciele biorący udział w badaniu uczył każdą grupę uczniów – 32% wskazało na 6 – 9-latków, 35,2% na 10 – 13-latków, 36,3% na 14 – 16-latków, a 38,3% na młodzież pomiędzy 17 a 19 rokiem życia. Ponadto warto dodać, że młodszy nauczyciele częściej uczył młodsze klasy, starsi natomiast częściej wskazywali na starsze klasy. Dodatkowo nauczycielki częściej uczył młodsze klasy, zaś nauczyciele częściej uczył młodzież pomiędzy 17 a 19 rokiem życia.

Tabela 1. Pytania metryczki

6 – 9-latkowie (N=2028)			
Płeć	Chłopak	1085	53,5%
	Dziewczyna	943	46,5%
Wiek	6 lat	445	21,9%
	7 lat	573	28,3%
	8 lat	538	26,5%
	9 lat	472	23,3%
10 – 13-latkowie (N=1658)			
Płeć	Chłopak	830	50,1%
	Dziewczyna	828	49,9%
Wiek	10 lat	474	28,6%
	11 lat	402	24,2%
	12 lat	395	23,8%
	13 lat	387	23,3%
14 – 16-latkowie (N=1109)			
Płeć	Mężczyzna	587	52,9%
	Kobieta	522	47,1%
Wiek	14 lat	377	34,0%
	15 lat	369	33,3%
	16 lat	363	32,7%
17 – 19-latkowie (N=1232)			
Płeć	Mężczyzna	609	50,6%
	Kobieta	623	49,4%
Wiek	17 lat	415	33,7%
	18 lat	399	32,4%
	19 lat	418	33,9%
Nauczyciele (N=256)			
Płeć	Mężczyzna	205	80,1%
	Kobieta	51	19,9%
Wiek	Poniżej 24 lat	3	1,1%
	25 – 34 lata	46	18,0%
	35 – 44 lata	77	30,1%
	45 – 54 lata	84	32,8%
	55 – 64 lata	45	17,6%
	Powyżej 64 lat	1	0,4%
W jakim wieku są dzieci, które Pan/Pani uczył?	6 – 9-latkowie (klasy I-III szkoły podstawowej)	82	32,0%
	10 – 13-latkowie (klasy IV-VI szkoły podstawowej)	90	35,2%
	14 – 16-latkowie (klasy I-III gimnazjum)	93	36,3%
	17 – 19-latkowie (klasy I-III szkoły ponadgimnazjalnej)	98	38,3%

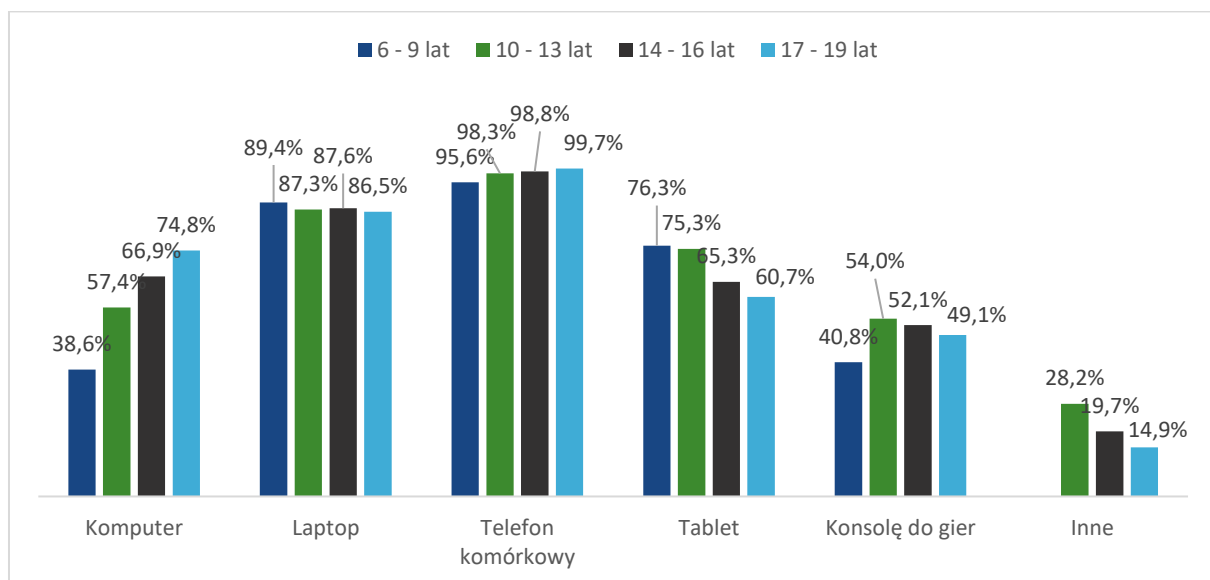
Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3. Badania wśród dzieci i młodzieży

3.3.1. Korzystanie z urządzeń elektronicznych

We wszystkich kategoriach wiekowych zadano na początku ankiety to samo pytanie: „Które z wymienionych urządzeń elektronicznych masz w swoim domu”. Najbardziej popularnym urządzeniem elektronicznym jest telefon komórkowy (ponad 95% wskazań w każdej grupie wiekowej). Na drugim miejscu znalazł się laptop (ponad 86% wskazań w każdej grupie wiekowej). Im starszy uczeń tym częściej deklaruje, że w jego domu znajduje się komputer. Odwrotna sytuacja występuje w przypadku tabletu – tu im starszy uczeń tym rzadziej deklaruje, że ma w domu tablet. Ponadto konsolę do gier ma w swoim domu ponad połowa 10 – 13-latków oraz 14 – 16-latków i mniej niż połowa najmłodszych i najstarszych uczniów. W każdym badanym przedziale konsolę do gier ma większy odsetek chłopców. Zwykle ta proporcja to 60% chłopców do 40% dziewcząt wskazujących, że mają oni konsolę do gier. Wśród innych odpowiedzi, na które w największym odsetku wskazali 10 – 13-latkowie (28,2%) zdecydowana większość wskazywała na Telewizor – 77% 10 – 13-latków; 82% 14 – 16-latków i 78% 17 – 19-latków. Pozostałe inne odpowiedzi dotyczyły sprzętu RTV-AGD.

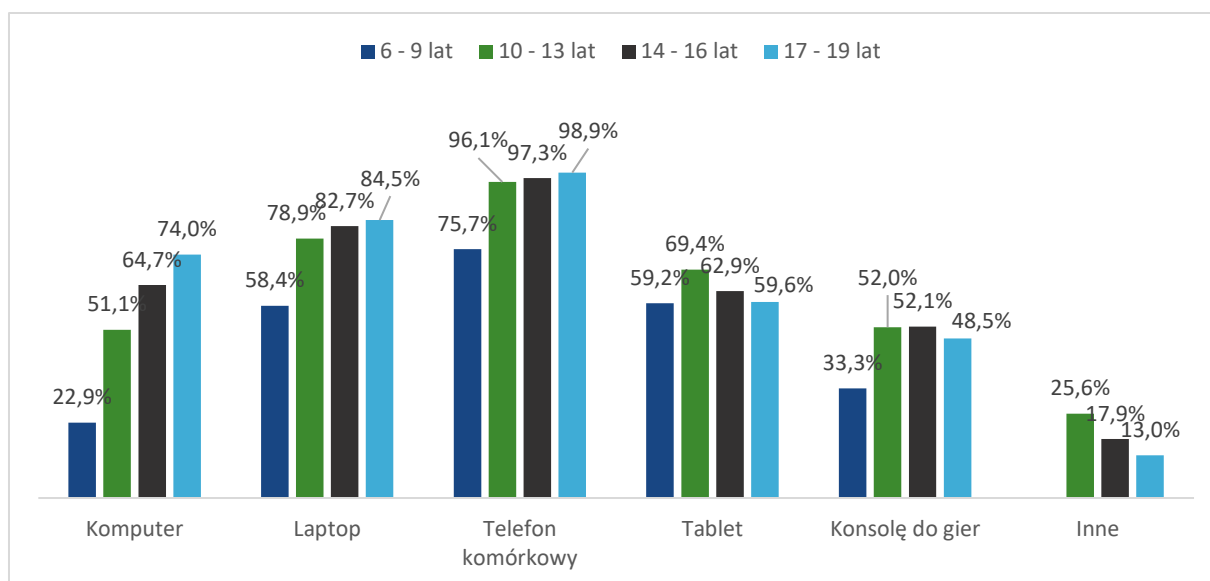
Wykres 1. Urządzenia elektroniczne, które dzieci i młodzież mają w domu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Wśród urządzeń, z których mogą korzystać badane dzieci i młodzież również największy odsetek wskazuje na telefon komórkowy. Korzysta z niego ponad 96% badanych powyżej 10 roku życia. W najmłodszej grupie wiekowej trzy czwarte dzieci wskazało na korzystanie z telefonu komórkowego. We wszystkich rodzajach urządzeń elektronicznych widoczny jest zdecydowanie mniejszy odsetek najmłodszych użytkowników. W przypadku komputera, laptopa oraz telefonu komórkowego widać, że wraz z wiekiem wzrasta odsetek użytkowników te urządzenia dzieci i młodzieży. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku użytkownika tabletu – największy odsetek 10 – 13-latków deklaruje, że z niego korzysta, a w starszych przedziałach wiekowych widać spadek użytkowników tego urządzenia. Ponadto konsolę do gier użytkuje 52% 10 – 13-latków i 14 – 16-latków. W przypadku konsoli do gier nadal odnotowuje się taką proporcję użytkowników: 60% chłopców do 40% dziewcząt. Dodatkowo z tabletów oraz laptopów częściej korzystają dziewczęta, chłopcy natomiast nieco częściej użytkują komputery stacjonarne.

Wykres 2. Urządzenia elektroniczne, z których dzieci i młodzież mogą korzystać

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Zestawienie danych dotyczących sprzętów, które znajdują się w domach dzieci i młodzieży oraz sprzętów, z których mogą korzystać pokazuje, że im starszy respondent tym mniejsza jest różnica odpowiedzi (ma – używa). W domach dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia średnio 18% z nich twierdzi, że ma w domu poszczególne sprzęty, ale nie może ich używać. Największa różnica dotyczyła laptopa – 31%. W grupie 10 – 13-latków różnica między posiadanym sprzętem a możliwością korzystania z niego jest zdecydowanie mniejsza (średnia różnica to 5%). Podobnie jak w przypadku młodszej grupy największy odsetek dotyczył laptopa – 8,4% to różnica między obecnością sprzętu w domu, a możliwością korzystania z niego. W starszych grupach wiekowych maleje odsetek sprzętów, które w domu ma respondent ale z nich nie korzysta – średnia dla 14 – 16-latków to 2,2%, a dla najstarszej grupy wiekowej – 1%. Tak jak w innych przedziałach wiekowych największa różnica dotyczy laptopa – może być to sprzęt należący do innego członka rodziny. Ponadto w każdej badanej grupie wiekowej najmniejsza różnica pomiędzy posiadanym a użytkowanym sprzętem dotyczy konsoli do gier. Jeśli znajduje się ona w domach uczniów najczęściej mogą z niej korzystać.

Tabela 2. Dostęp do urządzeń elektronicznych, a ich używanie

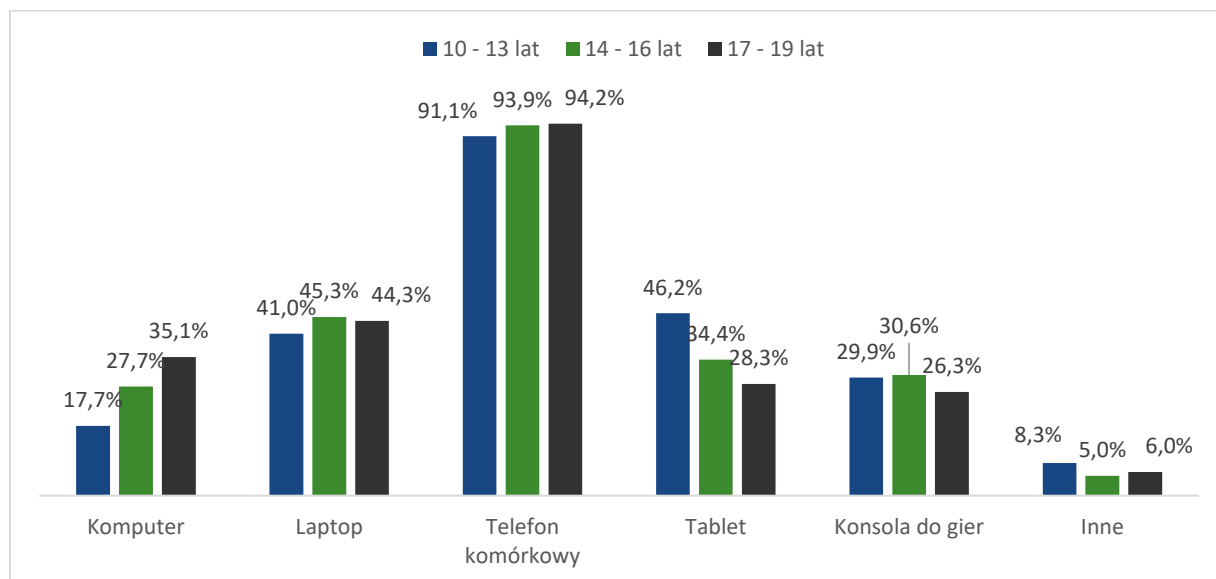
	6 - 9 lat			10 - 13 lat			14 - 16 lat			17 - 19 lat		
	Ma (%)	Używa (%)	Różnica (%)	Ma (%)	Używa (%)	Różnica (%)	Ma (%)	Używa (%)	Różnica (%)	Ma (%)	Używa (%)	Różnica (%)
Komputer	38,6	22,9	15,7	57,4	51,1	6,3	66,9	64,7	2,2	74,8	74,0	0,7
Laptop	89,4	58,4	31,0	87,3	78,9	8,4	87,6	82,7	5,0	86,5	84,5	2,0
Telefon komórkowy	95,6	75,7	19,8	98,3	96,1	2,2	98,8	97,3	1,5	99,7	98,9	0,7
Tablet	76,3	59,2	17,1	75,3	69,4	5,9	65,3	62,9	2,3	60,7	59,6	1,1
Konsolę do gier	40,8	33,3	7,5	54,0	52,0	2,1	52,1	52,1	0,0	49,1	48,5	0,6
Inne				28,2	25,6	2,5	19,7	17,9	1,8	14,9	13,0	1,9

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Oprócz pytania o obecność poszczególnych sprzętów elektronicznych w domu i ich użytkowanie, zadano dzieciom i młodzieży pytanie jakie sprzęty należą tylko do nich, np. kupili im je rodzice lub dostali je w prezencie. Ponad 90% badanych wskazało na telefon komórkowy. W przypadku

komputera widać zależność, że im starszy uczeń, tym częściej deklaruje, że dostał komputer na swój użytek. Zupełnie inaczej sytuacja wygląda z tabletem – jest to najbardziej popularny sprzęt wśród 10 – 13 latków, a im uczeń starszy, tym rzadziej wskazuje, że dostał tablet na swój własny użytek. Laptop oraz konsola do gier są najbardziej popularne w grupie 14 – 16-latków. Wśród innych odpowiedzi, tak jak w przypadku poprzednich pytań zdecydowana większość uczniów wskazywała na telewizor.

Wykres 3. Urządzenia, które należą do dzieci i młodzieży

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Płeć znacząco różnicuje sprzęty, które uczniowie dostali na swój użytek. Wśród 10 – 13-latków częściej chłopcy posiadają komputer oraz konsolę do gier. Dziewczęta natomiast częściej w tym wieku dostają w prezencie telefon komórkowy oraz tablet. Wśród 14 – 16-latków i 17 – 19-latków utrzymuje się tendencja, że chłopcy częściej dostają konsolę do gier i komputer, dziewczęta natomiast zdecydowanie częściej niż chłopcy dostają laptop. Tablet traci na znaczeniu – jest to sprzęt popularny wśród młodszych uczniów, ale w każdym przedziale wiekowym tablet jest częściej wskazywany przez uczennice.

Tabela 3. Urządzenia, które należą do dzieci i młodzieży w dekompozycji na płeć

	10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Komputer	23,4%	12,0%	36,5%	17,8%	50,6%	19,4%
Laptop	41,7%	40,4%	39,9%	51,3%	39,5%	49,3%
Telefon komórkowy	88,8%	93,3%	92,2%	95,8%	92,0%	96,6%
Tablet	41,7%	50,8%	31,3%	37,9%	23,4%	33,3%
Konsola do gier	41,3%	18,5%	40,0%	19,9%	39,3%	13,0%
Inne	8,0%	8,6%	4,8%	5,4%	5,1%	6,9%

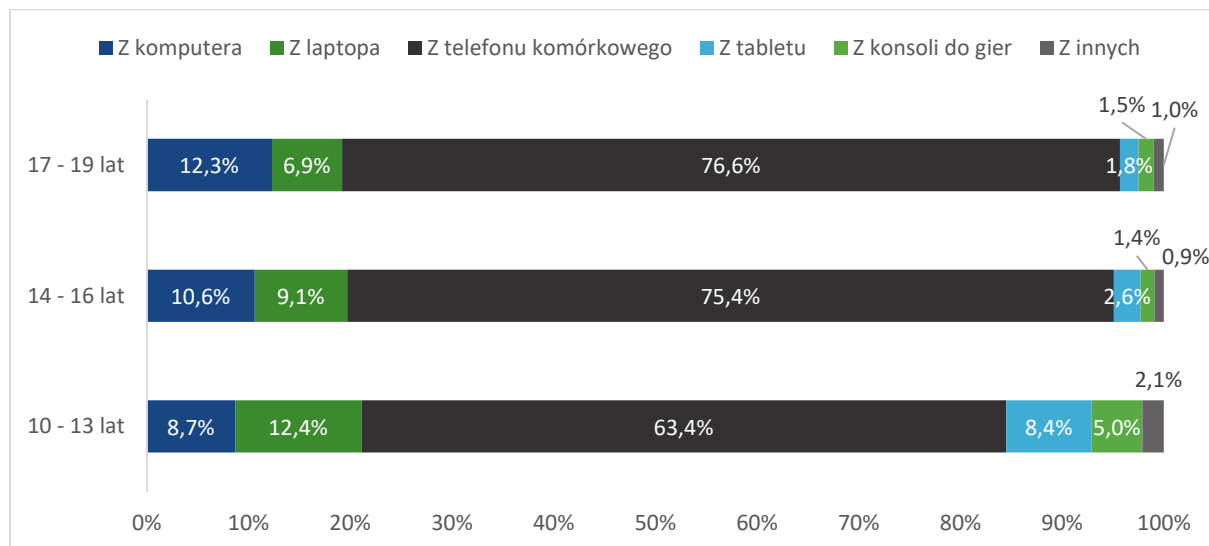
Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3.2. Najczęściej używane urządzenie elektroniczne

Spośród wskazanych urządzeń elektronicznych uczniowie mieli wybrać ten, który użytkują najczęściej. Poniższy wykres pokazuje, że najpopularniejszym sprzętem jest telefon komórkowy. Warto dodać, że wewnątrz grupy 10 – 13-latków telefon komórkowy posiada 56,8% 10-latków, 54,5% 11-latków, 70,9% 12-latków oraz 73,1% 13-latków. Wskaźnik użytkowania komputera wzrasta z wiekiem.

Odwrotna sytuacja występuje w przypadku laptopa – im starszy uczeń tym rzadziej wskazuje ten sprzęt jako najczęściej użytkowany. Ponadto wewnątrz grupy 10 – 13-latków laptop najczęściej użytkują młodzi uczniowie: 12,9% 10-latków, 18,2% 11-latków, 9,4% 12-latków oraz 9,0% 13-latków. Podobnie do laptopa wraz wiekiem spada użytkownictwo tabletu. Warto również dodać, że na najczęstsze użytkowanie tabletu w grupie 10 – 13-latków, wskazują najmłodszy respondenci: 13,5% 10-latków, 8,2% 11-latków, 6,3% 12-latków oraz 4,4% 13-latków.

Wykres 4. Urządzenie elektroniczne, z którego najczęściej korzysta respondent

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja pytania na płeć pokazała, że z najbardziej popularnego telefonu komórkowego w większym odsetku korzystają dziewczęta niż chłopcy – taka dysproporcja dotyczy każdego przedziału wiekowego. Chłopcy natomiast częściej niż dziewczęta odpowiadają, że najczęściej użytkowanym przez nich sprzętem elektronicznym jest komputer.

Tabela 4. Urządzenie elektroniczne, z którego najczęściej korzysta respondent w dekompozycji na płeć

	10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Z komputera	12,8%	4,7%	16,7%	3,8%	20,1%	4,3%
Z laptopa	15,2%	9,7%	9,7%	8,4%	8,0%	5,7%
Z telefonu komórkowego	53,5%	73,3%	67,8%	83,9%	66,6%	86,9%
Z tabletu	7,6%	9,2%	2,6%	2,7%	1,9%	1,6%
Z konsoli do gier	9,0%	1,0%	2,0%	0,6%	2,4%	0,5%
Z innych	1,9%	2,2%	1,2%	0,6%	1,0%	1,0%

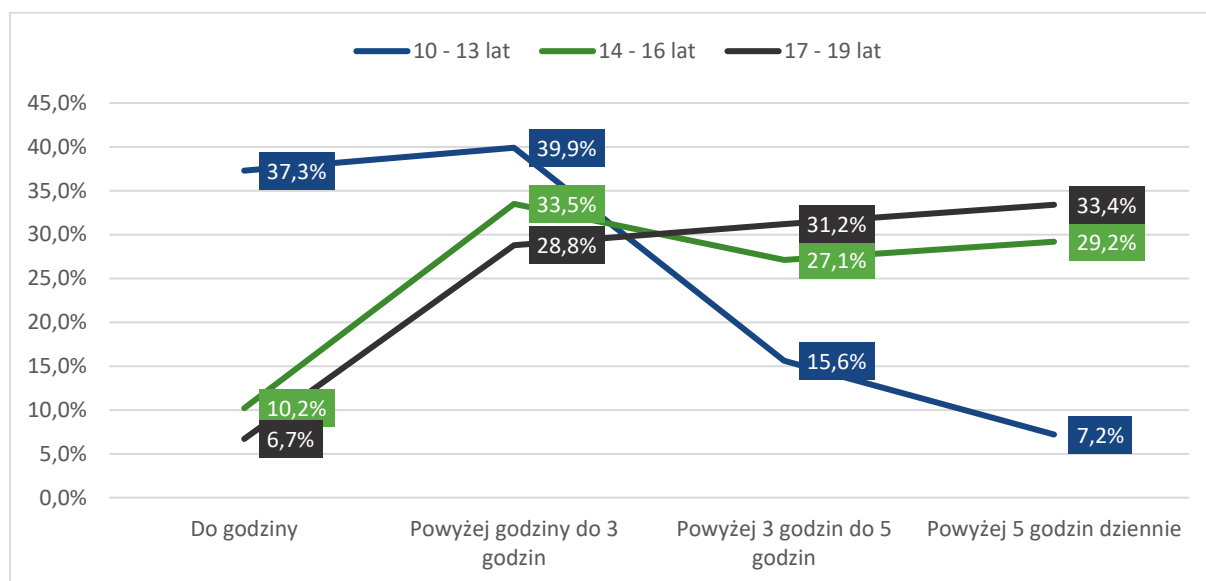
Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Poniższy wykres obrazujący czas korzystania z najczęściej użytkowanego sprzętu elektronicznego (najczęściej telefon komórkowy), pokazuje, że im starszy uczeń, tym dłużej korzysta z urządzenia. W grupie 10 – 13-latków ponad jedna trzecia wskazuje na korzystanie z urządzenia do godziny (największy odsetek 10-latków – 50,8%), a prawie 40% wskazuje na czas do 3 godzin dziennie (największy odsetek 12-latków – 43,3%). W grupie 10 – 13-latków na dłuższy czas korzystania z urządzenia wskazali w największym odsetku starsi uczniowie z tej grupy: powyżej 3 do 5 godzin 23,5% 13-latków i powyżej 5 godzin 12,1% 13-latków. W grupie 14 – 16-latków na codzienne korzystanie z ulubionego urządzenia elektronicznego powyżej 3 godzin dziennie wskazało 56,3% badanych (suma

odpowiedzi powyżej 3 do 5 godzin i powyżej 5 godzin dziennie), zaś w grupie 17 – 19-latków na tak długi czas korzystania z urządzenia wskazało 64,6% uczniów.

Wykres 5. Czas spędzany na używaniu urządzenia, z którego uczeń korzysta najczęściej

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Czas poświęcony na korzystanie z ulubionego urządzenia elektronicznego w podziale na płeć pokazuje, że tylko w grupie 10 – 13-latków chłopcy dłużej korzystają z tego urządzenia. Sytuacja zmienia się z wiekiem – w starszych kategoriach wiekowych to dziewczęta wskazują na dłuższy czas korzystania z ulubionego urządzenia niż chłopcy.

Tabela 5. Czas spędzany na używaniu urządzenia, z którego uczeń korzysta najczęściej w dekompozycji na płeć

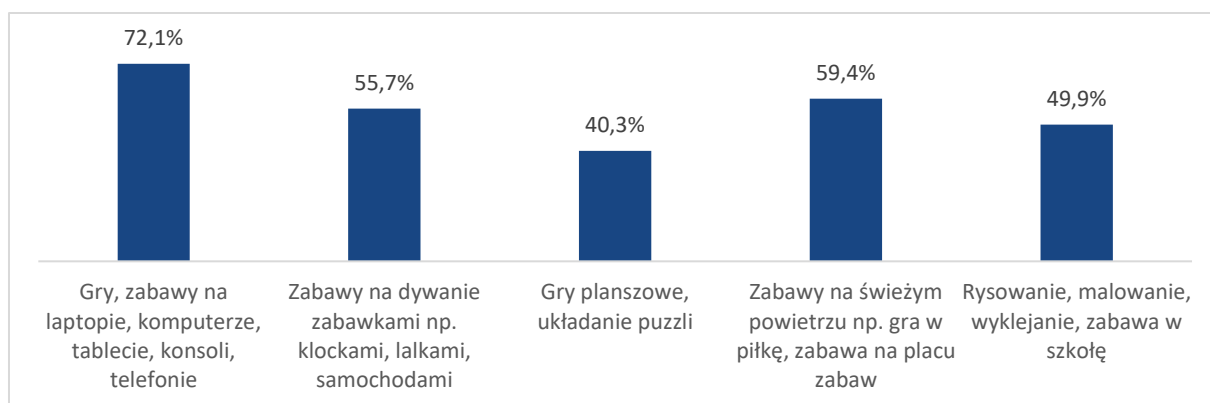
	10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Do godziny	33,5%	41,2%	12,3%	7,9%	9,6%	3,6%
Powyżej godziny do 3 godzin	42,2%	37,7%	37,1%	29,3%	32,4%	25,1%
Powyżej 3 godzin do 5 godzin	16,6%	14,5%	26,2%	28,2%	28,3%	34,2%
Powyżej 5 godzin dziennie	7,7%	6,6%	24,4%	34,7%	29,7%	37,1%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W grupie najmłodszych dzieci nie zapytano o czas korzystania z urządzeń elektronicznych ze względu na problematyczność tego pytania – dzieci w tym wieku mogą mieć jeszcze trudność w ocenie czasu spędzanego na zabawie lub po prostu mogą nie znać jeszcze pojęć godzina, dwie, trzy. W związku z tym dzieciom między 6 a 9 rokiem życia zadano pytanie o to, co robią po powrocie ze szkoły.

Użytkowanie sprzętów elektronicznych jest najpopularniejszą formą spędzania czasu wolnego wśród najmłodszych dzieci – prawie trzy czwarte z nich po szkole, w wolnym czasie gra, bawi się na laptopie, komputerze, tablecie, konsoli lub na telefonie. Ponad połowa dzieci wskazała również na zabawy na dywanie lub na świeżym powietrzu. Mniej niż połowa na rysowanie, malowanie, zabawę w szkołę czy gry planszowe lub układanie puzzli.

Wykres 6. Czynności, które robią dzieci w czasie wolnym (6 – 9-latkowie)

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Najpopularniejszy sposób na spędzanie wolnego czasu – gry i zabawy na sprzętach elektronicznych, dotyczy nieco większego odsetka chłopców niż dziewcząt. Jest on najpopularniejszy wśród 9-latków, jednak nie oznacza to, że jego popularność maleje z wiekiem – częściej grają i bawią się na różnych sprzętach elektronicznych 7-latkowie niż 8-latkowie.

Ponadto gry planszowe i rysowanie, zabawa w szkołę są bardziej popularne wśród dziewcząt, a także wśród najmłodszych dzieci (6-latków). Chłopcy natomiast preferują zabawy na dywanie zabawkami, klockami czy samochodami.

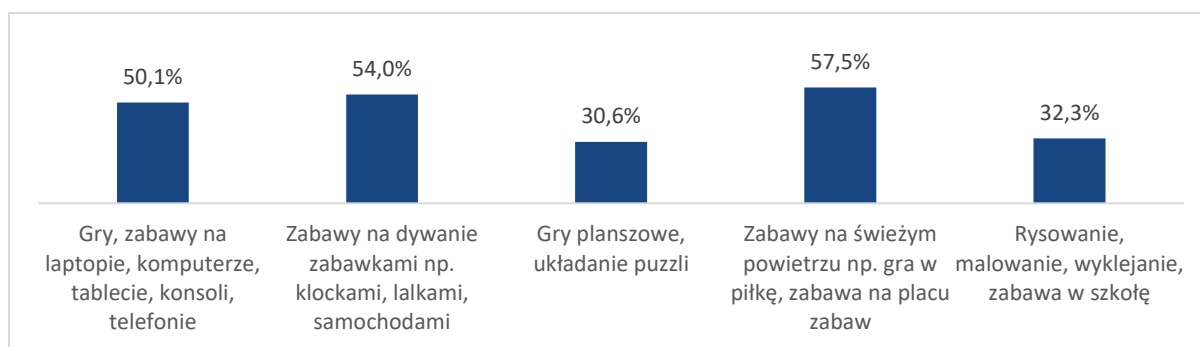
Wykres 7. Czynności, które robią dzieci w czasie wolnym (6 – 9-latkowie) w dekompozycji na płeć i wiek

	Płeć		Wiek			
	Chłopak	Dziewczyna	6 lat	7 lat	8 lat	9 lat
Gry, zabawy na laptopie, komputerze, tablecie, konsoli, telefonie	78,7%	64,6%	64,3%	74,0%	72,7%	76,6%
Zabawy na dywanie zabawkami np. klockami, lalkami, samochodami	58,0%	53,2%	59,3%	57,8%	52,1%	54,1%
Gry planszowe, układanie puzzli	36,1%	45,2%	50,7%	38,0%	35,1%	39,3%
Zabawy na świeżym powietrzu np. gra w piłkę, zabawa na placu zabaw	60,7%	57,8%	59,0%	62,2%	56,4%	59,7%
Rysowanie, malowanie, wyklejanie, zabawa w szkołę	37,3%	64,5%	57,7%	51,9%	44,7%	46,1%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W grupie najmłodszych dzieci w przypadku zabaw z koleżankami i kolegami urządzenia elektroniczne nie odgrywają już tak dużej roli jak w przypadku spędzania wolnego czasu po szkole. Większy odsetek dzieci wskazuje na zabawy na świeżym powietrzu lub zabawy na dywanie klockami, lalkami lub samochodami niż na gry i zabawy na urządzeniach elektronicznych. Warto jednak pamiętać, że jest to trzecia najbardziej popularna forma spędzania czasu z rówieśnikami i wskazuje ją połowa dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia. Ponadto na ten sposób zabawy wskazuje większy odsetek chłopców niż dziewcząt (61,2% : 37,4%), a wewnątrz kategorii wiekowej 6 – 9-latków gry i zabawy z wykorzystaniem urządzeń elektronicznych kształtują się następująco: 49,1% 6-latków, 44,2% 7-latków, 51% 8-latków i 57,3% 9-latków.

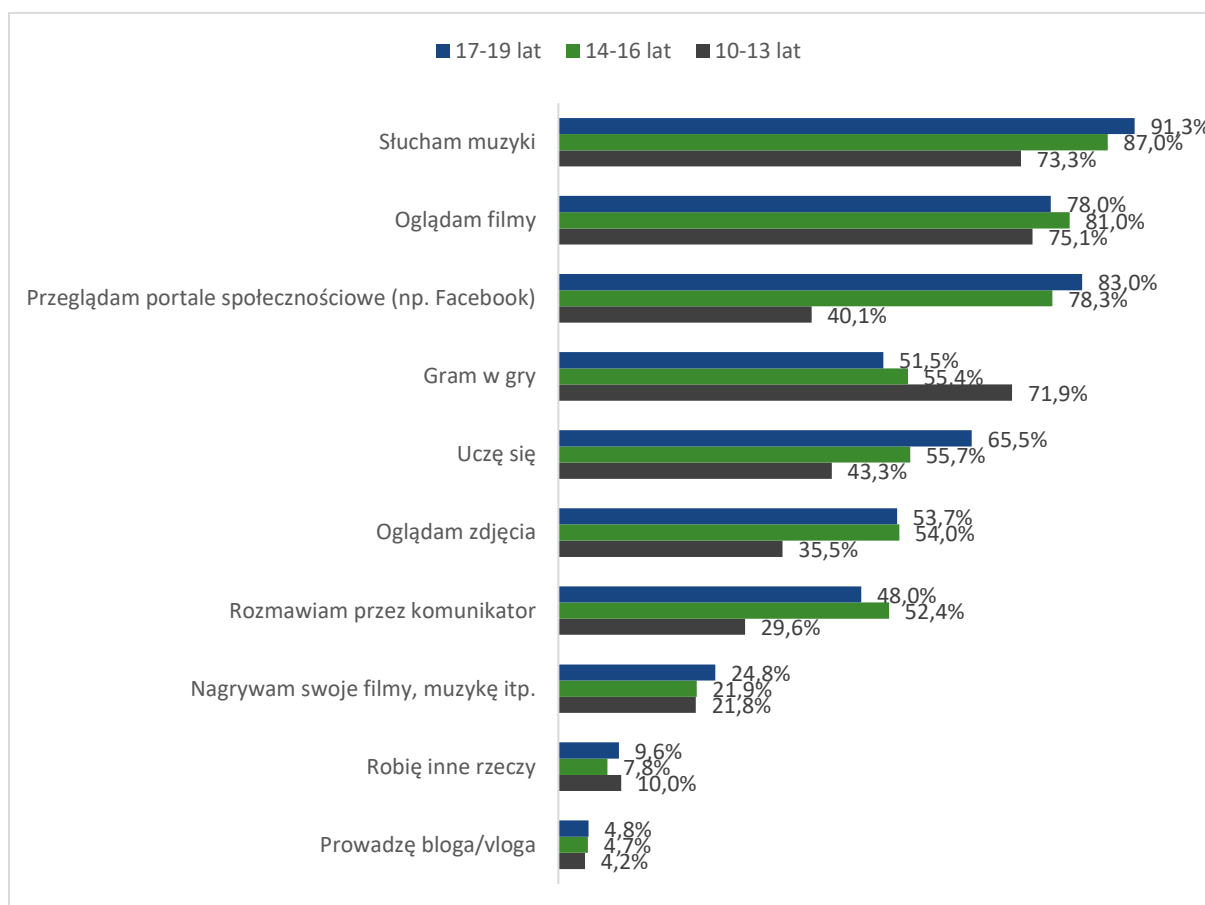
Wykres 8. Ulubione zabawy dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia z kolegami i koleżankami

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Grupa 10 – 13-latków na urzędzeniu, z którego korzysta codziennie najczęściej ogląda filmy (75,1%), słucha muzyki (73,3%) oraz gra w gry (71,9%). Wśród 14 – 16-latków najpopularniejsze są: słuchanie muzyki (87%), oglądanie filmów (81%), przeglądanie portali społecznościowych (78,3%). W grupie 17 – 19-latków znaczenie zyskują portale społecznościowe, które wyprzedzają oglądanie filmów. Trzy najczęstsze czynności w tej grupie wyglądają następująco: słuchanie muzyki (91,3%), przeglądanie portali społecznościowych (83%) oraz oglądanie filmów (78%). Warto dodać, że wewnątrz najmłodszej grupy wiekowej obserwuje się, że portale społecznościowe są najbardziej popularne wśród 13-latków: 60,7% 13-latków, 47,8% 12-latków, 33,3% 11-latków i 22,6% 10-latków. Granie w gry natomiast jest domeną najmłodszych badanych: 80,6% 10-latków, 77,4% 11-latków, 65,1% 12-latków oraz 62,5% 13-latków.

Wykres 9. Czynności wykonywane na najczęściej użytkowanym urządzeniu elektronicznym

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Co dziesiąty uczeń wskazał również na inne czynności wykonywane na urządzeniu, z którego korzysta codziennie. Wśród najmłodszych badanych najczęściej podawano na kontakt z innymi osobami poprzez sms, czat czy komunikator – 27,3%, 14,5% badanych wskazało na różne rzeczy np. przeglądanie różnych stron, sprawdzanie godziny, kalendarza, maila. Na trzecim miejscu pod względem częstości również pojawił się kontakt z innymi osobami – 12,1% dzwoni do znajomych. Niepokojące w tej grupie badanych są odpowiedzi *hejtuję* oraz *wchodzę na niedozwolone dla mnie rzeczy* wskazane przez dwóch uczniów.

W grupie 14 – 16-latków najpopularniejsze inne czynności wykonywane na ulubionym urządzeniu elektronicznym to czytanie oraz kontakt ze znajomymi – kolejno 27,9% oraz 25,6% wskazań. Podobnie najpopularniejsze odpowiedzi wyglądają u starszych uczniów – 17 – 19-latków. Niepokojące w starszej grupie wiekowej jest oglądanie pornografii, wskazane przez 6,7% badanych (8 uczniów). Oglądanie tego typu filmów pojawiło się również w młodszej grupie 14 – 16-latków – 1,2% wskazań (1 uczeń).

Tabela 6. Inne czynności wykonywane na najczęściej użytkowanym urządzeniu elektronicznym

10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
Kontaktuję się ze znajomymi (sms, czat, komunikator)	27,3%	Czytam (książki, blogi)	27,9%	Czytam (książki, blogi)	23,3%
Różne rzeczy np. przeglądanie różnych stron, sprawdzenie godziny, kalendarza, maila itp.	14,5%	Kontaktuję się ze znajomymi (sms, czat, komunikator)	25,6%	Kontaktuję się ze znajomymi (sms, czat, komunikator)	20,0%
Dzwonię do znajomych	12,1%	Piszę artykuły, opowiadania	5,8%	Oglądam pornografię	6,7%
Czytam książki	9,1%	Robię zdjęcia	5,8%	Robię zdjęcia	5,8%
Robię zdjęcia	8,5%	Maluję, rysuję	4,7%	Piszę artykuły, opowiadania	4,2%
Maluję, rysuję	6,7%	Programuję	3,5%	Robię różne rzeczy	4,2%
Programuję	6,7%	Sprawdzam ciekawostki, wiadomości	3,5%	Poszukuję interesujących mnie informacji	4,2%
Przeglądam i czytam rzeczy związane ze szkołą	3,6%	Bawię się ustawieniami	2,3%	Maluję, rysuję	2,5%
Nagrywam muzykę, teledyski	3,6%	Edytuję zdjęcia	2,3%	Programuję	2,5%
Piszę opowiadania, piosenki	2,4%	Oglądam	2,3%	Przeglądam / wystawiam rzeczy na portale aukcyjne	2,5%
Edytuję / obrabiam zdjęcia, filmy, animacje	1,8%	Prezentacje	2,3%	Edytuję zdjęcia, montaż filmów	1,7%
Gram	1,8%	Pracuję	1,2%	Oglądam filmy, seriale	1,7%
Uczę się	1,8%	Robię zakupy	1,2%	Pracuję	1,7%
Poszerzam wiedzę na temat moich zainteresowań	1,2%	Dzwonię	1,2%	Ściągam	1,7%
Ściągam filmy, piosenki	1,2%	Przygotowuję się do szkoły	1,2%	Giełda	1,7%
Hejtuję	0,6%	Nagrywam muzykę, teledyski	1,2%	Oglądam filmy vlogi na YouTubie	1,7%
Przeglądam portale aukcyjne	0,6%	Odrabiam lekcje	1,2%	Przeglądam strony ze śmiesznymi rzeczami, memami	1,7%
Nie wiem	0,6%	Oglądam pornografię	1,2%	Projektuję grafikę	1,7%
Uprawiam sport	0,6%	Robię quizy	1,2%	Sprawdzam ciekawostki, wiadomości	0,8%
Wchodzę na niedozwolone dla mnie rzeczy	0,6%	Robię różne rzeczy	1,2%	Prezentacje	0,8%
Wstawiam posty na portale społecznościowe	0,6%	Ściągam muzykę	1,2%	Robię zakupy	0,8%
		Sprawdzam ogłoszenia motoryzacyjne	1,2%	Przygotowuję się do szkoły	0,8%

	Tworzę muzykę	1,2%	Tworzę muzykę	0,8%
			Korzystam z aplikacji	0,8%
			Korzystam z map, nawigacji	0,8%
			Robię notatki	0,8%
			Zajęcia dodatkowe	0,8%
			Sprawdzam pocztę	0,8%
			Gram w gry Internetowe	0,8%
			Tworzę sztukę	0,8%
			Tworzę memy	0,8%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dziewczęta pomiędzy 10 a 13 i 14 a 16 rokiem życia częściej niż chłopcy słuchają muzyki, częściej również przeglądają portale społecznościowe. Różnice te zacierają się (nie są tak duże), kiedy młodzież jest pomiędzy 17 a 19 rokiem życia. W każdym przedziale wiekowym to chłopcy częściej niż dziewczęta grają w gry. Prawie dorosłe uczennice natomiast częściej niż ich koledzy rozmawiają przez komunikator czy wykorzystują swoje ulubione urządzenie do nauki.

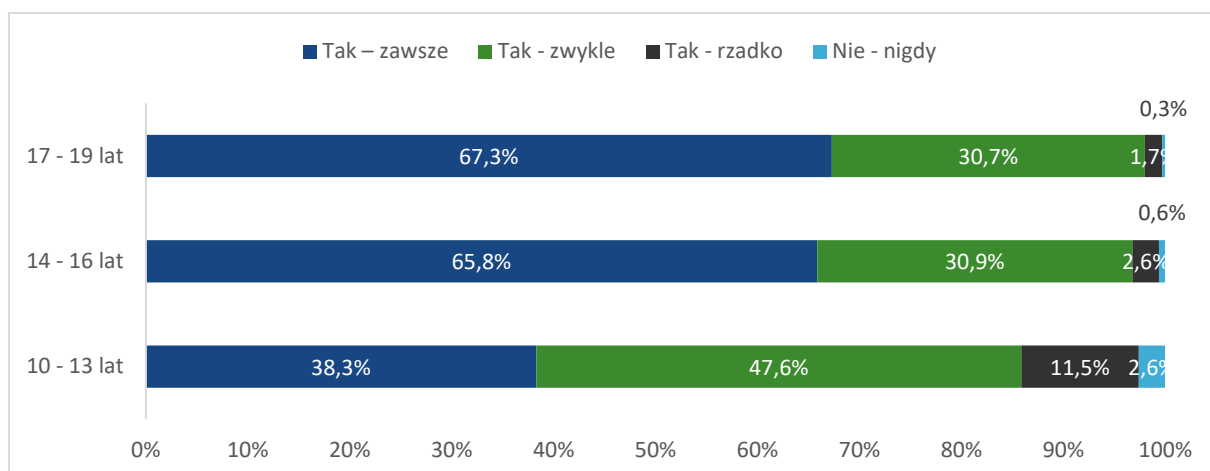
Tabela 7. Czynności wykonywane na najczęściej używanym urządzeniu elektronicznym w dekompozycji na płeć

	10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Słucham muzyki	66,1%	80,4%	83,5%	91,0%	89,1%	93,6%
Oglądam filmy	73,3%	76,9%	84,2%	77,4%	79,9%	76,0%
Oglądam zdjęcia	26,0%	45,0%	43,8%	65,5%	46,7%	60,8%
Przeglądam portale społecznościowe (np. Facebook)	35,3%	44,9%	72,9%	84,3%	80,9%	85,1%
Gram w gry	84,6%	59,2%	69,7%	39,3%	65,8%	36,8%
Nagrywam swoje filmy, muzykę itp.	18,7%	24,9%	20,3%	23,8%	21,2%	28,6%
Rozmawiam przez komunikator	27,3%	31,8%	51,1%	53,8%	42,9%	53,2%
Uczę się	42,5%	44,1%	52,8%	59,0%	61,0%	70,1%
Prowadzę bloga/vloga	2,9%	5,6%	3,1%	6,5%	4,0%	5,6%
Robię inne rzeczy	7,1%	12,8%	4,4%	11,5%	9,3%	9,9%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Pytając uczniów o urządzenia, z których korzystają najczęściej nie brano pod uwagę wykorzystywania samego Internetu. Jednak już w przypadku 10 – 13-latków, ponad jedna trzecia deklaruje, że korzystając ze swojego ulubionego urządzenia korzysta zawsze z Internetu. Odsetek ten wzrasta z wiekiem i już od przedziału 14 – 16 lat, a dokładniej od 15 roku życia, dwie trzecie uczniów deklaruje, że zawsze używając urządzenie elektroniczne, korzysta również z Internetu. Biorąc pod uwagę sumę odpowiedzi: „tak – zawsze” i „tak – zwykle”, jednoczesne użytkowanie sprzętów elektronicznych i Internetu deklaruje 85,9% 10 – 13-latków, 96,7% 14 – 16-latków oraz 98% 17 – 19-latków.

Wykres 10. Czy uczeń korzystający z ulubionego urządzenia, korzysta również z Internetu?

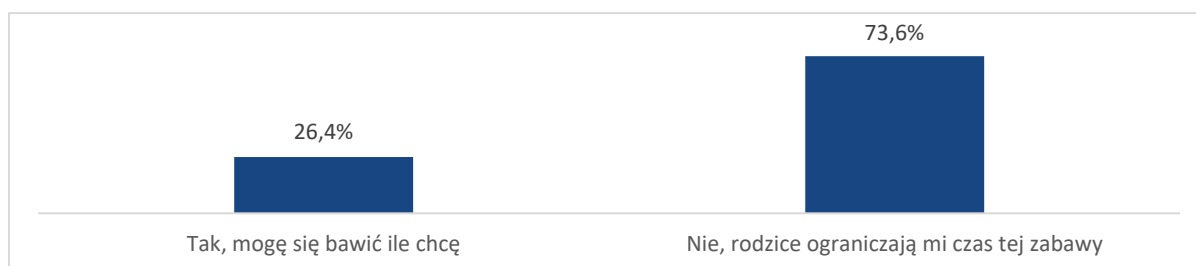

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3.3. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych

Najmłodszym respondentom – dzieciom pomiędzy 6 a 9 rokiem życia, zadano pytanie o zasady korzystania z urządzeń elektronicznych. Ponad jedna czwarta badanych twierdzi, że może bawić się telefonem, laptopem, tabletem czy konsolą do gier tak długo, jak ma na to ochotę. Natomiast prawie trzy czwarte uczniów przyznaje, że rodzice ograniczają czas tej zabawy.

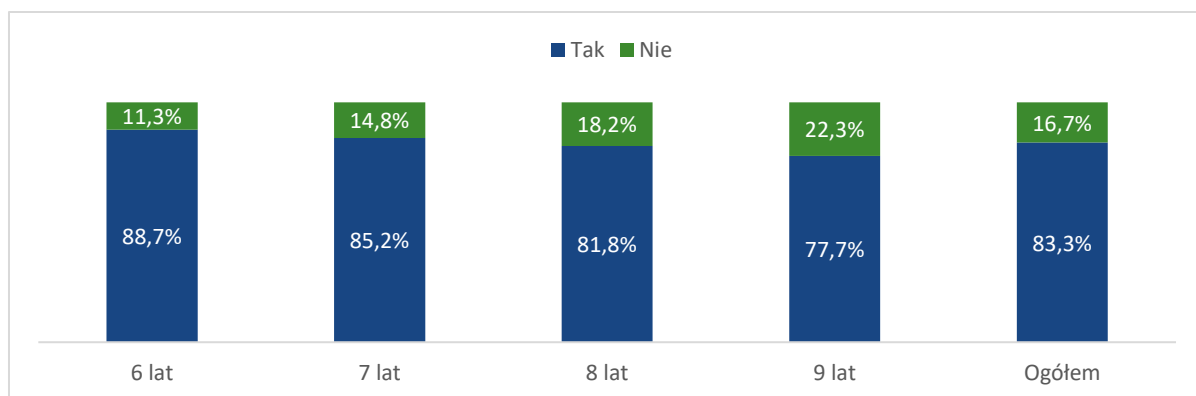
Wykres 11. Czy dzieci w wieku 6 – 9 lat mogą bawić się telefonem, laptopem, tabletem, konsolą tyle czasu ile chcą?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Istotne wśród najmłodszych respondentów jest to, że 83,3% dzieci chcąc skorzystać z różnych urządzeń znajdujących się w ich domach, pytają o zgodę rodziców. Odsetek dzieci wskazujących na taką odpowiedź maleje z wiekiem i już w wieku 9 lat ponad jedna piąta uczniów twierdzi, że nie pyta o pozwolenie rodziców chcąc skorzystać z komórki, laptopa czy konsoli do gier.

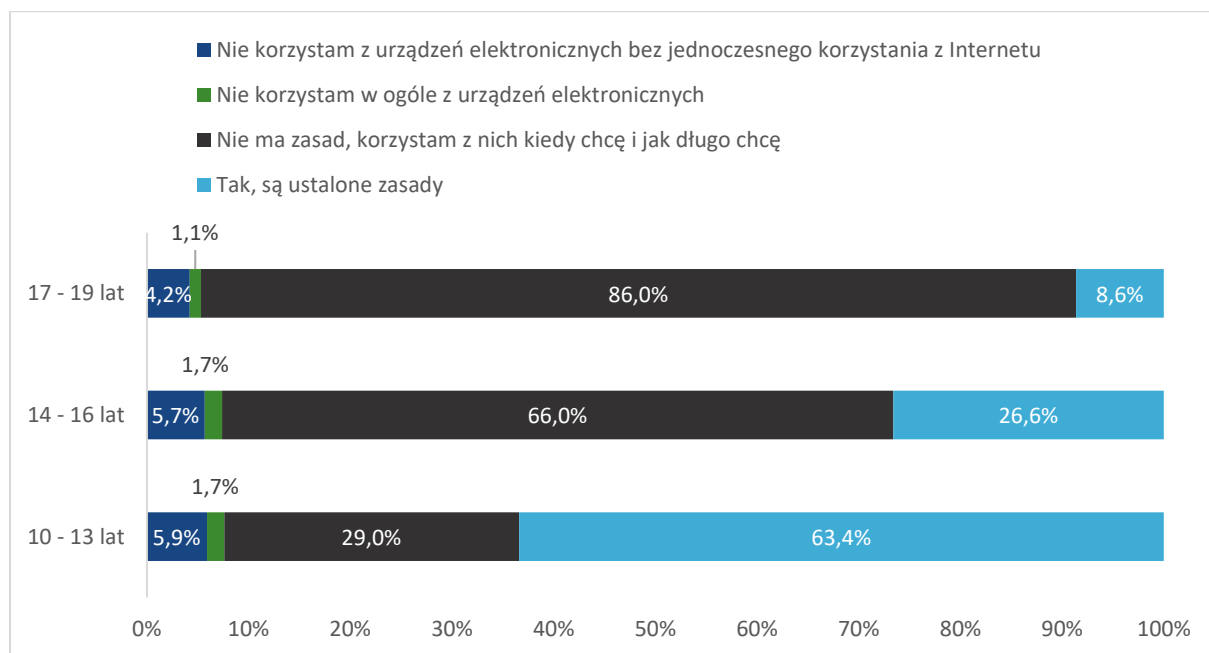
Wykres 12. Czy dzieci w wieku 6 – 9 lat chcąc skorzystać z telefonu, laptopa, tabletu, pytają o pozwolenie rodziców?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Starszych uczniów również zapytano o zasady korzystania z urządzeń elektronicznych. Najczęściej uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia twierdzą, że w ich domach obowiązują pewne zasady. Na taką odpowiedź wskazuje już tylko ponad jedna czwarta 14 – 16-latków i co 11 respondent pomiędzy 17 a 19 rokiem życia. Wraz ze spadkiem odpowiedzi świadczącej o zasadach występujących w domach, wzrasta odpowiedź dotycząca pełnej swobody – „nie ma zasad, korzystam z nich kiedy chcę i jak długo chcę”. Tego typu sytuacja występuje u 29% 10 – 13-latków, 66% 14 – 16-latków i 86% najstarszych uczniów. Średnio po 5% badanych wskazało, że zasady korzystania z urządzeń elektronicznych dotyczą de facto zasad korzystania z Internetu – „nie korzystam z urządzeń elektronicznych bez jednoczesnego korzystania z Internetu”.

Wykres 13. Czy w domach uczniów są ustalone zasady korzystania z urządzeń elektronicznych?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W każdym przedziale wiekowym częściej chłopcy niż dziewczęta przyznają, że w ich domu obowiązują pewne zasady korzystania z urządzeń elektronicznych.

Tabela 8. Czy w domach uczniów są ustalone zasady korzystania z urządzeń elektronicznych? Pytanie w dekompozycji na płeć

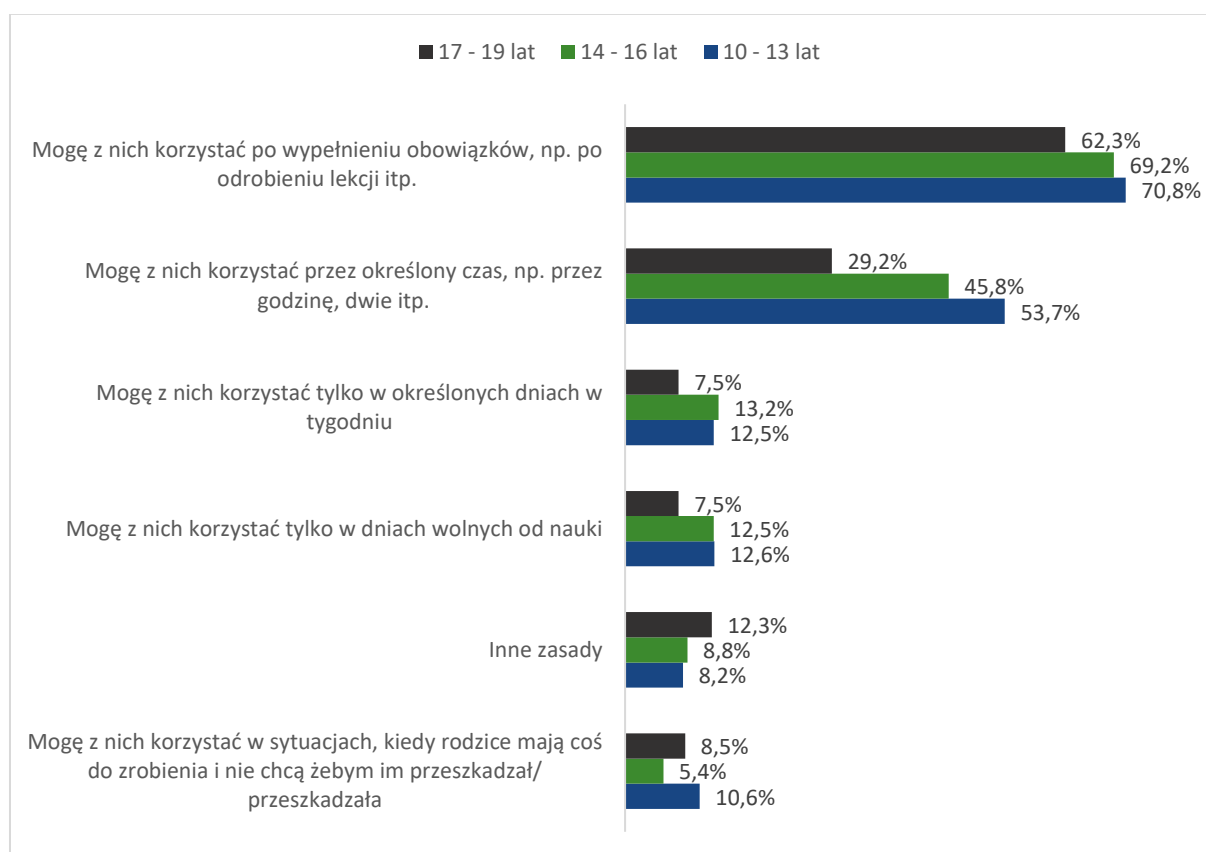
	10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Nie korzystam z urządzeń elektronicznych bez jednoczesnego korzystania z Internetu	6,1%	5,6%	4,3%	7,3%	4,7%	3,8%
Nie korzystam w ogóle z urządzeń elektronicznych	1,7%	1,7%	1,7%	1,7%	1,1%	1,1%
Nie ma zasad, korzystam z nich kiedy chcę i jak długo chcę	24,1%	33,9%	60,3%	72,4%	83,1%	89,0%
Tak, są ustalone zasady	68,1%	58,8%	33,7%	18,6%	11,1%	6,1%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Wśród uczniów, którzy zadeklarowali, że w ich domach są zasady korzystania z urządzeń elektronicznych, dwie najczęściej pojawiające się zasady to: możliwość korzystania po wypełnieniu obowiązków np. po odrobieniu lekcji (odsetek wskazań na tą zasadę maleje z wiekiem) oraz korzystanie

z urządzeń przez określony czas np. przez godzinę, dwie itp. (odsetek wskazań na tą zasadę również maleje z wiekiem. Największy odsetek 10 – 13 i 14 – 16-latków wskazuje na zasadę korzystania z urządzeń elektronicznych w określonych dniach w tygodniu lub w dniach wolnych od nauki, a większy odsetek 17 – 19-latków wskazuje na inne, nieujęte w kafeterii odpowiedzi. Wśród innych odpowiedzi 10 – 13 i 14 – 16-latkowie wskazują na ograniczenia dotyczące czasu – np. muszą oddać telefon rodzicom przed pójściem spać albo mogą korzystać z urządzeń do konkretnej godziny. Wśród innych odpowiedzi wśród 10 – 13 i 14 – 16-latków pojawiły się również zasady, dotyczące pragmatycznego wykorzystania urządzeń – np. jako wsparcie przy odrabianiu lekcji. Wśród najstarszych uczniów jeśli panują inne zasady korzystania z urządzeń elektronicznych, dotyczą one dobrego zachowania, dobrych wyników w nauce, ale także ograniczeń czasowych.

Wykres 14. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Wśród uczniów pomiędzy 14 a 16 i 17 a 19 rokiem życia nie odnotowano różnic istotnych statystycznie w podziale na płeć i pojedyncze roczniki. Różnice te wystąpiły natomiast wśród 10 – 13-latków. Wydaje się, że to chłopcy mają bardziej restrykcyjne zasady korzystania z urządzeń elektronicznych niż dziewczęta. To oni częściej mogą korzystać z urządzeń w określonych dniach w tygodniu, dziewczęta natomiast po wypełnieniu obowiązków domowych. Częściej również rodzice pozwalają chłopcom na zabawę urządzeniami elektronicznymi, kiedy mają coś do zrobienia i nie chcą, aby dziecko przeszkadzało w tej czynności. Do takiego postępowania rodziców przynajmniej największy odsetek 10-latków. Ci, najmłodszy z grupy najczęściej korzystają z urządzeń przez określony czas, 11-latkowie najczęściej spośród innych uczniów deklarują, że mogą korzystać z urządzeń elektronicznych w określonych dniach w tygodniu, a 12-latkowie w dniach wolnych od nauki. Najstarsi uczniowie z tej grupy – 13-latkowie częściej niż inni mogą korzystać z urządzeń elektronicznych po wypełnieniu obowiązków np. odrobieniu lekcji, wyjściu z psem itp.

Tabela 9. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych wśród uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia w dekompozycji na płeć i wiek

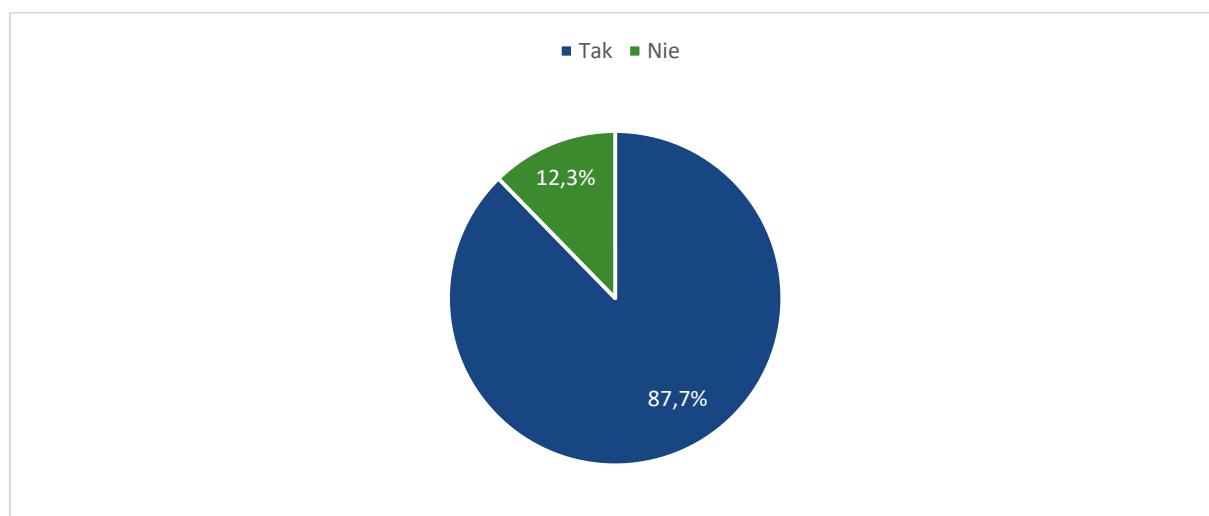
	Płeć		Wiek			
	Chłopak	Dziewczyna	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat
Mogę z nich korzystać przez określony czas, np. przez godzinę, dwie itp.	54,9%	52,4%	58,6%	58,5%	47,3%	47,1%
Mogę z nich korzystać po wypełnieniu obowiązków, np. po odrobieniu lekcji itp.	68,1%	73,9%	69,1%	64,3%	73,9%	78,2%
Mogę z nich korzystać tylko w określonych dniach w tygodniu	17,3%	7,0%	10,5%	14,7%	13,1%	12,6%
Mogę z nich korzystać tylko w dniach wolnych od nauki	13,6%	11,5%	9,9%	14,0%	14,3%	13,6%
Mogę z nich korzystać w sytuacjach, kiedy rodzice mają coś do zrobienia i nie chcą żebym im przeszkadzał/ przeszkadzała	12,0%	8,8%	12,5%	10,5%	9,0%	9,2%
Inne zasady	6,4%	10,3%	7,3%	9,3%	7,8%	8,7%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3.4. Dostęp do Internetu

Najmłodsze dzieci – pomiędzy 6 a 9 rokiem życia zapytano o to czy bawią się w Internecie, korzystają z niego. Aż 87,7% badanych twierdząco odpowiada na to pytanie.

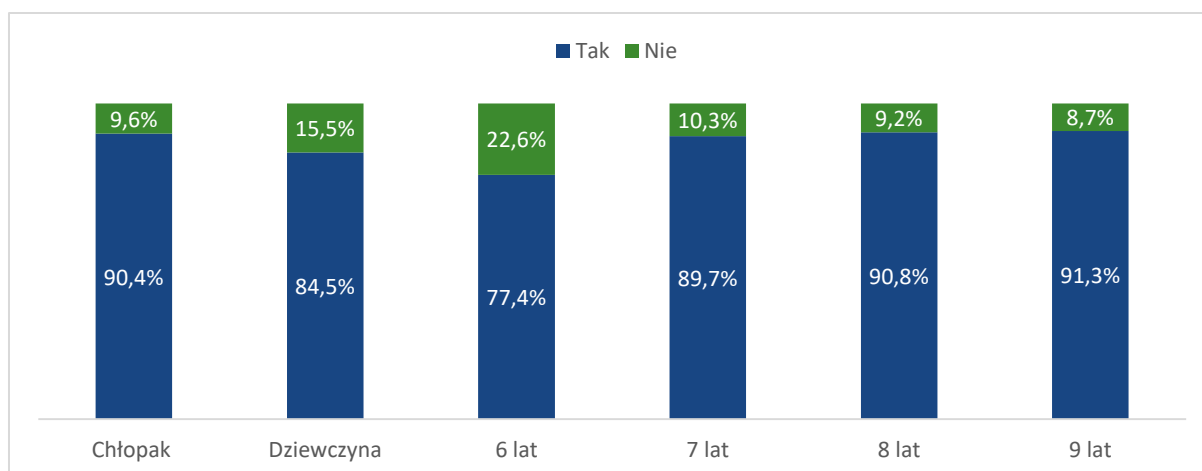
Wykres 15. Korzystanie z Internetu przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja pytania ze względu na płeć i wiek pokazała, że nieco większy odsetek chłopców korzysta z Internetu – 90,4% : 84,5% dziewcząt. Wskaźnik użytkowników Internetu stopniowo wzrasta z wiekiem – jest on najniższy wśród 6-latków (77,4%), a najwyższy wśród 9-latków (91,3%).

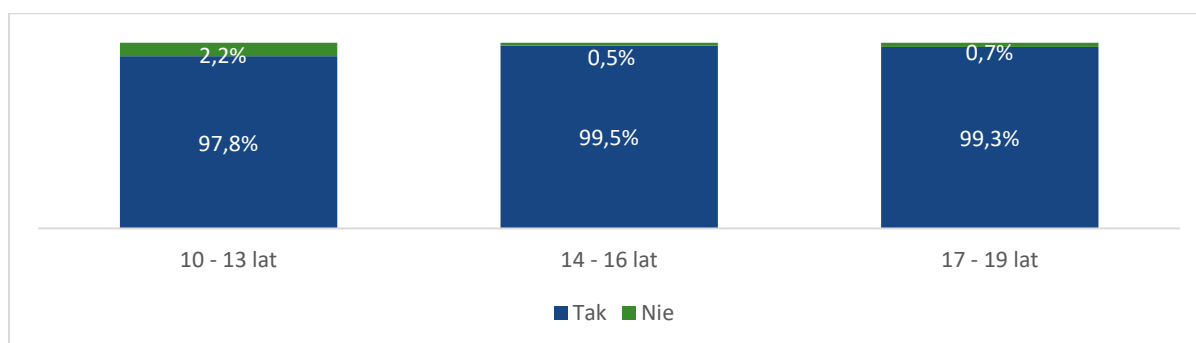
Wykres 16. Korzystanie z Internetu przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia w dekompozycji na płeć i wiek

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Starszych uczniów zapytano czy mają dostęp do Internetu w swoich domach oraz czy korzystają z Internetu codziennie. Okazuje się, że prawie we wszystkich domach jest dostęp do Internetu. Tylko 2,2% 10 – 13-latków odpowiada, że nie ma w domu dostępu do Internetu.

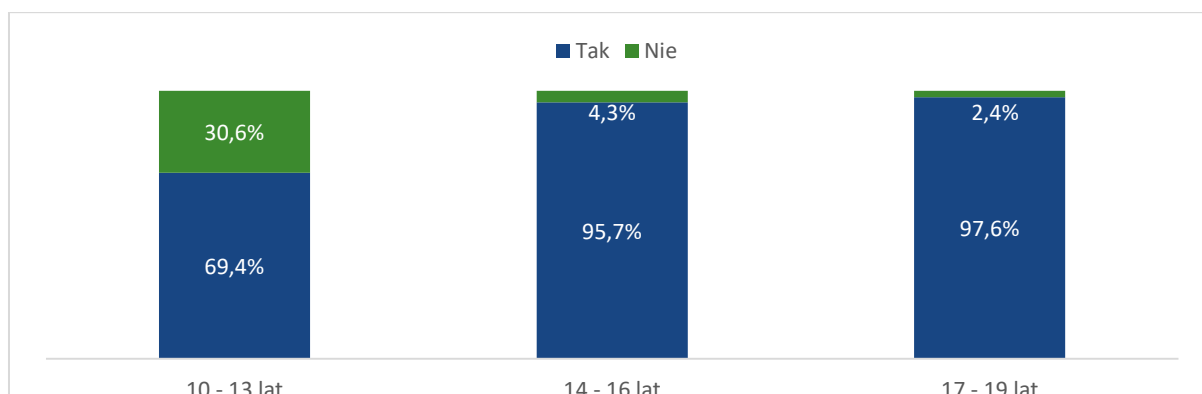
Wykres 17. Dostęp do Internetu w domach uczniów

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Ponad 95% 14 – 16 i 17 – 19-latków odpowiada, że codziennie korzysta z Internetu. Codziennie Internet użytkuje mniejszy odsetek 10 – 13-latków (69,4%). Wewnątrz najmłodszej grupy wiekowej starsze dzieci częściej są codziennymi użytkownikami Internetu: 55,9% 10-latków, 66,4% 11-latków, 75,4% 12-latków i 82,9% 13-latków.

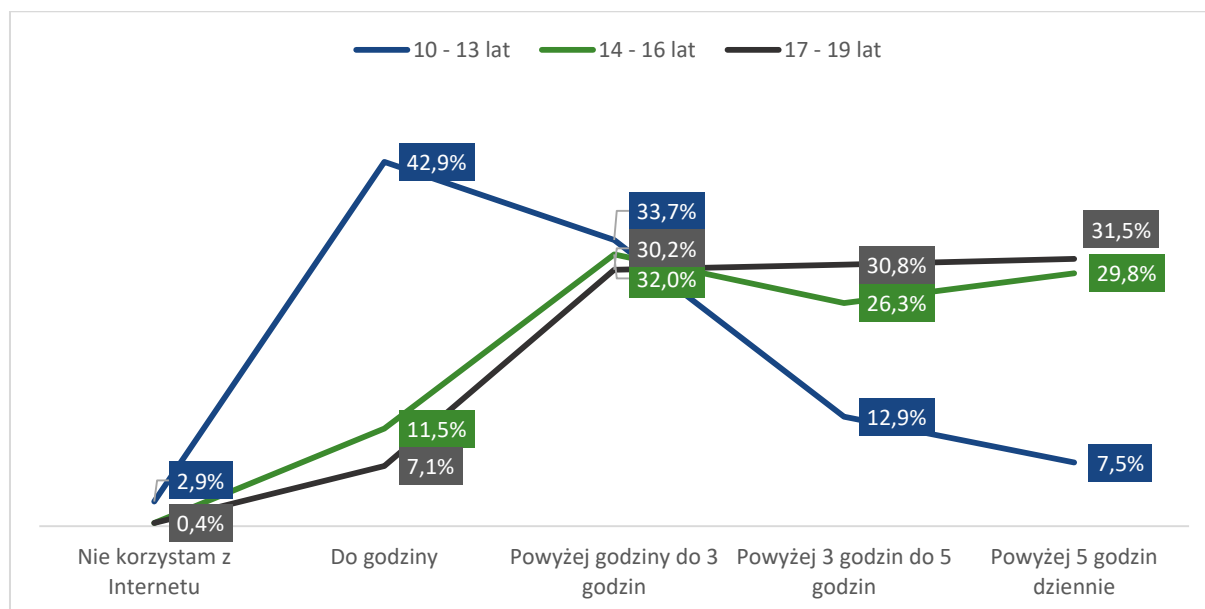
Wykres 18. Codzienne korzystanie z Internetu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Podobnie jak w przypadku korzystania z urządzeń elektronicznych, czas spędzania w Internecie znacząco różni się pomiędzy młodszą a dwoma starszymi grupami wiekowymi. 10 – 13-latkowie korzystają z Internetu zdecydowanie krócej w ciągu dnia niż ich starsi koledzy – 42,9% wskazało na użytkowanie Internetu do godziny. Powyżej 3 godzin dziennie (suma odpowiedzi: „powyżej 3 godzin do 5 godzin” i „powyżej 5 godzin dziennie”) w Internecie spędza 56,1% 14 – 16-latków i 62,3% 17 – 19-latków.

Wykres 19. Codzienny czas spędzania w Internecie

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Nie odnotowano różnic istotnych statystycznie w podziale na płeć wśród 10 – 13-latków. Różnica taka wystąpiła w starszych kategoriach wiekowych. To uczennice dłużej korzystają z Internetu niż uczniowie. Zapewne ma to związek z większymi ograniczeniami, które rodzice stosują właśnie wśród chłopców.

Tabela 10. Codzienny czas spędzania w Internecie w dekompozycji na płeć

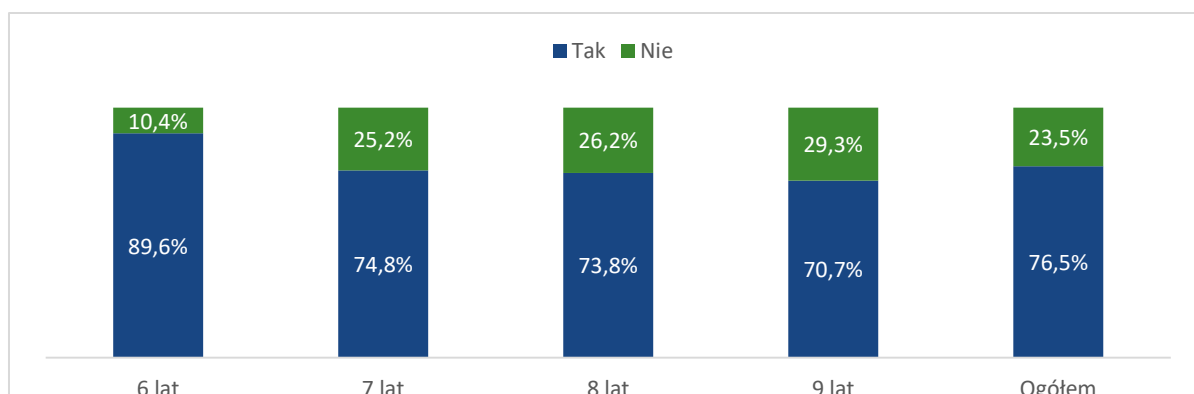
	14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Nie korzystam z Internetu	0,2%	0,6%	0,5%	0,3%
Do godziny	13,6%	9,2%	8,8%	5,3%
Powyżej godziny do 3 godzin	35,8%	27,8%	32,1%	28,2%
Powyżej 3 godzin do 5 godzin	23,9%	29,1%	27,6%	34,2%
Powyżej 5 godzin dziennie	26,6%	33,3%	31,0%	32,0%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3.5. Zasady korzystania z Internetu

Ponad trzy czwarte najmłodszych uczniów pomiędzy 6 a 9 rokiem życia pyta o pozwolenie rodziców, kiedy chcą skorzystać z Internetu. Najczęściej o to pozwolenie pytają najmłodsze dzieci – 89,6% 6-latków.

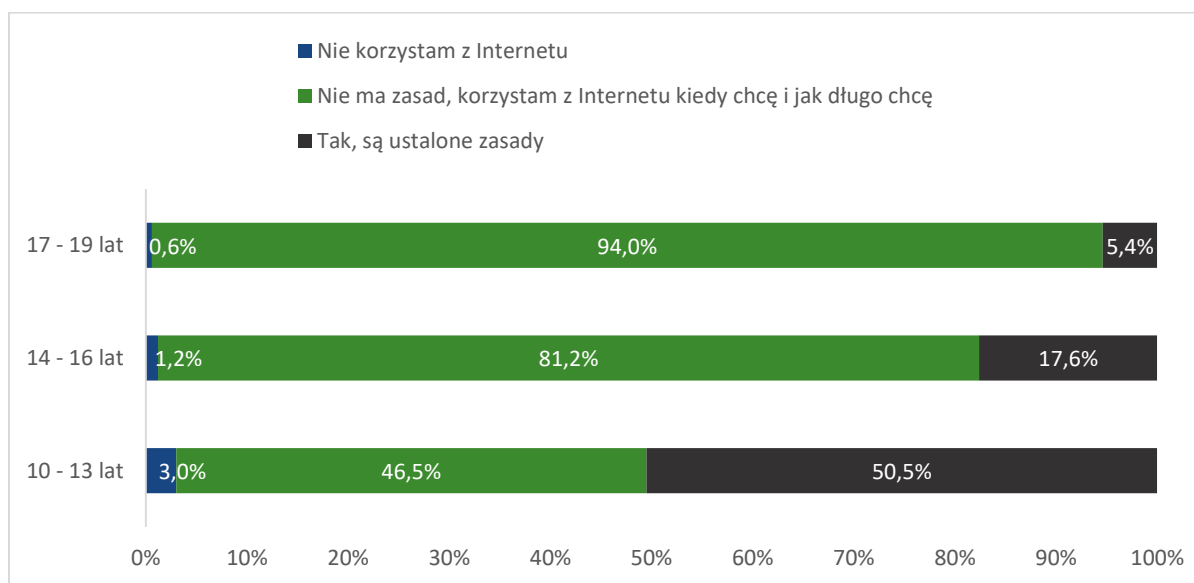
Wykres 20. Czy chcąc spędzić czas w Internecie dzieci w wieku 6 – 9 lat pytają o zgodę rodziców?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Starszych uczniów zapytano o zasady jakie obowiązują w ich domach przy korzystaniu z Internetu. Tak jak w przypadku zasad dotyczących urządzeń elektronicznych im starszy respondent tym rzadziej jakiegokolwiek zasady obowiązują. Prawie połowa 10 – 13-latków odpowiada, że może korzystać z Internetu kiedy chce i jak długo chce: 38,4% 10-latków, 43,3% 11-latków, 51,9% 12-latków i 54,3% 13-latków.

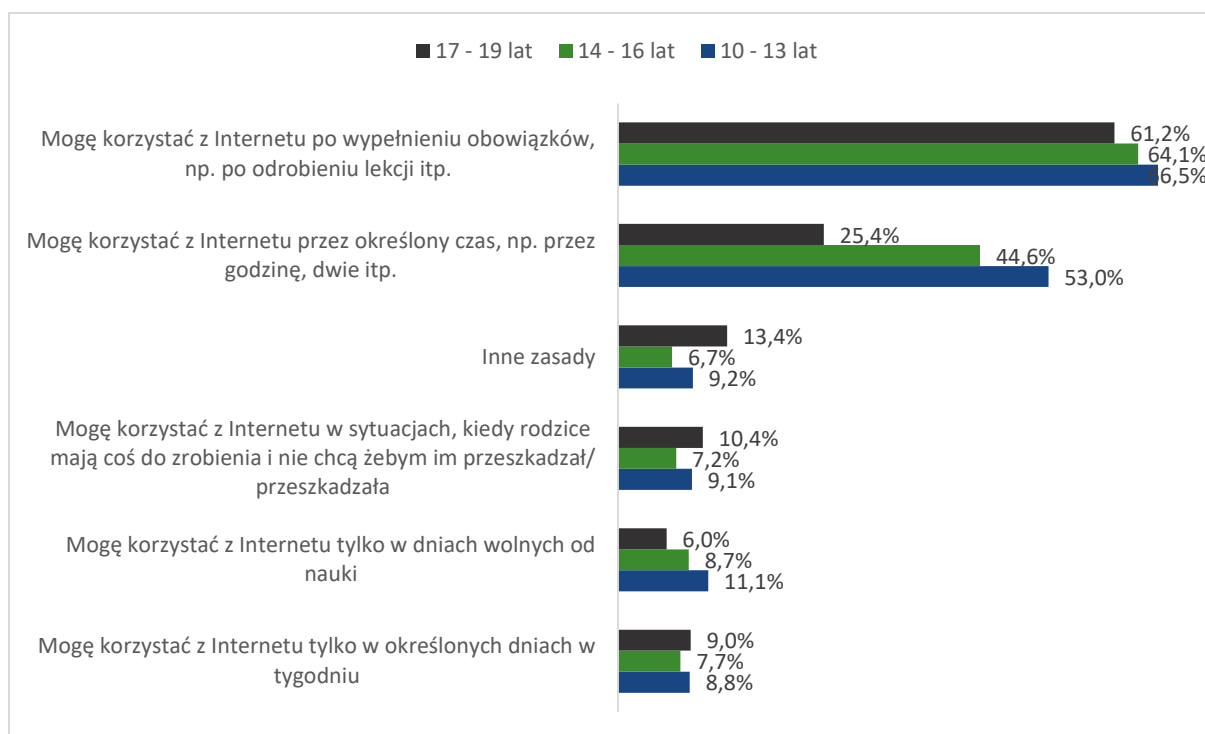
Wykres 21. Czy w domach uczniów są ustalone zasady korzystania z Internetu?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Podobnie jak w przypadku korzystania ze sprzętu elektronicznego, tak w przypadku Internetu dwie główne zasady, które obowiązują w domach uczniów to korzystanie z Internetu po wypełnieniu obowiązków domowych oraz korzystanie przez określony czas np. przez godzinę, dwie itp. Tak jak w przypadku zasad dotyczących użytkowania urządzeń elektronicznych tak w przypadku Internetu większy odsetek młodszych uczniów wskazuje na najpopularniejsze zasady. Wśród innych zasad, które znalazły się poza zaproponowaną kafeterią odpowiedzi najczęściej podawano zasady dotyczące czasu np. korzystanie z Internetu do konkretnej godziny lub oddawanie rodzicom urządzenia, na którym jest Internet (najczęściej telefonu) przed pójściem spać. Wśród innych zasad uczniowie również wspomnieli, że rodzice pozwalają im korzystać z Internetu przy odrabianiu zadania domowego, przy nauce lub kiedy ich zachowanie i oceny są dobre.

Wykres 22. Zasady korzystania z Internetu

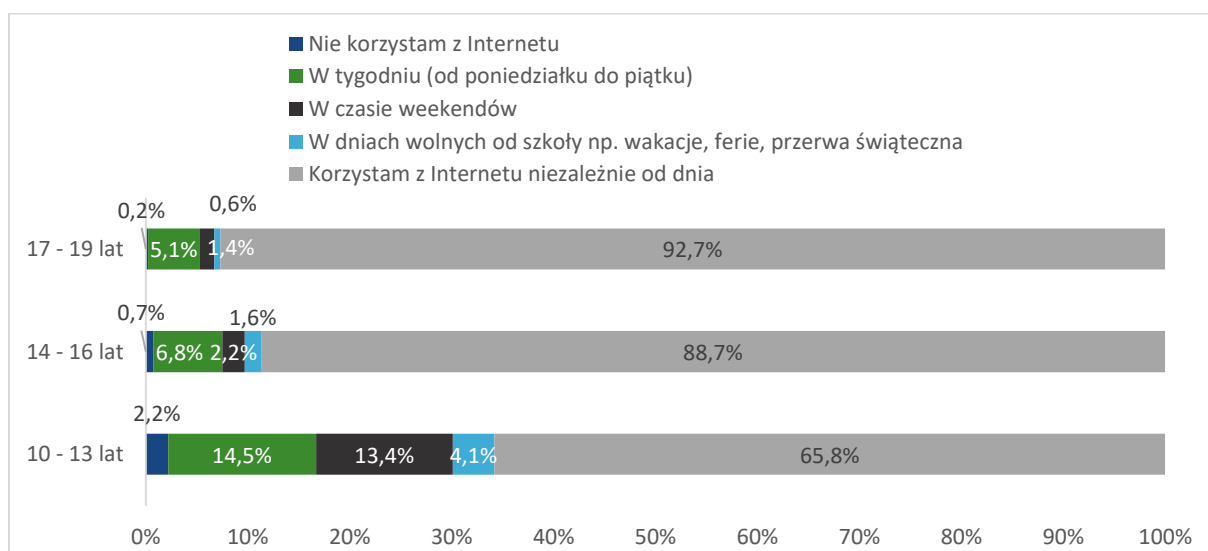

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3.6. Korzystanie z Internetu

Już dwie trzecie najmłodszych uczniów deklaruje, że korzysta z Internetu niezależnie od dnia – 65,8% uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, przy czym 59,3% 10-latków i 72,9% 13-latków. 14,5% uczniów w przedziale 10 – 13 lat korzysta z Internetu w tygodniu od poniedziałku do piątku, a 13,4% korzysta z Internetu w weekendy. Te dwie odpowiedzi są zdecydowanie mniej popularne wśród starszych przedziałów wiekowych. Wśród 14 – 16-latków aż 88,7% badanych twierdzi, że użykuje Internet niezależnie od dnia. Na taką odpowiedź wskazuje również 92,7% 17 – 19-latków.

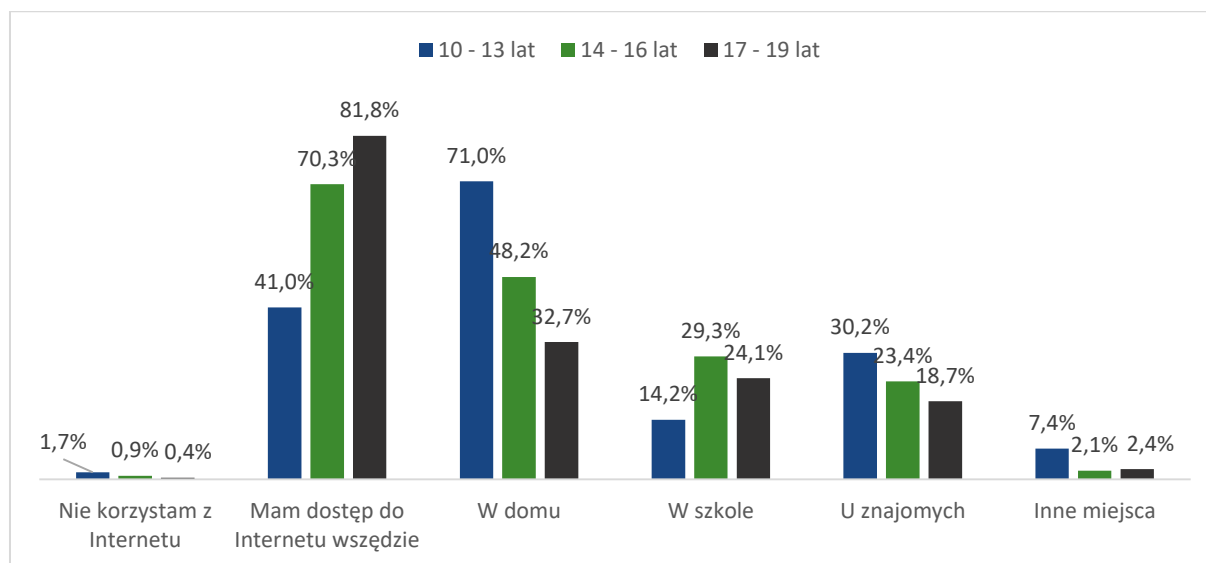
Wykres 23. Dni, w które uczniowie korzystają z Internetu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Wiek znacząco różnicuje miejsca korzystania z Internetu. Im uczeń starszy, tym rzadziej deklaruje, że korzysta z Internetu w domu, a także u znajomych. To właśnie w domach swoich koleżanek i kolegów korzystają z Internetu uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia. Z wiekiem również zwiększa się powszechny dostęp do Internetu – uczniowie mogą z niego korzystać wszędzie. Wśród innych miejsc, które zostały wskazane w największym odsetku w najmłodszej grupie wiekowej, padały takie odpowiedzi jak: na zewnątrz – na podwórku, w miejscach publicznych; w komunikacji miejskiej; u krewnych; w restauracjach czy kawiarniach (często w McDonadlach). Ponadto wśród starszych grup uczniów, wśród innych odpowiedzi pojawiły się galerie handlowe i inne miejsca z bezpłatnym dostępem do Internetu.

Wykres 24. Miejsca, w których uczniowie korzystają z Internetu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W najstarszej grupie wiekowej 17 – 19-latków nie odnotowano różnic istotnych statystycznie pomiędzy pojedynczymi rocznikami. Różnice wystąpiły natomiast wewnątrz młodszych kategorii wiekowych. Wśród uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia to 13-latkowie w największym odsetku deklarują, że mają dostęp do Internetu wszędzie, a 10-latkowie najczęściej korzystają z Internetu w domu.

Tabela 11. Miejsca, w których uczniowie korzystają z Internetu w dekompozycji na wiek

	10 - 13 lat				14 - 16 lat		
	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat	14 lat	15 lat	16 lat
Nie korzystam z Internetu	2,5%	2,0%	1,3%	0,8%	0,5%	1,6%	0,6%
Mam dostęp do Internetu wszędzie	31,6%	38,8%	43,0%	52,6%	61,3%	70,7%	79,3%
W domu	75,5%	70,6%	70,4%	66,6%	54,6%	48,0%	41,9%
W szkole	9,1%	13,2%	16,5%	19,4%	28,1%	31,7%	28,1%
U znajomych	27,2%	33,1%	31,6%	29,3%	21,0%	28,2%	20,9%
Inne miejsca	8,2%	7,2%	9,4%	4,4%	2,4%	2,4%	1,4%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W najstarszej grupie wiekowej wystąpiły różnice istotne statystycznie ze względu na płeć uczniów. To uczennice w większym odsetku niż uczniowie deklarują, że mają dostęp do Internetu wszędzie, a uczniowie nieco częściej niż ich koleżanki korzystają z Internetu w domu, a także w szkole.

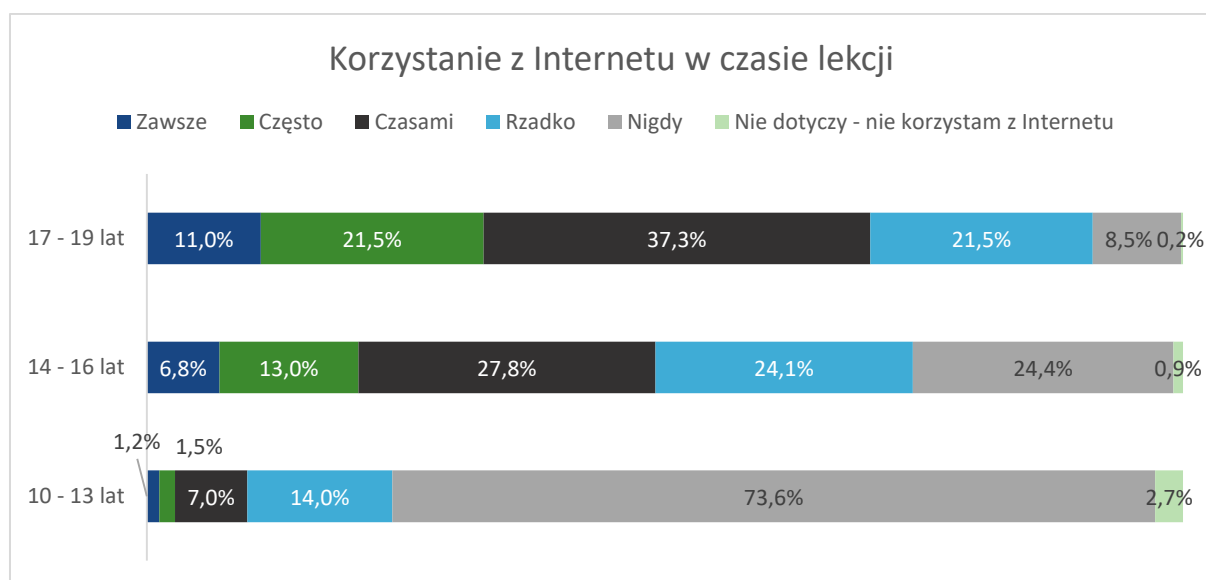
Tabela 12. Miejsca, w których młodzież pomiędzy 17 a 19 rokiem życia korzysta z Internetu w dekompozycji na płeć

	17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta
Nie korzystam z Internetu	0,5%	0,3%
Mam dostęp do Internetu wszędzie	79,9%	83,7%
W domu	36,3%	29,1%
W szkole	26,5%	21,7%
U znajomych	20,2%	17,1%
Inne miejsca	2,4%	2,5%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Uczniów pomiędzy 10 a 19 rokiem życia zapytano o różne sytuacje, w których korzystają oni z Internetu. Okazuje się, że użytkowanie Internetu w szkole, w czasie lekcji jest popularne wśród uczniów od 14 roku życia. Im uczeń starszy, tym częściej deklaruje, że korzysta z Internetu na lekcjach. Także wśród najmłodszej grupy wiekowej: 10 – 13-latków 7% przyznaje, że czasami korzysta na lekcjach z Internetu, a 14% korzysta z Internetu, ale rzadko.

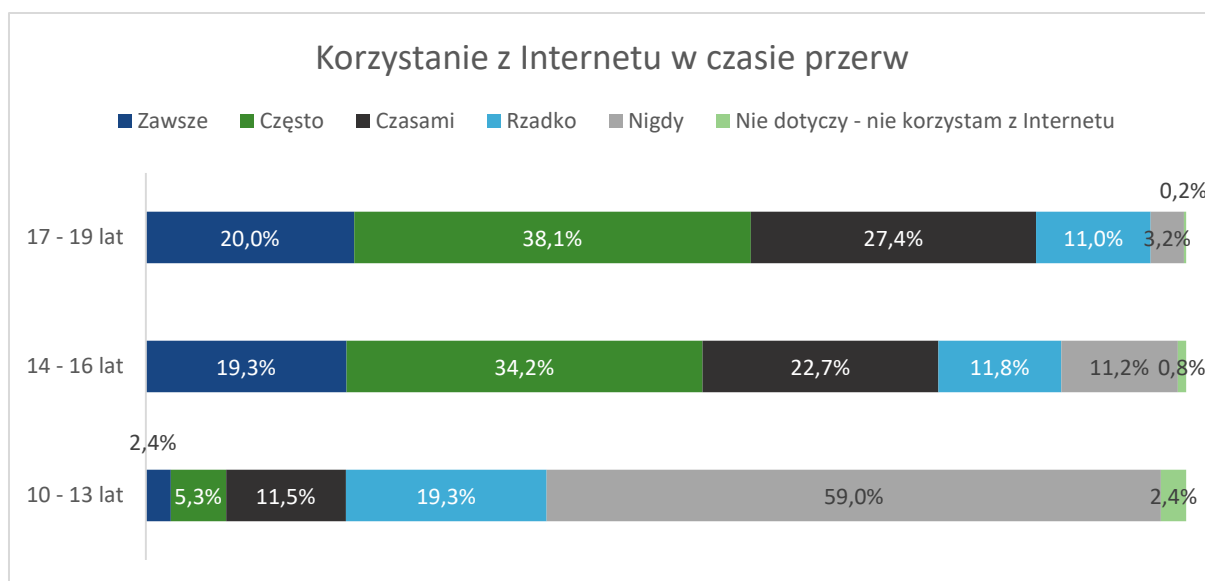
Wykres 25. Korzystanie z Internetu przez uczniów w szkole, w czasie lekcji

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Kolejne pytanie dotyczy przerw. W dwóch najstarszych grupach wiekowych 14 – 16 i 17 – 19-latków korzystanie z Internetu w szkole, w czasie przerw wygląda podobnie – w obu grupach jest popularne, choć najstarsi korzystają z Internetu w czasie przerw częściej niż 14 – 16-latkowie. Natomiast w najmłodszej grupie wiekowej ponad połowa twierdzi, że nie korzysta z Internetu w szkole podczas przerw. Co piąty uczeń pomiędzy 10 a 13 rokiem życia przyznaje, że rzadko korzysta z Internetu w czasie przerw, co dziewiąty korzysta czasami. Pięciu uczniów na sto często korzysta z Internetu w czasie przerw, a na odpowiedź „zawsze” wskazuje dwóch uczniów na sto. Ponadto wśród 10 – 13-latków to uczniowie częściej niż uczennice korzystają z Internetu w czasie przerw. Natomiast w starszych przedziałach wiekowych do uczennice częściej niż ich koledzy w czasie przerw użytkują Internet.

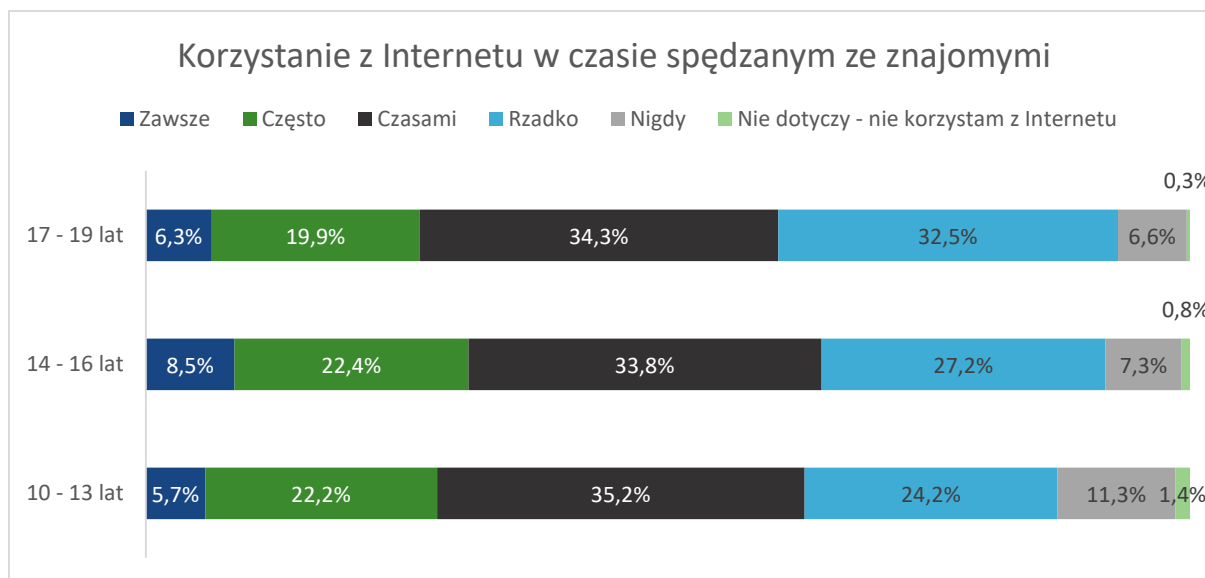
Wykres 26. Korzystanie z Internetu przez uczniów w szkole, w czasie przerw

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Użytkowanie Internetu w czasie spędzonym ze znajomymi jest mniej popularne niż korzystanie z Internetu w czasie przerw między zajęciami lekcyjnymi i bardziej popularne niż korzystanie z Internetu na lekcji. Zestawiając wyniki z trzech grup wiekowych widać, że korzystanie z Internetu w czasie spędzonym z przyjaciółmi niewiele zmienia się na przestrzeni lat. Średnio siedmiu uczniów na sto przyznaje, że zawsze korzysta z Internetu kiedy spędza czas ze znajomymi (najczęściej są to 14 – 16-latkowie), około jedna piąta robi to często (ponownie najczęściej 14 – 16-latkowie), a jedna trzecia czasami (najczęściej 10 – 13-latkowie).

Wykres 27. Korzystanie z Internetu przez uczniów w czasie spędzonym ze znajomymi

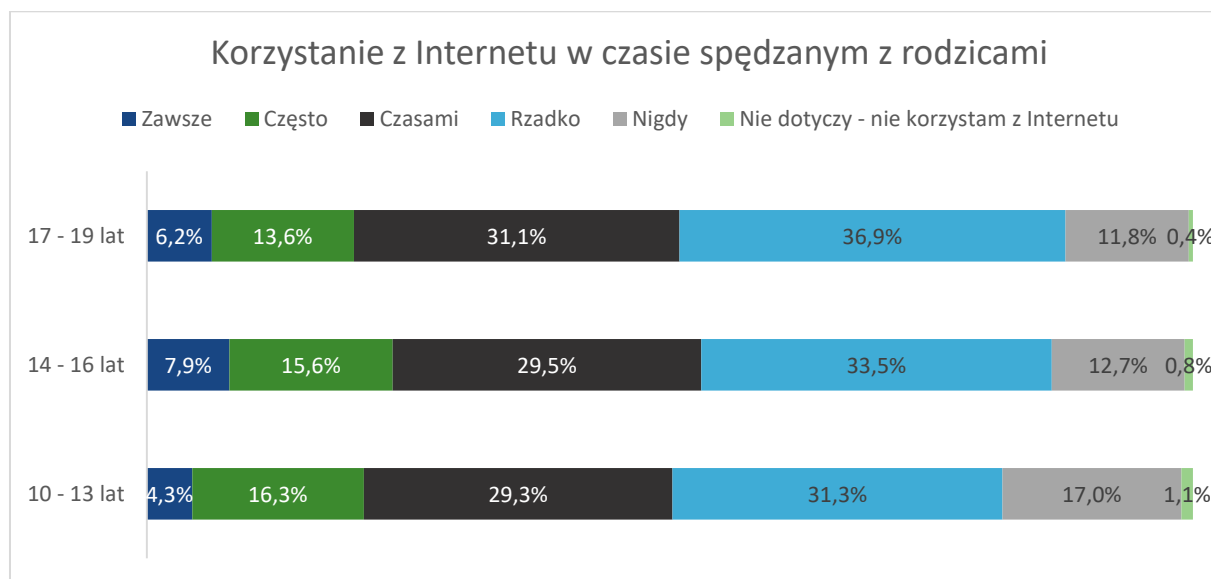
Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Tak jak w przypadku spędzania czasu z przyjaciółmi, znajomymi przy jednoczesnym korzystaniu z Internetu, tak w przypadku korzystania z Internetu w czasie spędzonym z rodzicami, nie ma znaczących różnic pomiędzy poszczególnymi przedziałami wiekowymi. Średnio sześciu uczniów na sto przyznaje, że zawsze korzysta z Internetu kiedy spędza czas z rodzicami (najczęściej są to 14 – 16-latkowie), około co siódmy uczeń robi to często (najczęściej 10 – 13-latkowie), a prawie jedna trzecia

czasami (najczęściej 17 – 19-latkowie). Ponadto w grupie 10 – 13-latków to chłopcy częściej korzystają z Internetu w czasie spędzonym z rodzicami, a w grupie 17 – 19-latków częściej czas z rodzicami i w Internecie spędzają dziewczęta.

Wykres 28. Korzystanie z Internetu przez uczniów w czasie spędzonym z rodzicami

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Kolejne pytanie dotyczyło czynności zwykle wykonywanych w Internecie. Zostało one zadane wszystkim grupom wiekowym. W ankiecie dla najmłodszych dzieci lista możliwych do wybrania odpowiedzi nie była tak długa jak w przypadku starszych uczniów. Ci oprócz zaproponowanej listy mieli również możliwość wpisania innych czynności, których ankieta nie zawierała.

Grupa najmłodszych respondentów – dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia najczęściej w Internecie ogląda filmy (75,8%), gra w gry (73,5%) oraz słucha muzykę (56,5%). Ponad jedna trzecia dzieci w przedziale 6 – 9 lat w Internecie uczy się (32,7%), jedna czwarta rozmawia przez komunikator (23,4%), a już jedna piąta korzysta z portali społecznościowych (20,5%) – tu odnotowano większy odsetek chłopców niż dziewcząt 20,7% : 13,4%.

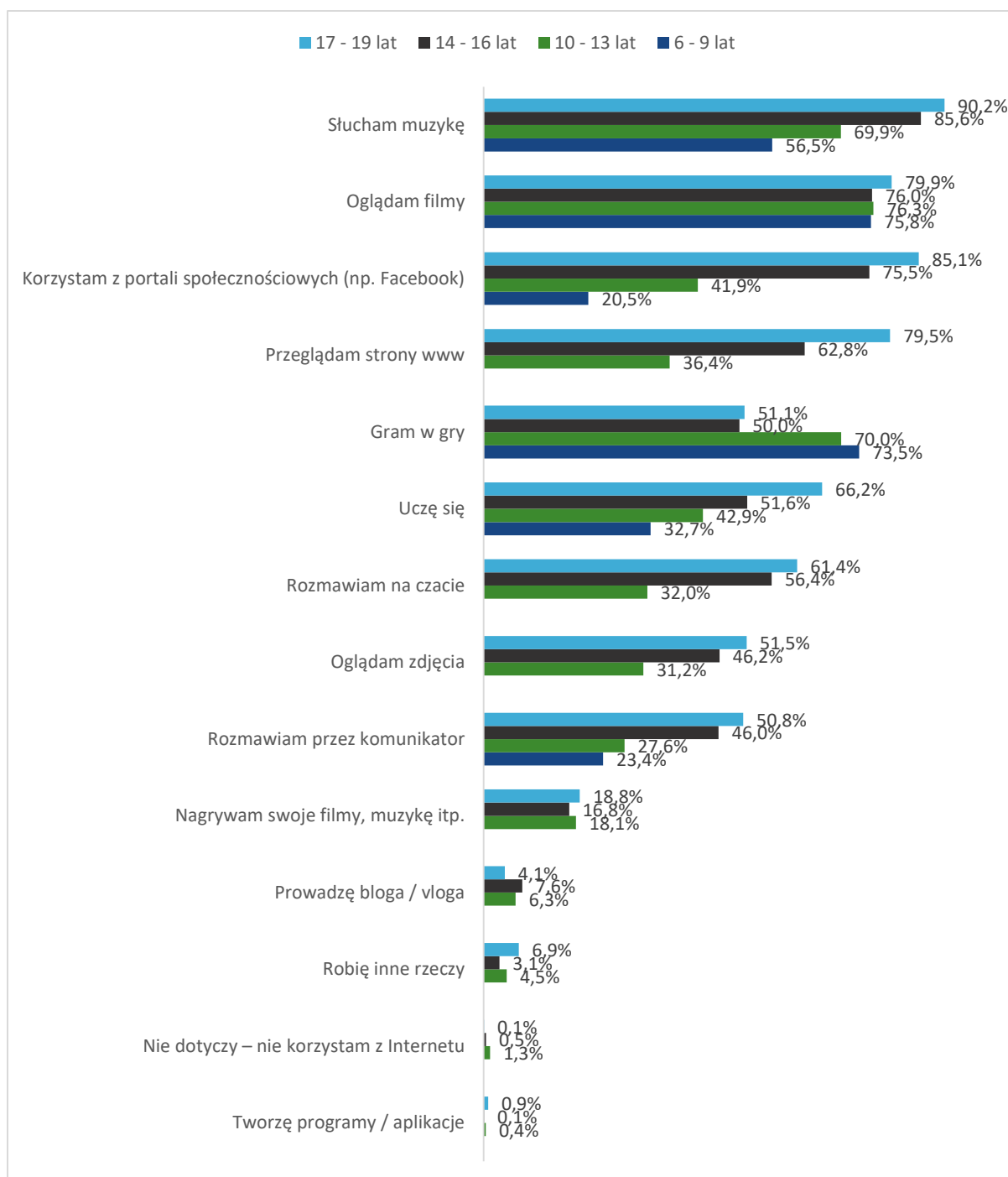
Grupa 10– 13-latków w Internecie najczęściej ogląda filmy (76,3%), gra w gry (70%) oraz słucha muzykę (69,9%). Ponadto mniej niż połowa uczniów w tym wieku korzysta z portali społecznościowych (41,9%) i uczy się (42,9%) a około jedna trzecia przegląda strony www (36,4%), rozmawia na czacie (32%), ogląda zdjęcia (31,2%) oraz rozmawia przez komunikator (27,6%).

Grupa 14 – 16-latków w Internecie najczęściej słucha muzykę (85,6%), ogląda filmy (76%) oraz korzysta z portali społecznościowych (75,5%). Ponadto prawie dwie trzecie uczniów w tym wieku przegląda strony www (62,8%), a około połowa gra w gry (50%), uczy się (54,6%), rozmawia na czacie (56,4%), ogląda zdjęcia (46,2%) oraz rozmawia przez komunikator (46%).

Grupa 17 – 19-latków w Internecie najczęściej słucha muzykę (90,2%), korzysta z portali społecznościowych (85,1%), ogląda filmy (79,9%) oraz przegląda strony www (79,5%). Ponadto prawie dwie trzecie uczniów w tym wieku uczy się (66,2%) oraz rozmawia na czacie (61,4%), a ponad połowa ogląda zdjęcia (51,5%) oraz rozmawia przez komunikator (50,8%).

Uczniowie bez względu na wiek wykorzystują również Internet do popularnego w ostatnim czasie tworzenia w Internecie – nagrywania swoich filmów, muzyki (średnio co szósty uczeń powyżej 10 roku życia) i prowadzenia bloga / vloga (średnio sześć osób na sto powyżej 10 roku życia).

Wykres 29. Czynności zwykle wykonywane w czasie korzystania z Internetu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o., 2017 rok

Wśród innych zajęć podawanych przez uczniów trzy główne czynności pojawiające się w grupie 10 – 13-latków to kontakt ze znajomymi, oglądanie filmików, seriali lub transmisji na żywo oraz czytanie książek. Niepokojące w grupie 10 – 13-latków jest to, że 2,6% z nich (2 osoby) przyznaje się, że wchodzi na niedozwolone dla nich strony. W grupie 14 – 16-latków wśród innych czynności najbardziej popularne jest czytanie książek – 44,4%. W tej grupie również niepokój może budzić wchodzenie na niedozwolone strony (2,8% wskazań – 1 osoba). Podobnie jak w młodszej grupie, starsi uczniowie – pomiędzy 17 a 19 rokiem życia również najczęściej czytają książki – 36,4%. Warto zwrócić uwagę, że tutaj oglądanie porno znalazło się na czwartym miejscu w tabeli – 7,3% wskazań (4 osoby).

Tabela 13. Inne czynności wykonywane w Internecie

10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
Kontaktuję się ze znajomymi	15,8%	Czytam (książki, blogi)	44,4%	Czytam (książki, blogi)	36,4%
Oglądam filmiki, seriale, transmisje na żywo	13,2%	Robię zakupy	5,6%	Różne rzeczy np. przeglądanie różnych stron, sprawdzenie godziny, kalendarza, maila itp.	12,7%
Czytam książki	10,5%	Piszę opowiadania, piosenki, książki	5,6%	Oglądam filmiki, seriale, transmisje na żywo	9,1%
Różne rzeczy np. przeglądanie różnych stron, sprawdzenie godziny, kalendarza, maila itp.	9,2%	Przeglądam i czytam rzeczy związane ze szkołą	5,6%	Oglądam pornografię	7,3%
Nagrywam muzykę, teledyski	7,9%	Różne rzeczy np. przeglądanie różnych stron, sprawdzenie godziny, kalendarza, maila itp.	5,6%	Pracuję	5,5%
Maluję, rysuję	7,9%	Oglądam filmiki, seriale, transmisje na żywo	5,6%	Piszę opowiadania, piosenki, książki	3,6%
Edytuję / obrabiam zdjęcia, filmy, animacje	5,3%	Bawię się ustawieniami	2,8%	Kontaktuję się ze znajomymi	3,6%
Robię zdjęcia	5,3%	Wchodzę na niedozwolone dla mnie strony	2,8%	Robię zakupy	1,8%
Przeglądam i czytam rzeczy związane ze szkołą	3,9%	Poszerzam wiedzę na temat moich zainteresowań	2,8%	Poszerzam wiedzę na temat moich zainteresowań	1,8%
Przeglądam portale aukcyjne	2,6%	Maluję, rysuję	2,8%	Maluję, rysuję	1,8%
Wchodzę na niedozwolone dla mnie strony	2,6%	Dzwonię do znajomych	2,8%	Robię prezentacje	1,8%
Gram	2,6%	Instaluję aplikacje	2,8%	Rozwiązuję quizy	1,8%
Uczę się	2,6%	Robię prezentacje	2,8%	Korzystam ze słowników / encyklopedii internetowych	1,8%
Szukam ubrań / zamawiam przez Internet	2,6%	Robię quizy	2,8%	Giełda	1,8%
Wstawiam posty na portale społecznościowe	1,3%	Robię to na co mam ochotę	2,8%	Przeglądam portale aukcyjne	1,8%
Poszerzam wiedzę na temat moich zainteresowań	1,3%	Spędzam czas z rodziną	2,8%	Prowadzę wolontariat	1,8%
Dzwonię do rodziców	1,3%			Przeglądam memy	1,8%
Robię transmisje na żywo	1,3%			Tworzę sztukę	1,8%
Sprawdzam przepisy kulinarne	1,3%			Robię zdjęcia	1,8%
Sprawdzam rozkład jazdy MPK	1,3%				

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja na płeć czynności wykonywanych przez uczniów w Internecie pokazuje, że zdecydowanie większy odsetek uczniów gra w gry, uczennice natomiast zdecydowanie częściej w Internecie oglądają zdjęcia i rozmawiają na czacie. Wykorzystywanie Internetu do słuchania muzyki dotyczy w większym odsetku dziewcząt do 13 roku życia, później dysproporcja się wyrównuje – coraz więcej chłopców również słucha muzykę w Internecie. Biorąc pod uwagę portale społecznościowe, dane pokazują, że to chłopcy szybciej stają się ich użytkownikami, jednak w miarę upływu lat, to dziewczęta częściej korzystają np. z Facebooka, co wyrównuje się w przedziale 17 – 19 lat.

Tabela 14. Czynności zwykle wykonywane w czasie korzystania z Internetu w dekompozycji na płeć

	6 - 9 lat		10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Przeglądam strony www	-	-	39,6%	33,2%	63,5%	62,1%	80,6%	78,5%
Słucham muzykę	50,3%	64,1%	64,2%	75,6%	83,0%	88,5%	88,4%	92,0%
Oglądam filmy	73,5%	78,7%	75,3%	77,3%	78,0%	73,8%	80,1%	79,6%
Oglądam zdjęcia			23,9%	38,6%	38,3%	55,0%	46,7%	56,3%

Korzystam z portali społecznościowych (np. Facebook)	21,8%	18,9%	37,2%	46,6%	71,6%	79,9%	85,2%	85,1%
Gram w gry	80,3%	65,3%	81,2%	58,7%	64,7%	33,5%	66,6%	35,1%
Nagrywam swoje filmy, muzykę itp.	-	-	15,5%	20,7%	16,0%	17,6%	16,5%	21,2%
Prowadzę bloga / vloga	-	-	5,1%	7,5%	7,3%	7,9%	3,2%	5,1%
Rozmawiam przez komunikator	22,9%	24,1%	26,4%	28,7%	44,8%	47,3%	48,2%	53,5%
Rozmawiam na czacie	-	-	28,4%	35,6%	52,6%	60,5%	58,7%	64,0%
Uczę się	30,8%	34,9%	41,6%	44,3%	51,1%	52,1%	61,6%	70,9%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Kolejne pytania w ankietach kierowanych do dzieci i młodzież dotyczyły stron internetowych, aplikacji, portali, z których respondenci korzystają. Ankieta dla najmłodszych dzieci (6 – 9 lat), zawierała ikony popularnych portali, aplikacji. Dzieci miały za zadanie na początku wskazać te, które znają, a następnie te, z których korzystają. Okazuje się, że w grupie 6 – 9-latków najpopularniejszy jest YouTube, wskazany przez 90,4% badanych, przy czym jest on najbardziej znany wśród 8 i 9-latków. Wszystkie wskazane w ankiecie portale i aplikacje znane są największemu odsetkowi dzieci w wieku 9 lat. Natomiast średnio ponad jedna czwarta najmłodszych uczniów – w wieku 6 lat słyszała już o wszystkich innych poza YouTube (tu 80,2% wskazań) aplikacjach i portalach.

Tabela 15. Portale, aplikacje znane dzieciom pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.

	6 lat	7 lat	8 lat	9 lat	Ogółem
Facebook	28,2%	38,1%	61,1%	67,7%	49,6%
Instagram	32,1%	32,3%	47,1%	52,3%	41,1%
Snapchat	38,5%	47,8%	60,5%	62,3%	53,0%
YouTube	80,2%	90,7%	94,1%	94,1%	90,4%
Skype	25,4%	35,5%	48,2%	61,6%	43,3%
Twitter	19,3%	26,8%	37,9%	45,7%	32,9%
WhatsApp	29,6%	33,3%	41,4%	42,0%	36,9%
Messenger	27,4%	31,4%	44,5%	50,7%	38,9%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Nieco inaczej wygląda sytuacja z użytkowaniem portali i aplikacji wśród najmłodszej badanej grupy. Nadal najpopularniejszym portalem jest YouTube – 87,1% wskazań, jednak już nie odnotowuje się zależności, że im starszy uczeń, tym częściej z danych portali, aplikacji korzysta. Facebook jest najczęściej używany przez 9-latków, Instagram już przez 6-latków, Snapchat oraz YouTube przez 8-latków, a Skype, Twitter i WhatsApp przez najstarsze dzieci w tej grupie – 9-latków.

Tabela 16. Portale, aplikacje używane przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.

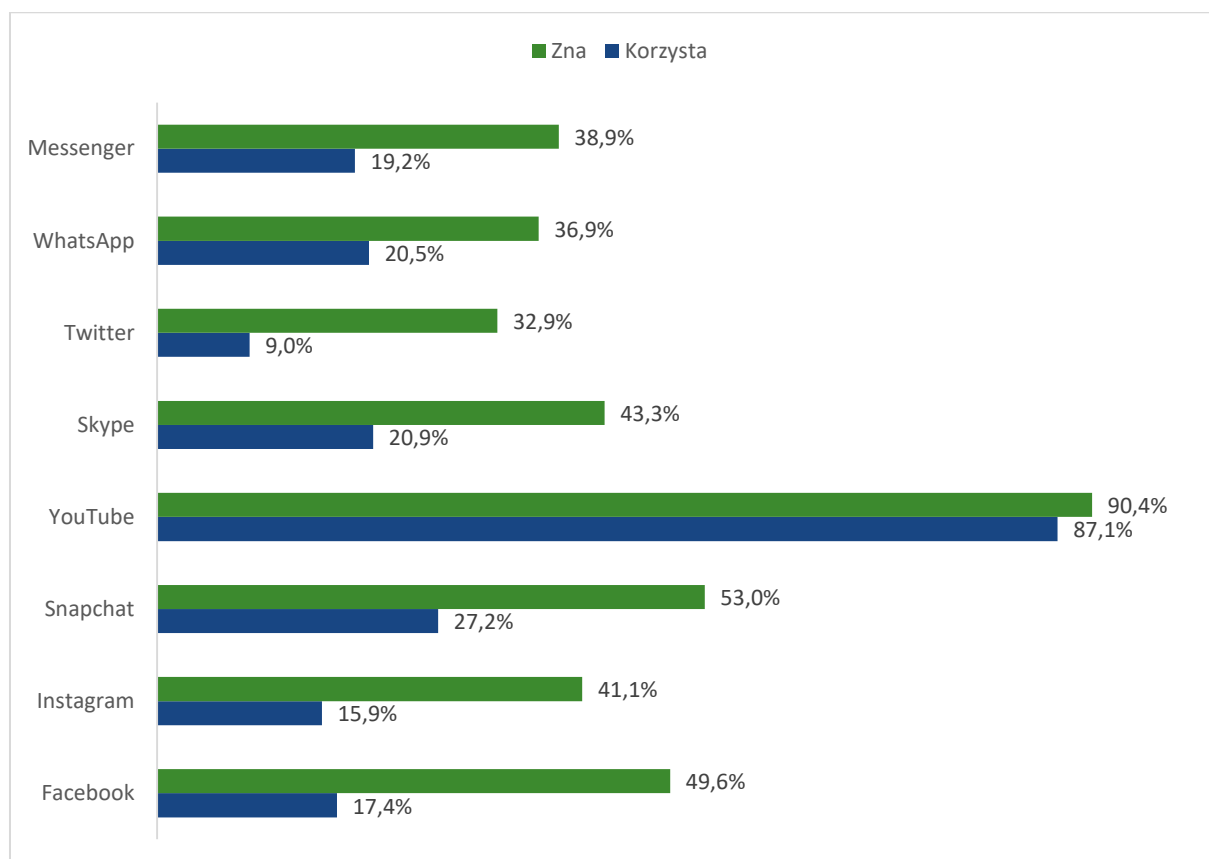
	6 lat	7 lat	8 lat	9 lat	Ogółem
Facebook	13,2%	16,3%	17,0%	22,4%	17,4%
Instagram	17,6%	14,1%	17,0%	15,8%	15,9%
Snapchat	21,6%	27,8%	29,8%	27,7%	27,2%
YouTube	79,6%	88,3%	91,6%	86,2%	87,1%
Skype	15,4%	18,1%	20,8%	28,6%	20,9%
Twitter	9,1%	8,9%	7,1%	11,0%	9,0%
WhatsApp	16,3%	19,7%	22,2%	22,7%	20,5%

Messenger	12,5%	16,5%	19,5%	27,0%	19,2%
------------------	-------	-------	-------	--------------	-------

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Podsumowując znajomość i aktywność w Internecie wśród najmłodszej badanej grupy, najmniejszą różnicę odnotowano w przypadku YouTube – 90,4% uczniów zna ten portal, a 87,1% z niego korzysta. Największą różnicę odnotowano w przypadku Facebooka – 32,2% uczniów zna ten portal, ale go nie użytkuje. Pozostałe portale, aplikacje średnio co piąty uczeń zna, ale jeszcze z nich nie korzysta.

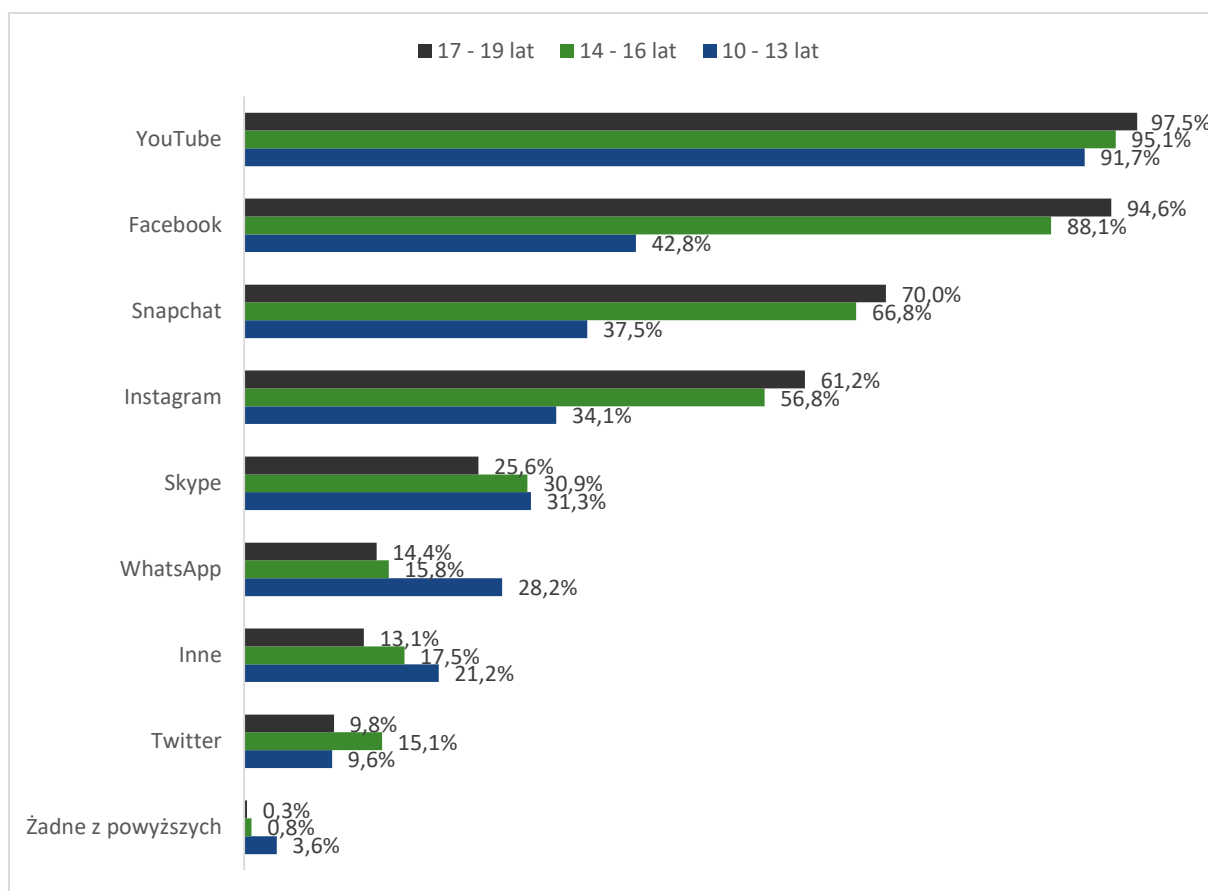
Wykres 30. Zestawienie znajomości portali, aplikacji i ich używania przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Pytanie o korzystanie z poszczególnych stron internetowych, aplikacji, portali zadano również starszym uczniom. Okazuje się, że YouTube jest najbardziej popularny również w starszych grupach wiekowych – korzysta z niego powyżej 91% uczniów już od 10 roku życia. Korzystanie z innych portali, aplikacji jest wśród najmłodszych dzieci (10 – 13-letnich) zdecydowanie mniej popularne niż wśród ich starszych kolegów i koleżanek. Zdecydowanie częściej natomiast korzystają oni z WhatsAppa. Między grupą 14 – 16 i 17 – 19-latków nie odnotowano dużych różnic w wykorzystywaniu popularnych portali, stron, aplikacji. Można zakładać, że już od 14 roku życia uczniowie korzystają z Facebooka, Snapchata czy z Instagrama.

Wykres 31. Strony internetowe, z których korzystają uczniowie

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o., 2017 rok

Wśród innych stron, z których korzystają uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia najbardziej popularne są komunikatory takie jak Messenger, Hangouts czy Viber, ale również aplikacja Musical.ly do nagrywania swoich własnych filmów / teledysków. W grupie 14 – 16-latków oprócz zwykłych komunikatorów, popularne są przede wszystkim aplikacje służące do komunikacji w czasie grania w gry. Niepokojące w tej grupie uczniów jest to, że 4% z nich (9 uczniów) odpowiada, że korzysta ze stron porno. Wśród najstarszych uczniów również najpopularniejsze są komunikatory – zarówno te służące do rozmowy ze znajomymi, jak i te służące do grania w gry. Alarmujące jest przeglądanie pornografii przez 9% uczniów (16 osób). Ponadto jedna osoba (0,6%) wskazała na przeglądanie stron przeznaczonych dla osób powyżej 18 roku życia (nie wiadomo czy są to strony związane z pornografią czy z przemocą), a inna osoba wskazała na korzystanie z aplikacji służącej do hejtowania w sieci (0,6%).

Tabela 17. Inne strony, z których korzystają uczniowie

10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
Komunikatory (Messenger, Hangouts, Viber)	37,6%	Komunikatory służące w czasie grania w gry (Team Speak, Twitch, Discord)	26,1%	Komunikatory służące w czasie grania w gry (Team Speak, Twitch, Discord)	30,5%
Musical.ly	30,8%	Komunikatory (Messenger, Viber, Gbocy, gadu gadu)	19,0%	Komunikatory (Messenger, Hangouts, Viber, gadu gadu)	15,8%
Komunikatory służące w czasie grania w gry (Team Speak, Twitch, Discord)	7,9%	WattPad	9,7%	Pornografia	9,0%
Przeglądarki Internetowe	5,4%	Musical.ly	8,0%	Tumblr	7,3%
Strony związane z grami	4,8%	Pinterest	5,3%	WattPad	5,1%

WattPad	2,5%	Pornografia	4,0%	Strony z filmami, serialami (netflix / ipla / cda / webtv)	4,5%
Pinterest	2,0%	Strony z filmami, serialami (tvn player / ipla)	3,1%	Pinterest	4,0%
Movie Star Planet	1,4%	Strony z grami	2,7%	Strony ze śmiesznymi rzeczami (demotyatory, kwejk, wykop)	4,0%
CDA	1,1%	Strony ze śmiesznymi rzeczami (demotyatory, kwejk, beuzyteczna)	2,2%	Różne, niezidentyfikowane	3,4%
Sklep Play	1,1%	Różne, niezidentyfikowane	2,2%	Tinder	2,3%
Strony ze śmiesznymi rzeczami	0,8%	Tumblr	2,2%	Strony związane z kupowaniem / sprzedawaniem (Olx, Aliexpress)	1,7%
Nasza klasa	0,8%	VK	1,8%	Strony służące do edukacji	1,1%
VK	0,8%	Yellow	1,8%	Blogi	1,1%
Wikipedia	0,8%	Tinder	1,3%	Spotify	1,1%
Spotify	0,6%	9gag	1,3%	Agrofoto	0,6%
Aliexpress	0,3%	Strony związane z kupowaniem / sprzedawaniem (Olx, Aliexpress)	1,3%	4chan	0,6%
Animo	0,3%	Strony służące do edukacji	1,3%	Strony z grami	0,6%
Poczta internetowa	0,3%	Przeglądarki Internetowe	0,9%	Przeglądarki Internetowe	0,6%
Elektroda.pl	0,3%	Blogi	0,9%	Ask.com	0,6%
Strony sklepów	0,3%	Słowniki / encyklopedie	0,9%	Wikipedia	0,6%
		Poczta internetowa	0,4%	Strony przeznaczone dla osób powyżej 18 roku życia	0,6%
		Nasza klasa	0,4%	Media internetowe (wp., onet)	0,6%
		Spotify	0,4%	Haterick - aplikacja do hejtowania	0,6%
		Ask.com	0,4%	Strony związane z piłką nożną	0,6%
		Kalendarze, organizery	0,4%	Strony lokalne, informacyjne (np. nasz dziennik.pl)	0,6%
		Strony do sprawdzania komunikacji, transportu	0,4%	Strony muzyczne	0,6%
		Marvel Comics	0,4%	RealTube	0,6%
		Meczyki.pl	0,4%	Gielda	0,6%
		Minsteam	0,4%	Torrenty	0,6%
				Bryk	0,6%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja pytania ze względu na płeć pokazała, że Facebook jest bardziej popularny wśród najmłodszych chłopców, ale już od 14 roku życia nieco częściej korzystają z niego dziewczęta niż chłopcy. Snapchat oraz Instagram są zdecydowanie bardziej popularne wśród dziewcząt w każdym przedziale wiekowym, natomiast chłopcy preferują Skype'a.

Tabela 18. Strony internetowe, z których korzystają uczniowie w dekompozycji na płeć

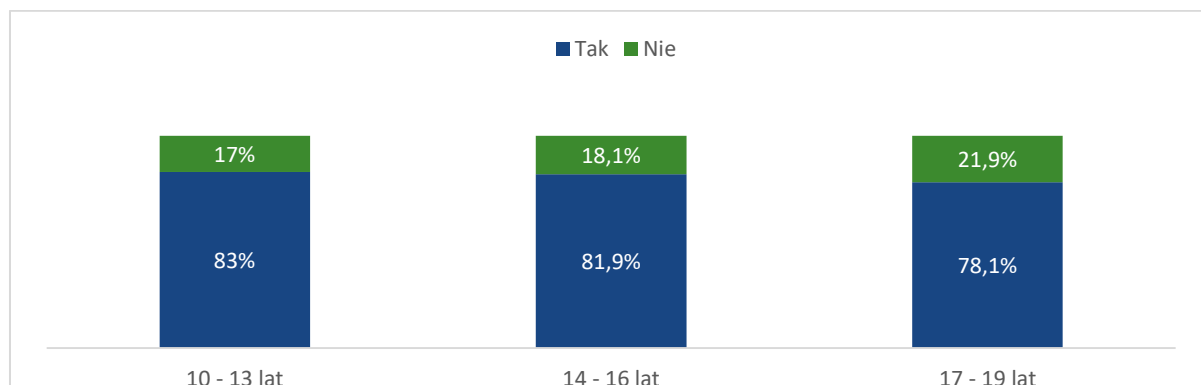
	10 - 13 lat		14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
YouTube	91,6%	91,9%	95,4%	94,8%	98,1%	96,9%
Facebook	45,8%	39,7%	87,2%	89,1%	93,9%	95,4%
Snapchat	29,9%	45,0%	56,9%	78,0%	64,8%	75,4%
Instagram	27,7%	40,5%	46,5%	68,4%	54,9%	67,7%
Skype	35,3%	27,3%	34,1%	27,4%	27,3%	23,8%
WhatsApp	23,0%	33,3%	14,0%	17,8%	12,2%	16,7%
Twitter	10,1%	9,1%	13,1%	17,2%	9,3%	10,3%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.3.7. Zagrożenia związane z użytkowaniem Internetu

Uczniów pomiędzy 10 a 19 rokiem życia zapytano o to, czy słyszeli o jakichś zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci. Okazuje się, że największy odsetek twierdzących odpowiedzi odnotowano w najmłodszej grupie wiekowej – wśród 10 – 13-latków (83%). Z wiekiem spada odsetek świadomości zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu. Ponadto warto dodać, że nieco częściej o zagrożeniach wiedzą dziewczęta niż chłopcy.

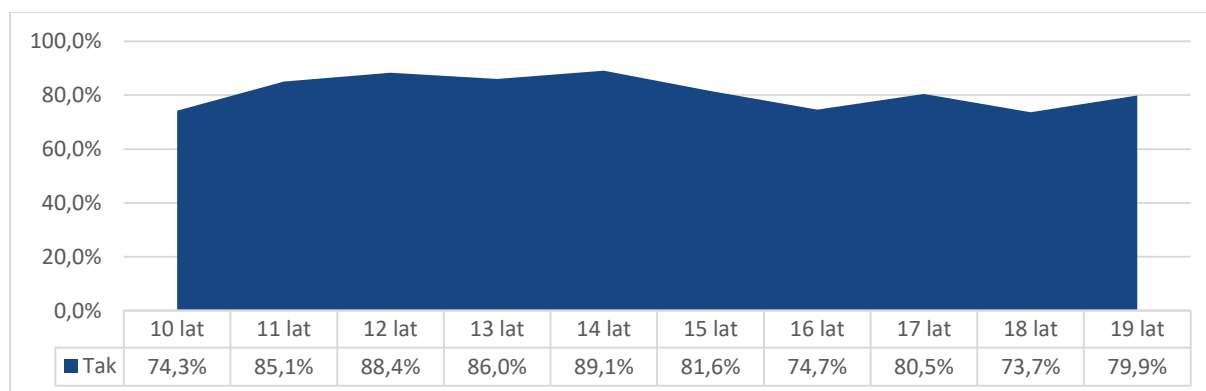
Wykres 32. Czy uczeń słyszał o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Biorąc pod uwagę przekrój przez wszystkie lata, świadomość zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu wzrasta do 14 roku życia. Wśród 15 i 16-latków obserwuje się spadek świadomości zagrożeń związanych z Internetem. Większą znajomością zagrożeń charakteryzują się 17 i 19-latkowie niż osoby mające 18 lat.

Wykres 33. Czy uczeń słyszał o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci? – Pytanie w przekroju przez wszystkie roczniki

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Wszyscy respondenci, którzy słyszeli o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci zostali poproszeni o ich sprecyzowanie. Lista zagrożeń była długa i zróżnicowana ze względu na wiek. Wśród 10 – 13-latków najczęściej podawano ataki hakerów, wirusy (19,2%). Zagrożeniem dla tak młodych użytkowników Internetu mogą być również obce osoby, poznane w sieci. Uczniowie zdają sobie sprawę, że nie mogą być do końca pewni kto jest po drugiej stronie, z kim rozmawiają. Może być to osoba podszywająca się pod inne osoby, pod inną tożsamość – wiek, płeć (11%). Wśród 10 – 13-latków wysoko wśród wskazań znalazły się porwania, włamania do mieszkania (10,6%). Bardzo często to zagrożenie podawane było jako konsekwencja rozmawiania z kimś obcym, podawania swojego adresu, ale również podawania swoich danych jako takich w Internecie. Dane te mogą posłużyć do namierzenia użytkownika Internetu, a w konsekwencji do włamania do mieszkania i porwań dzieci (10,6%). Duże

znaczenie dla grupy 10 – 13-latków ma również cyberprzemoc. W zdecydowanej większości przykładów uczniowie wskazywali po prostu na słowo „cyberprzemoc”, a część podawało hejty, agresję w sieci, szantaże czy groźby. Kolejnym zagrożeniem w sieci jest kradzież kont, zdjęć, danych – włamania na konta użytkowników Internet (7,6%), a także pedofilia, gwałty, molestowanie i wszelkiego rodzaju zbrodnie – 7,2%. Wydaje się, że uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia są wyczuleni na podawanie swoich prawdziwych danych w Internecie – 6,6% wskazań uzyskało zagrożenie związane z chęcią kogoś obcego, złego wykorzystania informacji o uczniach – dlatego ważne jest niepodawanie swoich danych osobom poznanym w Internecie, a także udostępnianie ich gdziekolwiek w sieci. Kolejnym zagrożeniem na liście są także uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej – 5,9% wskazań. Kolejne zagrożenia generowane przez 10 – 13-latków uzyskały mniej niż 4% wskazań.

Tabela 19. Zagrożenia definiowane przez 10 – 13-latków

ZAGROŻENIA	ODSETEK
Ataki hakerów, wirusy	19,2%
Nie wiemy z kim rozmawiamy: osoby poznane w sieci mogą podszywać się pod innych, rozmowa z kimś obcym	11,0%
Porwania, włamania do mieszkania	10,6%
Cyberprzemoc (agresja w sieci, szantaże, groźby, hejtowanie)	9,4%
Kradzieże danych, zdjęć, kont	7,6%
Pedofilia, gwałty, molestowanie, zbrodnie	7,2%
Ktoś obcy może chcieć pozyskać moje dane osobowe (nie podawanie danych komuś i w ogóle w sieci)	6,6%
Uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej	5,9%
Problemy ze zdrowiem (ból oczu, głowy, epilepsja, hospitalizacja)	3,2%
Obecność w Internecie niedozwolonych treści, niedozwolonych stron	2,7%
Podglądanie przez kamerę, śledzenie	2,5%
Po drugiej stronie może być zły, niebezpieczny człowiek	1,8%
Ktoś nieznajomy będzie chciał się z nami spotkać	1,7%
Oszustwa	1,6%
Wyłudzenia, kradzieże pieniędzy	1,1%
Niektóre gry i aplikacje (np. niebieski wieloryb, wróżka ognia)	1,1%
Złodzieje	1,0%
Zagrożenie życia	0,9%
Pornografia	0,7%
Stalking	0,7%
Możliwość namierzenia komputera, sprawdzenia miejsca zamieszkania	0,7%
Nie pokazywać swoich zdjęć w Internecie, bo mogą zostać wykorzystane	0,5%
Znam zagrożenia, ale się nimi nie przejmuję	0,4%
Pogorszenie wyników w nauce	0,3%
Dopalacze, narkotyki	0,2%
Źli, fałszywi ludzie	0,2%
Naruszenie prywatności	0,2%
Korzystanie z płatnych usług	0,2%
Raz wstawione zdjęcia, filmy, treści do Internetu nie mogą zostać usunięte	0,2%
Mobbing	0,2%
Wulgaryzmy	0,2%
Cyberterrorizm	0,1%
Nie wiem, trudno powiedzieć	0,1%
Brak zabezpieczenia na kontaktach np. umożliwienie oglądania zdjęć przez osoby nieznajome	0,1%
Zatrącenie bliskich relacji z rodziną	0,1%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Starsza grupa uczniów – 14 – 16-latków na pierwszym miejscu wśród zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu podała cyberprzemoc – 19,5% wskazań i podobnie jak najmłodsza grupa, 14 – 16-latkowie podawali zarówno samo słowo „cyberprzemoc”, jak i zachowania świadczące o tym zjawisku – groźby, hejty, nękanie, agresja. Na drugim miejscu znalazły się ataki hakerów, wirusy – 14,8%. Podobny odsetek wskazań uzyskało zagrożenie jakim się pedofilia oraz kradzież danych, kont

czy zdjęć – kolejno 12,4% oraz 12,3% wskazań. Wśród najbardziej popularnych zagrożeń pojawiły się również uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej (9,8%), a także brak pewności do autentyczności poznanej w sieci osoby (6,1%). Pozostałe zagrożenia generowane w grupie 14 – 16-latków uzyskały mniej niż 4% wskazań.

Tabela 20. Zagrożenia definiowane przez 14 – 16-latków

ZAGROŻENIA	ODSETEK
Cyberprzemoc (agresja w sieci, nękanie, groźby, hejtowanie)	19,5%
Ataki hakerów, wirusy	14,8%
Pedofilia, gwałty, molestowanie, zboczenia	12,4%
Kradzieże danych, zdjęć, kont	12,3%
Uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej	9,8%
Nie wiemy z kim rozmawiamy: osoby poznane w sieci mogą podszywać się pod innych, rozmowa z kimś obcym	6,1%
Włamanie na konta bankowe, wyłudzenia, kradzieże pieniędzy	3,4%
Stalking	3,2%
Oszustwa	2,2%
Problemy ze zdrowiem (depresja, ból oczu, głowy, epilepsja, hospitalizacja)	2,0%
Ktoś obcy może chcieć pozyskać moje dane osobowe (nie podawanie danych komuś i w ogóle w sieci)	1,8%
Pornografia	1,5%
Po drugiej stronie może być zły, niebezpieczny człowiek	1,5%
Obecność w Internecie niedozwolonych treści, niedozwolonych stron	1,2%
Różne kłopoty / problemy	1,1%
Spotykanie się z nieznanymi	0,9%
Namierzenie adresu i włamanie do mieszkania, porwania	0,9%
Podglądanie przez kamerę, śledzenie	0,8%
Zagrożenie życia	0,6%
Nie wiem, trudno powiedzieć	0,6%
Samotność	0,5%
Manipulacja	0,4%
Sieć jest ogłupiająca / strata czasu	0,4%
Możliwość namierzenia komputera, sprawdzenia miejsca zamieszkania	0,2%
Niektóre gry i aplikacje (np. niebieski wieloryb, wróżka ognia)	0,2%
Źli, fałszywi ludzie	0,2%
Znam zagrożenia, ale mnie one nie dotyczą	0,2%
Zatrącenie bliskich relacji z rodziną	0,2%
Piractwo	0,2%
Zbieranie wszystkich danych o nas, brak anonimowości	0,2%
Wszystko	0,2%
Naruszenie / brak prywatności	0,1%
Złodzieje	0,1%
Raz wstawione zdjęcia, filmy, treści do Internetu nie mogą zostać usunięte	0,1%
Mobbing	0,1%
Nie ma niebezpieczeństw	0,1%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Wśród 17 – 19-latków zagrożenia, które mogą spotkać użytkowników Internetu nie różniły się znacząco od grupy ich nieco młodszych kolegów i koleżanek. Główne zagrożenia to: cyberprzemoc (18,6%), kradzieże danych, kont, zdjęć (15,6%), uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej (12,7%), ataki hakerów, wirusy (10,3%), pedofilia, gwałty, molestowanie, zboczenia (8,3%). Podszywanie się pod inne osoby, które uzyskało 5,7% wskazań, miało w grupie 17 – 19-latków podwójny wymiar. Z jednej strony nastolatki obawiają się nieznanymi im osobami, które mogą podszywać się pod inne osoby, o innej tożsamości, a z drugiej strony podszywanie się pod inne osoby w grupie 17 – 19-latków dotyczyło również kradzieży cudzych kont, zdjęć z portali społecznościowych. Być może też o tym myśleli uczniowie podając wśród zagrożeń krótką odpowiedź „oszustwa” – 4,1% wskazań.

Tabela 21. Zagrożenia definiowane przez 17 – 19-latków

ZAGROŻENIA	ODSETEK
Cyberprzemoc (agresja w sieci, nękanie, groźby, hejtowanie)	18,6%
Kradzieże danych, zdjęć, kont	15,6%
Uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej	12,7%
Ataki hakerów, wirusy	10,3%
Pedofilia, gwałty, molestowanie, zboczenia	8,3%
Podszywanie się pod inne osoby, rozmowa z kimś obcym	5,7%
Oszustwa	4,1%
Włamanie na konta bankowe, wyłudzenia, kradzieże pieniędzy	3,1%
Stalking	3,1%
Ktoś obcy może chcieć pozyskać moje dane osobowe (nie podawanie danych komuś i w ogóle w sieci)	3,1%
Po drugiej stronie może być zły, niebezpieczny człowiek	1,7%
Problemy ze zdrowiem (depresja, ból oczu, głowy, epilepsja, hospitalizacja)	1,6%
Pornografia	1,6%
Obecność w Internecie niedozwolonych treści, przemoc	1,4%
Różne kłopoty / problemy	1,4%
Namierzenie adresu i włamanie do mieszkania, porwania	1,2%
Mobbing	1,2%
Podglądanie przez kamerę, śledzenie	0,8%
Zagrożenie życia	0,4%
Zbieranie wszystkich danych o nas, brak anonimowości	0,4%
Zatrącenie relacji z bliskimi	0,3%
Piractwo	0,3%
Raz wstawione zdjęcia, filmy, treści do Internetu nie mogą zostać usunięte	0,3%
Wzrost agresji	0,3%
Nie wiem, trudno powiedzieć	0,2%
Możliwość namierzenia komputera, sprawdzenia miejsca zamieszkania	0,2%
Naruszenie / brak prywatności	0,2%
Złodzieje	0,2%
Korzystanie z płatnych usług	0,2%
Hazard	0,2%
Problemy z prawem	0,2%
Samotność	0,1%
Sieć jest ogłupiająca / strata czasu	0,1%
Niektóre gry i aplikacje (np. niebieski wieloryb)	0,1%
Źli, fałszywi ludzie	0,1%
Znam zagrożenia, ale mnie one nie dotyczą	0,1%
Nie ma niebezpieczeństw	0,1%
Dopalacze, narkotyki	0,1%
Nie pokazywać swoich zdjęć w Internecie, bo mogą zostać wykorzystane	0,1%
Pogorszenie wyników w nauce	0,1%
Anonimowość	0,1%
Sam/a jestem zagrożeniem	0,1%
Handel ludźmi	0,1%
Sekty	0,1%
Spotykanie się z nieznanymi	0,0%
Manipulacja	0,0%
Wszystko	0,0%
Cyberterroryzm	0,0%
Brak zabezpieczenia na kontaktach np. umożliwienie oglądania zdjęć przez osoby nieznanymi	0,0%
Wulgaryzmy	0,0%
Niebezpieczeństwo na drodze - patrzeć w telefon zamiast na samochody	0,0%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o., 2017 rok

Najmłodsza grupa dzieci o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci dowiadyuje się najczęściej od rodziców (72,8%), w tym 71,9% 10-latków, 70,5% 11-latków, 77,4% 12-latków i 71,5% 13-latków. Tuż za rodzicami w najmłodszej grupie wiekowej źródłem wiedzy na temat zagrożeń jest

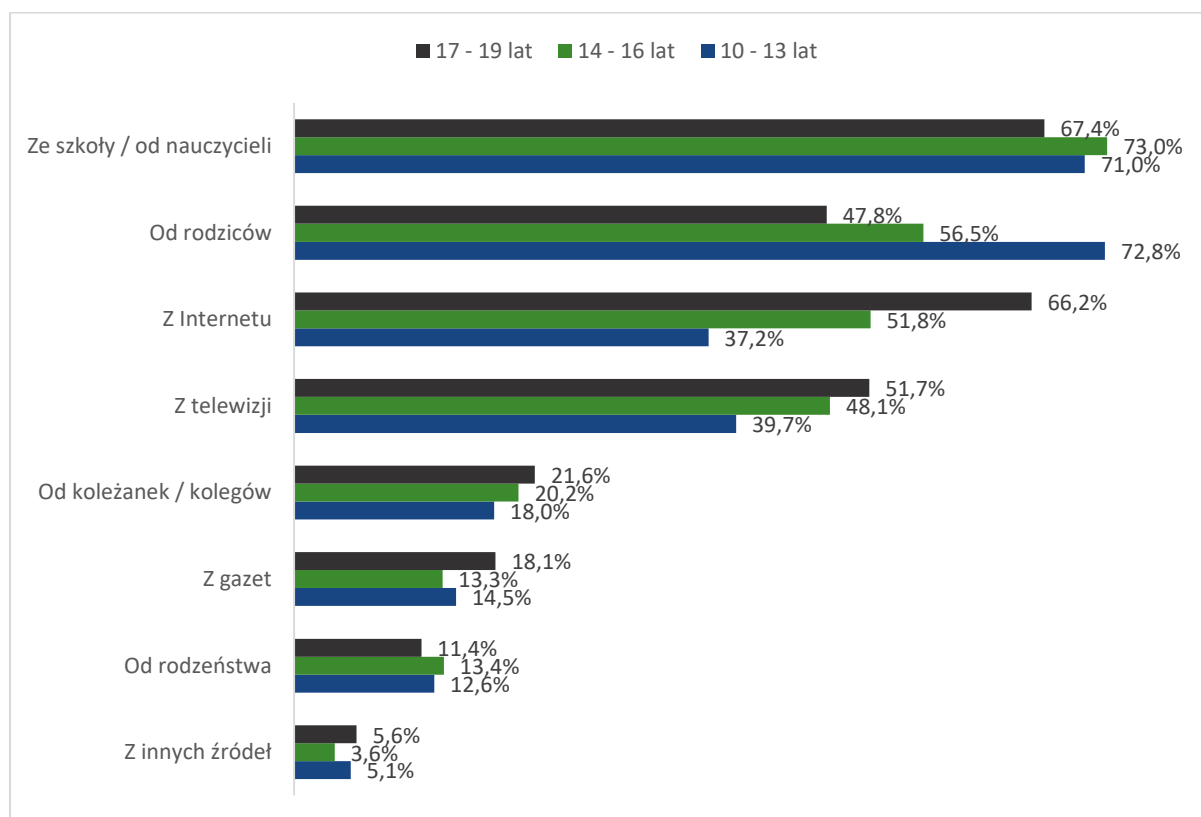
szkoła / nauczyciele (71%). Ponad jedna trzecia uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia dowiaduje się o zagrożeniach płynących z sieci właśnie z Internetu oraz z telewizji.

Dla 14 – 16-latków głównym źródłem wiedzy na temat zagrożeń jest szkoła (73%). Na drugim miejscu znalazł się Internet (66,2%). Około połowa badanych pomiędzy 14 a 16 rokiem życia wiedzę o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci czerpie z telewizji (51,7%) oraz od rodziców (47,8%).

Najstarsi uczniowie podobnie jak ich nieco młodsi koledzy i koleżanki, najczęściej o zagrożeniach w sieci dowiadują się ze szkoły (67,4%). Udział szkoły i nauczycieli patrząc na inne kategorie wiekowe jest zdecydowanie niższy wśród najstarszych uczniów. 17 – 19-latkowie zdecydowanie częściej edukują się poprzez Internet (66,2%) oraz telewizję (51,7%). Mniej niż połowa najstarszych uczniów o zagrożeniach związanych z Internetem dowiaduje się od rodziców.

Ponadto wraz z wiekiem obserwuje się wzrost wiedzy o zagrożeniach związanych z Internetem, płynącej od znajomych, przyjaciół. Wśród innych źródeł wiedzy, nieujętych w przygotowanej kafeterii znaleźli się krewni (dziadkowie, ciocia, wujek), policja, straż miejska, ale również uczniowie deklarowali, że wiedzą o zagrożeniach z własnego doświadczenia, obserwacji.

Wykres 34. Źródła wiedzy o zagrożeniach związanych z użytkowaniem Internetu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W najmłodszej grupie wiekowej (10 – 13-latków) nie odnotowano różnic istotnych statystycznie pomiędzy chłopcami a dziewczętami. Różnice takie odnotowano wśród starszych uczniów. Zarówno w grupie 14 – 16, jak i 17 – 19-latków dziewczęta zdecydowanie częściej niż chłopcy wiedzę na temat zagrożeń pozyskują ze szkoły, od rodziców oraz z telewizji. Chłopcy częściej niż dziewczęta będąc w wieku 14 – 16 lat wiedzę o zagrożeniach związanych z Internetem czerpią właśnie z sieci. W starszej grupie wiekowej to dziewczęta częściej czerpią wiedzę o zagrożeniach w sieci z telewizji.

Tabela 22. Źródła wiedzy o zagrożeniach związanych z użytkowaniem Internetu w dekompozycji na płeć

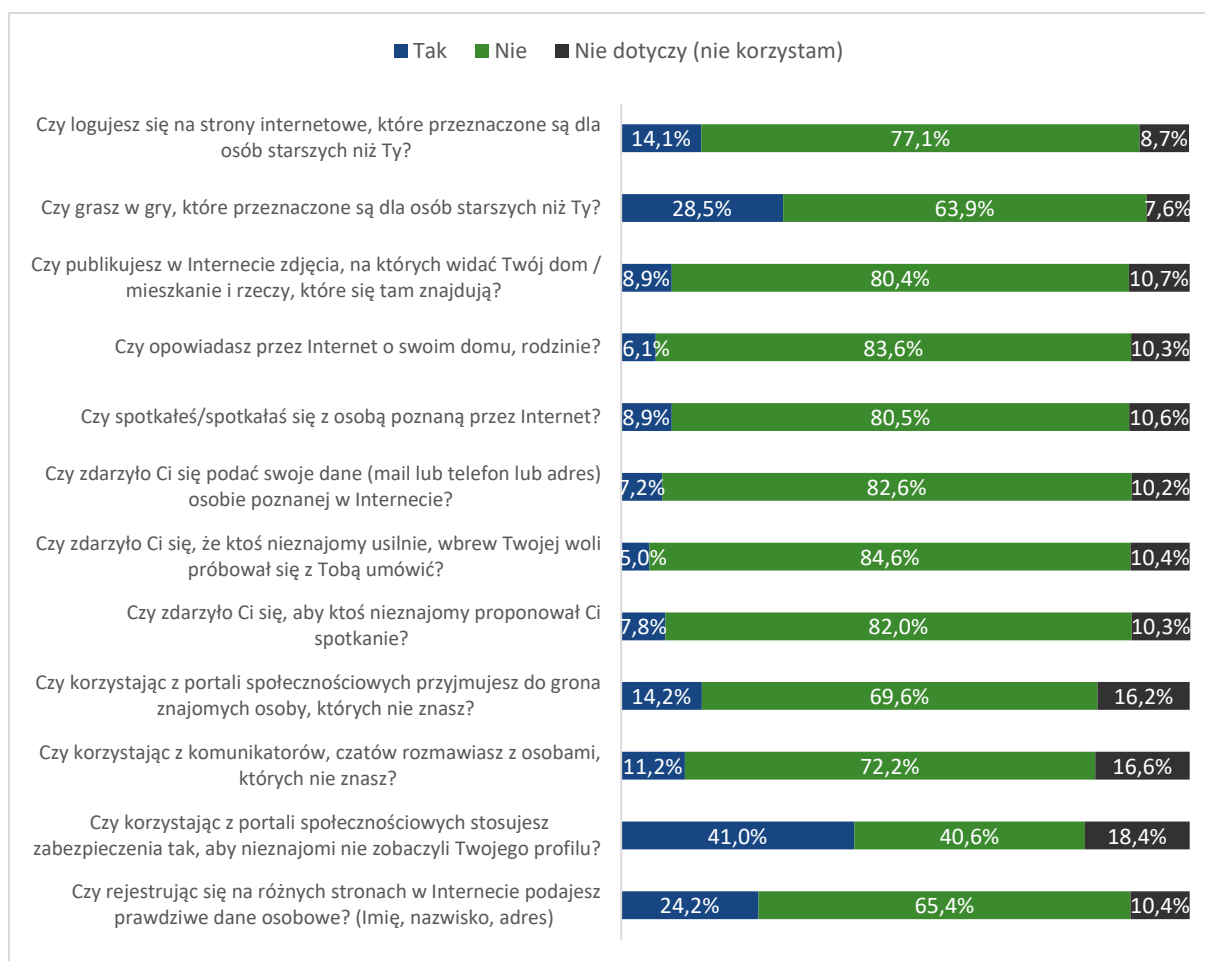
	14 - 16 lat		17 - 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta	Mężczyzna	Kobieta
Ze szkoły / od nauczycieli	69,9%	76,4%	62,3%	72,0%
Od rodziców	51,4%	62,0%	43,5%	51,8%
Z Internetu	53,3%	50,1%	63,9%	68,4%
Z telewizji	45,0%	51,5%	47,2%	55,8%
Od koleżanek / kolegów	18,5%	22,0%	21,0%	22,2%
Z gazet	13,6%	13,0%	20,3%	16,0%
Od rodzeństwa	15,1%	11,7%	12,8%	10,2%
Z innych źródeł	4,2%	3,0%	6,5%	4,8%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Każdej grupie wiekowej zadano pytania o zachowania w sieci, które mogą generować problemy, zagrożenia. Lista pytań jest bardzo długa w związku z tym każda grupa wiekowa została zaprezentowana oddzielnie. Pytania, w których odnotowano istotne statystycznie różnice pomiędzy odpowiedziami chłopców i dziewcząt, a także w pojedynczych rocznikach, zaprezentowano w tabelach.

W grupie 10 – 13-latków największy odsetek respondentów zadeklarował, że korzystając z portali społecznościowych stosuje zabezpieczenia tak, aby nieznajomi nie zobaczyli jego profilu. To bardzo dobry wynik, szczególnie biorąc pod uwagę zagrożenia, o których wcześniej mówiono. Mimo tego, że jest to najpopularniejsze zachowanie, prawie połowa uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia nie stosuje tego typu zabezpieczeń. Ponadto 28,5% badanych gra w gry, które są przeznaczone dla osób starszych, a 24,2% rejestrując się na różnych stronach w Internecie podaje prawdziwe dane osobowe (imię, nazwisko, adres). I tu osłabia się czujność badanych, którą wcześniej wskazywano wśród zagrożeń (o nie podawaniu swoich danych komukolwiek i ogólnie – w Internecie). Ponadto 14,2% uczniów w wieku 10 – 13 lat korzystając z portali społecznościowych przyjmuje do grona znajomych nieznane im osoby. Co jedenasty uczeń publikuje w Internecie zdjęcia, na których widać jego dom, mieszkanie czy inne rzeczy, które się tam znajdują. Takie zachowanie zupełnie nie współgra z zagrożeniem dotyczącym włamania i porwań, o którym wcześniej mówiono. Ponadto dziewięciu na sto uczniów w wieku 10 – 13 lat, spotkało się z osobą poznaną przez Internet, siedmiu na sto uczniów podawało nieznajomej osobie swój adres, mail lub telefon, ośmiu na sto uczniów dostało propozycję spotkania od osoby nieznajomej, a pięciu na sto uczniów miało taką sytuację, którą określili jako usilną chęć spotkania, wbrew ich woli. Mimo tego, że są to sytuacje dotyczące małego odsetka uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, należy prowadzić profilaktykę dotyczącą zagrożeń na jakie dzieci mogą trafić w Internecie.

Wykres 35. Zachowania w Internecie 10 – 13-latków

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja zachowań w Internecie ze względu na płeć, pokazała istotne statystycznie różnice w czterech przypadkach. To dziewczęta częściej niż chłopcy rejestrując się na różnych stronach w Internecie podają swoje prawdziwe dane osobowe, a chłopcy częściej niż dziewczęta rozmawiają z nieznajomymi w Internecie, spotykają się z osobami poznanymi w sieci, a także częściej grają w gry przeznaczone dla osób starszych.

Tabela 23. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 10 – 13-latków w dekompozycji na płeć – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”

	10 – 13 lat	
	Mężczyzna	Kobieta
Czy rejestrując się na różnych stronach w Internecie podajesz prawdziwe dane osobowe? (Imię, nazwisko, adres)	24,6%	29,5%
Czy korzystając z komunikatorów, czatów rozmawiasz z osobami, których nie znasz?	17,1%	9,9%
Czy spotkałeś/spotkałaś się z osobą poznaną przez Internet?	11,6%	8,2%
Czy grasz w gry, które przeznaczone są dla osób starszych niż Ty?	44,3%	17,0%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja na pojedyncze roczniki pokazała, że wraz z wiekiem wzrasta odsetek działań w sieci, które mogą być źródłem problemów. Jednak nie we wszystkich rocznikach zagrożenia te dotyczą

głównie najstarszych badanych. Propozycję spotkania od osoby nieznajomej wprawdzie dostał największy odsetek 13-latków, ale dotyczy to również co dziesiątego 11 i 12-latka. Podawanie swoich danych osobie poznanej w Internecie dotyczy już 12-latków, którzy różnią się pod tym względem od 13-latków tylko o 2 pkt%. Ponadto częściej dotyczy to 10-latków niż 11-latków. Wraz z wiekiem wzrasta również odsetek uczniów, którzy deklarują, że spotkali się z osobą poznaną przez Internet: 6% 10-latków, 7,1% 11-latków, 10,4% 12-latków oraz 12,4% 13-latków. Ponadto publikowanie w Internecie zdjęć, na których znajduje się mieszkanie, dom i przedmioty wewnątrz dotyczą największego odsetka 13-latków, jednak wskaźnik jest również wysoki wśród 11 i 12-latków. Logowanie się na strony Internetowe, które są przeznaczone dla osób starszych dotyczy już osób od 11 roku życia.

Tabela 24. Istotnie statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 10 – 13-latków w dekompozycji na pojedyncze roczniki – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”

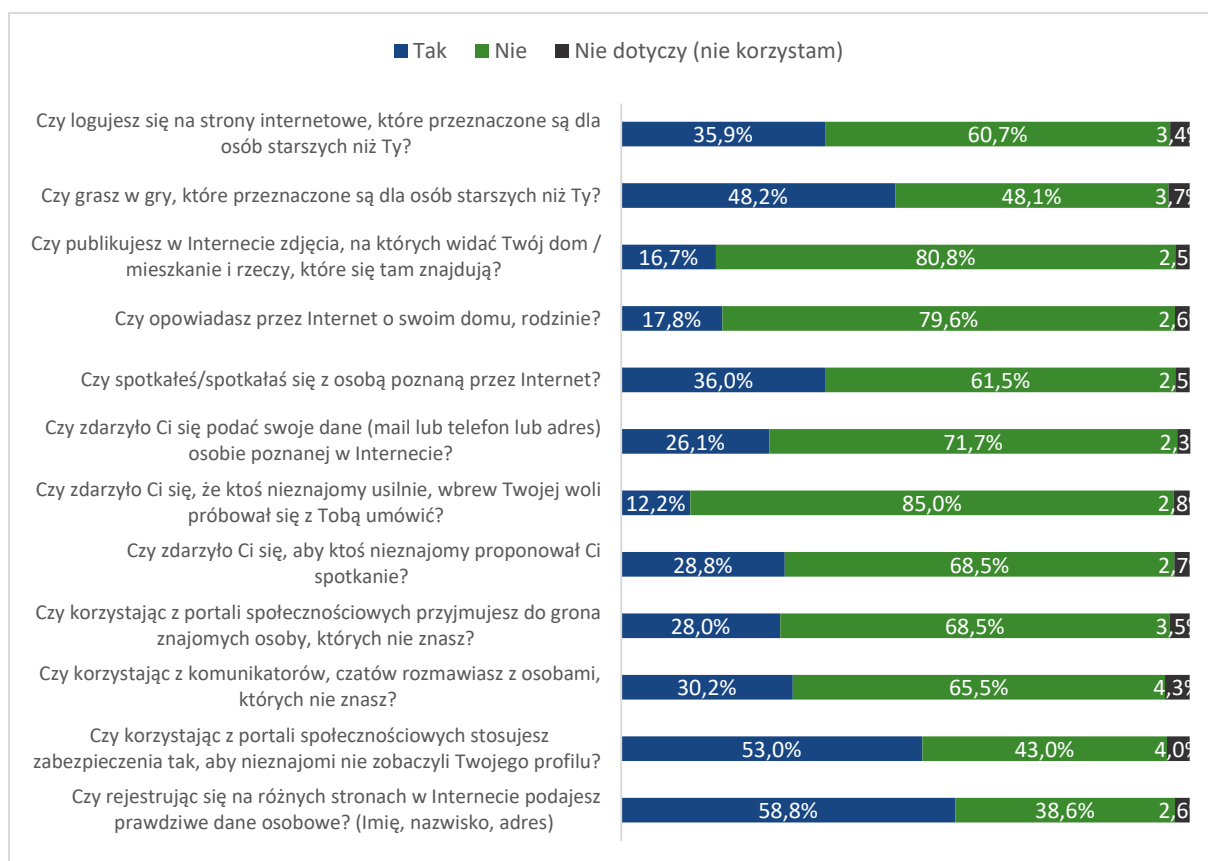
	10 – 13 lat			
	10 lat	11 lat	12 lat	13 lat
Czy rejestrując się na różnych stronach w Internecie podajesz prawdziwe dane osobowe? (imię, nazwisko, adres)	14,9%	26,1%	30,2%	38,1%
Czy korzystając z portali społecznościowych przyjmujesz do grona znajomych osoby, których nie znasz?	10,4%	14,4%	19,9%	23,1%
Czy zdarzyło Ci się, aby ktoś nieznajomy proponował Ci spotkanie?	4,7%	9,8%	9,9%	10,7%
Czy zdarzyło Ci się, że ktoś nieznajomy usilnie, wbrew Twojej woli próbował się z Tobą umówić?	3,3%	5,6%	6,0%	7,7%
Czy zdarzyło Ci się podać swoje dane (mail lub telefon lub adres) osobie poznanej w Internecie?	5,0%	4,7%	10,4%	12,4%
Czy spotkałeś/spotkałaś się z osobą poznaną przez Internet?	6,0%	7,1%	11,5%	15,3%
Czy publikujesz w Internecie zdjęcia, na których widać Twój dom / mieszkanie i rzeczy, które się tam znajdują?	5,8%	9,9%	9,6%	14,8%
Czy grasz w gry, które przeznaczone są dla osób starszych niż Ty?	21,6%	28,3%	31,7%	43,0%
Czy logujesz się na strony internetowe, które przeznaczone są dla osób starszych niż Ty?	9,8%	16,9%	17,0%	18,9%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W starszej grupie wiekowej 14 – 16-latków widać zdecydowany wzrost odpowiedzi „tak” we wszystkich przytoczonych sytuacjach. Oznacza to, że właśnie ta grupa wieka jest zdecydowanie bardziej narażona na zagrożenia związane z użytkowaniem Internetu niż ich młodszy koledzy i koleżanki. Ponad połowa młodzieży w tym wieku rejestrując się w Internecie na różnych stronach, podaje swoje prawdziwe dane osobowe (58,8%). Ponadto prawie połowa 14 – 16-latków gra w gry przeznaczone dla osób starszych, a ponad jedna trzecia wchodzi na strony przeznaczone dla osób starszych (35,9%). Pozytywne jest to, że ponad połowa młodzieży 14 – 16-letniej rejestrując się na różnych portalach społecznościowych, stosuje zabezpieczenia swoich profili w taki sposób, aby nieznajomi nie zobaczyli ich danych, zdjęć. Niemniej jednak ponad jedna trzecia badanych spotkała się już z osobą poznaną w Internecie (36,%), ponad jedna czwarta podała takiej osobie adres, numer telefonu, mail (26,1%), 28% uczniów otrzymało propozycję spotkania z osobą nieznajomą, a 12,2% przyznaje, że miało taką sytuację, którą mogliby określić jako natarczywe namawianie na spotkanie, wbrew ich woli. Warto także w tej grupie uczniów zwrócić uwagę na ich skłonność do rozmów z nieznajomymi – 28% przyjmuje do grona znajomych na portalach społecznościowych osoby im nieznane, a 30,2% prowadzi rozmowy z nieznajomymi, korzystając z komunikatorów lub czatów.

Wykres 36. Zachowania w Internecie 14–16-latków

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja zachowań w sieci w podziale na płeć pokazała, że chłopcy częściej zabezpieczają swoje profile na portalach społecznościowych przed nieznajomymi, ale za to częściej niż dziewczęta wchodzi na strony przeznaczone dla osób starszych i grają też w takie gry. Dziewczęta natomiast są bardziej skłonne do opowiadania w Internecie o swojej rodzinie, o domu, a także do podawania swoich danych (zarówno rejestrując się na różnych stronach w Internecie, jak i rozmawiając z kimś obcym). Ponadto większy odsetek dziewcząt niż chłopców miało taką sytuację, w której ktoś poznany w Internecie proponował im spotkanie lub był w tym natarczywy.

Tabela 25. Istotnie statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 14 – 16-latków w dekompozycji na płeć – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”

	14 – 16 lat	
	Mężczyzna	Kobieta
Czy rejestrując się na różnych stronach w Internecie podajesz prawdziwe dane osobowe? (Imię, nazwisko, adres)	56,1%	65,2%
Czy korzystając z portali społecznościowych stosujesz zabezpieczenia tak, aby nieznajomi nie zobaczyli Twojego profilu	58,4%	51,7%
Czy zdarzyło Ci się, aby ktoś nieznajomy proponował Ci spotkanie?	23,5%	36,4%
Czy zdarzyło Ci się, że ktoś nieznajomy usilnie, wbrew Twojej woli próbował się z Tobą umówić?	10,1%	15,2%
Czy zdarzyło Ci się podać swoje dane (mail lub telefon lub adres) osobie poznanej w Internecie?	22,8%	31,0%
Czy opowiadasz przez Internet o swoim domu, rodzinie?	15,2%	21,7%

Czy grasz w gry, które przeznaczone są dla osób starszych niż Ty?	67,5%	30,3%
Czy logujesz się na strony internetowe, które przeznaczone są dla osób starszych niż Ty?	42,8%	30,7%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Zachowania mogące być źródłem problemów, zagrożeń w dekompozycji na pojedyncze roczniki pokazują, że najstarsi z grupy 16-latkowie, najczęściej są skłonni do podawania w Internecie swoich danych, publikowania zdjęć swojego mieszkania, domu i rzeczy, które się tam znajdują. Częściej niż ich młodszy koledzy i koleżanki, wchodzi na strony przeznaczone dla osób starszych. 15-latkowie zaś najczęściej rozmawiają z nieznanymi przez komunikator, na czacie, są bardziej skłonni do podawania swoich danych osobom obcym i prawie tak często jak 16-latkowie rozmawiają w Internecie o swoim domu, rodzinie. Ponadto i 15 i 16-latkom zdarzyło się natarczywe namawianie na spotkanie od nieznanego im osoby.

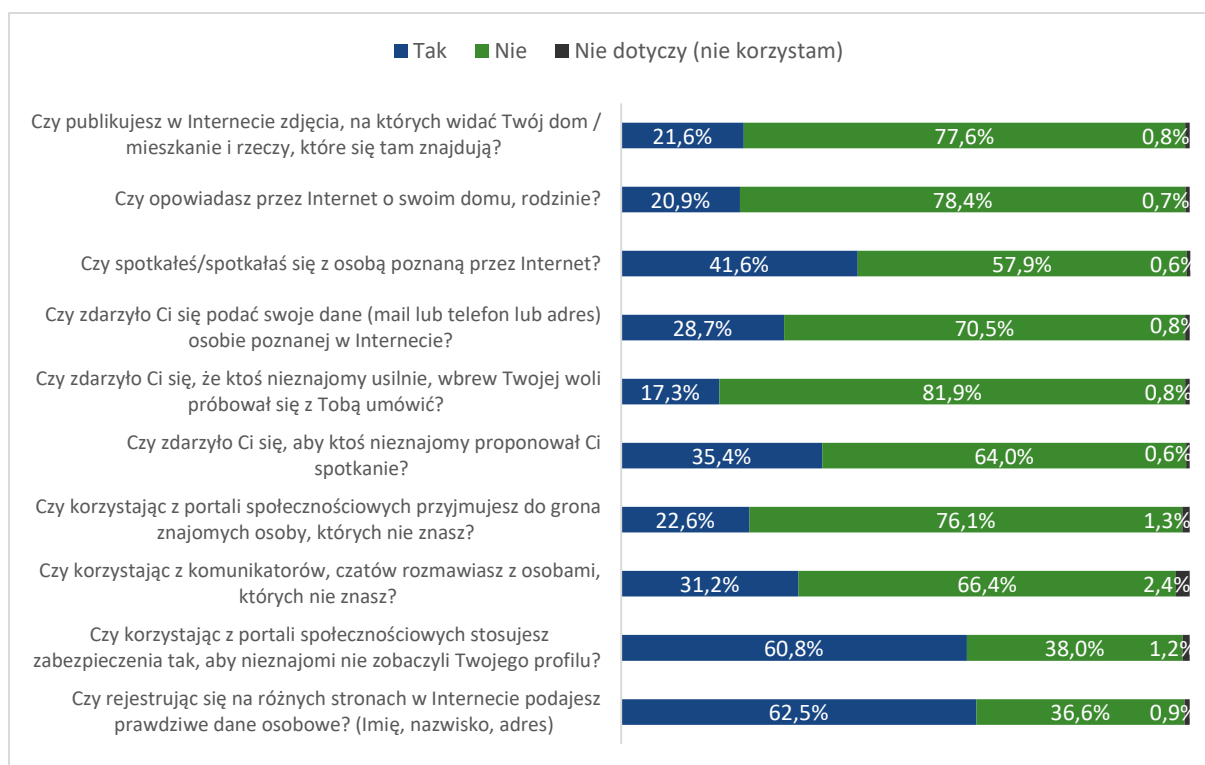
Tabela 26. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 14 – 16-latków w dekompozycji na pojedyncze roczniki – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”

	14 - 16 lat		
	14 lat	15 lat	16 lat
Czy rejestrując się na różnych stronach w Internecie podajesz prawdziwe dane osobowe? (Imię, nazwisko, adres)	52,8%	60,3%	68,1%
Czy korzystając z portali społecznościowych stosujesz zabezpieczenia tak, aby nieznanymi nie zobaczyli Twojego profilu?	46,5%	58,5%	60,6%
Czy korzystając z komunikatorów, czatów rozmawiasz z osobami, których nie znasz?	26,0%	36,3%	32,3%
Czy zdarzyło Ci się, że ktoś nieznanymi usilnie, wbrew Twojej woli próbował się z Tobą umówić?	8,6%	14,4%	14,5%
Czy zdarzyło Ci się podać swoje dane (mail lub telefon lub adres) osobie poznanej w Internecie?	19,0%	31,3%	29,7%
Czy spotkałeś/spotkałaś się z osobą poznaną przez Internet?	31,3%	38,6%	40,8%
Czy opowiadasz przez Internet o swoim domu, rodzinie?	13,0%	20,6%	21,2%
Czy publikujesz w Internecie zdjęcia, na których widać Twój dom / mieszkanie i rzeczy, które się tam znajdują?	14,6%	15,3%	21,4%
Czy logujesz się na strony internetowe, które przeznaczone są dla osób starszych niż Ty?	30,7%	36,7%	44,1%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

W najstarszej grupie wiekowej – 17 – 19-latków, prawie dwie trzecie badanych podaje swoje prawdziwe dane logując się na różne strony (62,5%), jednak 60,8% młodzieży zabezpiecza swoje konta na portalach społecznościowych przed nieznanymi. Mimo tego zabezpieczenia 22,6% uczniów przyjmuje do grona znajomych na portalach społecznościowych osoby im nieznanego (najczęściej 18-latkowie 26,4%). 41,6% badanych pomiędzy 17 a 19 rokiem życia spotkało się z osobą poznaną przez Internet. Ponad jedna trzecia respondentów korzystając z komunikatorów, będąc na czatach, rozmawia z nieznanymi osobami (31,2%), 35,4% badanych miało propozycję spotkania z taką osobą, a prawie jedna piąta uczniów miała taką sytuację, którą mogłaby określić jako usilną chęć spotkania. Ponadto ponad jedna czwarta badanych jest skłonna podawać osobom poznanym w sieci swoje dane osobowe (28,7%).

Wykres 37. Zachowania w Internecie 17– 19-latków

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekomponując zachowania w sieci, które mogą być źródłem zagrożeń to uczniowie częściej niż uczennice są skłonni do rozmowy na komunikatorach z nieznanymi im osobami. Uczennice natomiast częściej niż uczniowie udostępniają swoje prawdziwe dane osobowe, rejestrując się na różnych stronach w Internecie, a także częściej zdarzają się im sytuacje, w których ktoś nieznajomy proponuje spotkanie lub robi to w sposób natarczywy, wbrew ich woli.

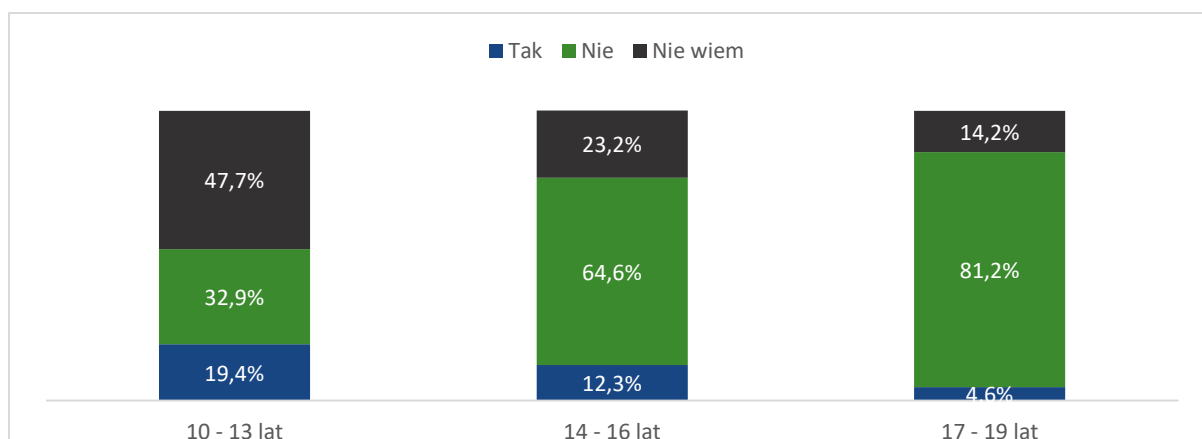
Tabela 27. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 17 – 19-latków w dekompozycji na płeć – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”

	17 – 19 lat	
	Mężczyzna	Kobieta
Czy rejestrując się na różnych stronach w Internecie podajesz prawdziwe dane osobowe? (Imię, nazwisko, adres)	58,4%	67,8%
Czy korzystając z komunikatorów, czatów rozmawiasz z osobami, których nie znasz?	34,4%	29,5%
Czy zdarzyło Ci się, aby ktoś nieznajomy proponował Ci spotkanie?	25,7%	45,7%
Czy zdarzyło Ci się, że ktoś nieznajomy usilnie, wbrew Twojej woli próbował się z Tobą umówić?	14,6%	20,3%

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Ostatnie pytania w ankiecie dotyczyły zabezpieczeń sprzętu i próby odcięcia młodzieży od niedozwolonych dla nich treści. Okazuje się, że w co piątym domu 10 – 13-latka rodzice stosują program kontroli rodzicielskiej na używanym przez badanych sprzęcie elektronicznym. Prawie połowa uczniów z tego przedziału wiekowego nie wie, czy taka kontrola jest stosowana – być może nie interesują się treściami niedozwolonymi. Im starszy uczeń, tym rzadziej stosuje się kontrolę rodzicielską

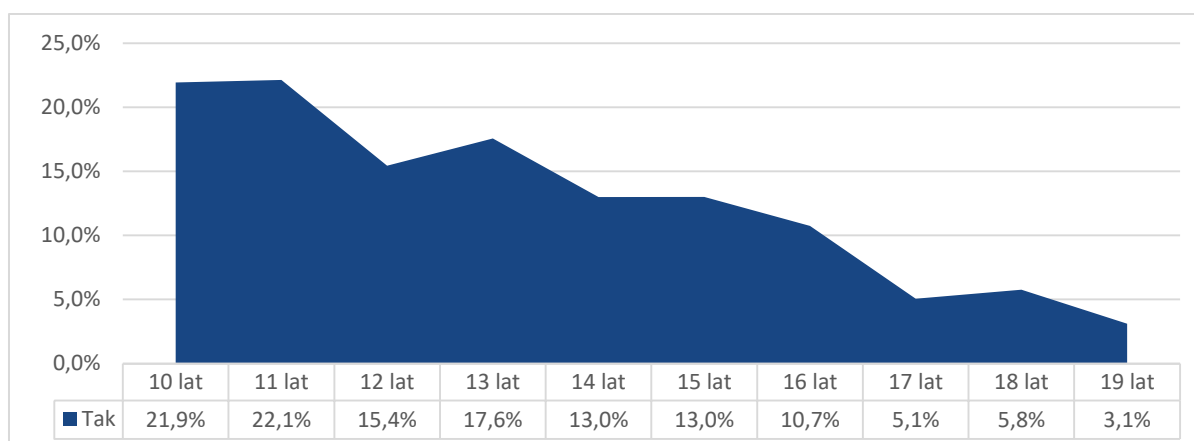
Wykres 38. Program kontroli rodzicielskiej w urządzeniach użytkowanych przez dzieci i młodzież

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Program kontroli rodzicielskiej przyjmuje tendencję spadkową już od 13 roku życia.

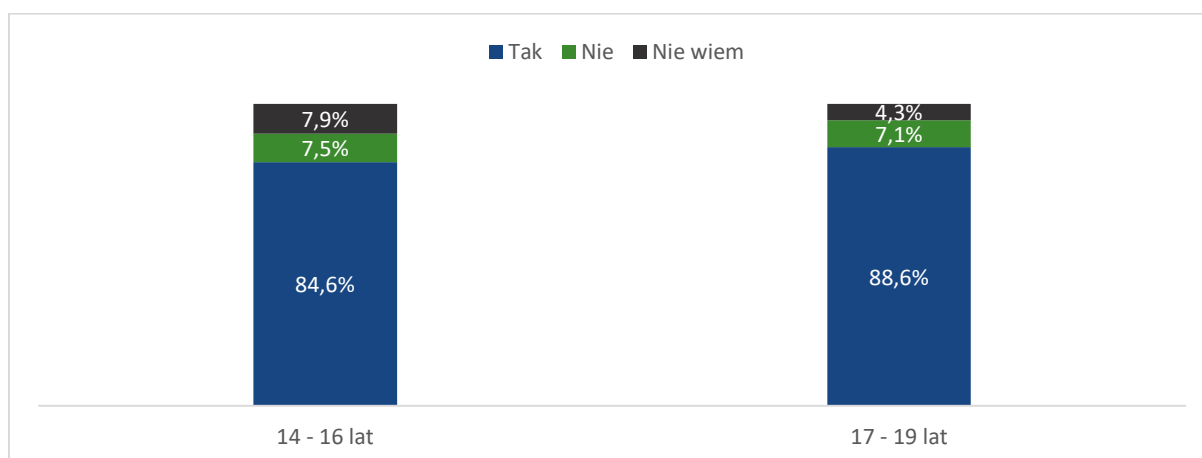
Wykres 39. Program kontroli rodzicielskiej (odpowiedzi „tak”) w przekroju na wszystkie roczniki

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

84,6% 14 – 16-latków i 88,6% 17 – 19-latków ma zainstalowany program antywirusowy, który chroni sprzęt elektroniczny na którym uczeń ma dostęp do Internetu.

Wykres 40. Czy na komputerze ucznia jest zainstalowany program antywirusowy

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

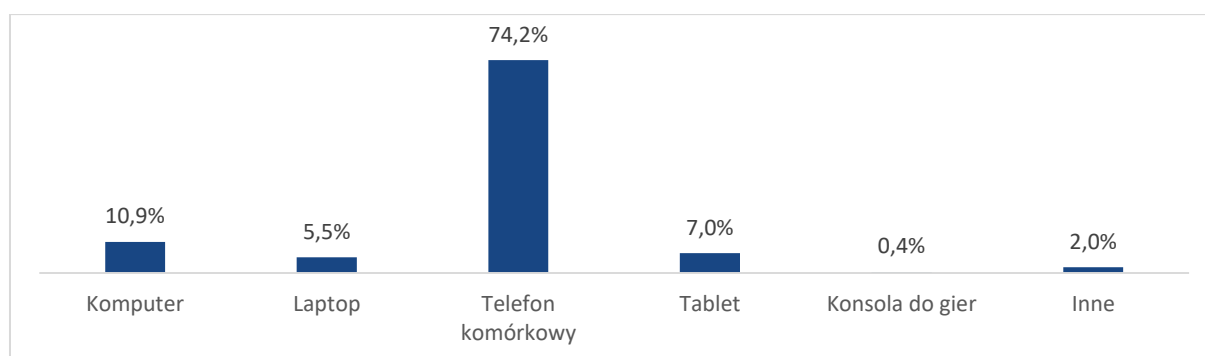
3.4. Badania wśród nauczycieli

Ankieta przeprowadzona wśród nauczycieli dotyczyła stanu ich wiedzy na temat uczniów. Nauczyciele w odpowiedziach korzystali ze swojego doświadczenia pedagogicznego i własnych obserwacji.

3.4.1. Korzystanie przez uczniów z urządzeń elektronicznych

Prawie trzy czwarte nauczycieli słusznie stwierdza, że uczniowie najczęściej korzystają z telefonów komórkowych (wyniki są zbieżne z odpowiedziami różnych grup uczniów). Ponadto, co dziesiąty nauczyciel twierdzi, że uczniowie najczęściej korzystają z komputera, 7% wskazuje na tablet, a 5,5% na laptop.

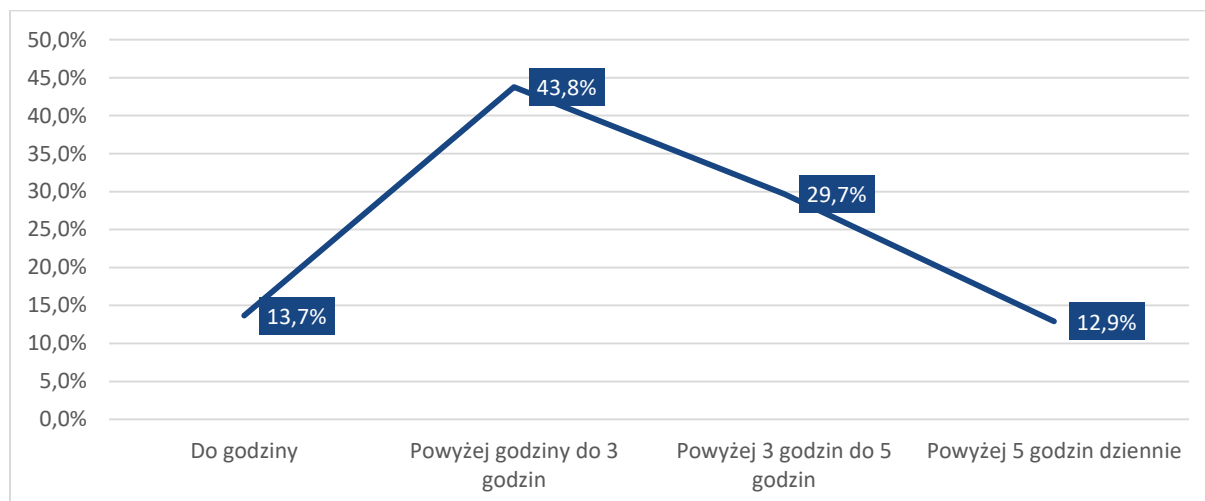
Wykres 41. Urządzenia elektroniczne, z których najczęściej korzystają uczniowie

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Nauczyciele najczęściej szacują, że uczniowie korzystają ze swoich ulubionych urządzeń od godziny do trzech – 43,8%. Im starsi uczniowie, tym czas korzystania z urządzeń elektronicznych się wydłuża.

Wykres 42. Średni czas korzystania z ulubionego urządzenia elektronicznego

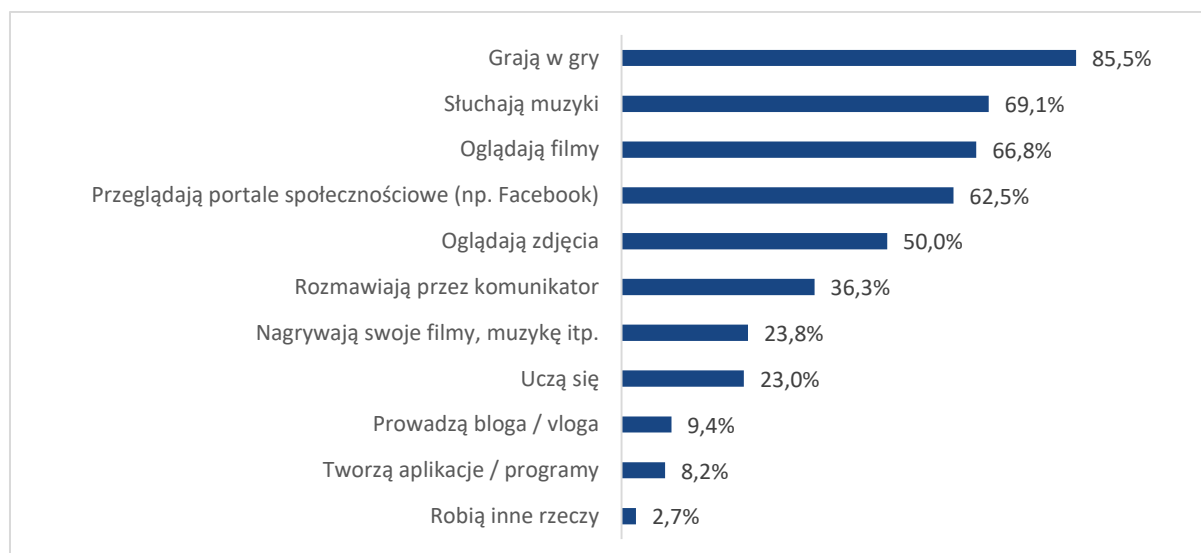

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

85,5% nauczycieli twierdzi, że uczniowie na swoim ulubionym urządzeniu grają w gry. Ponad dwie trzecie nauczycieli stwierdza, że uczniowie słuchają muzykę, oglądają filmy lub przeglądają portale społecznościowe – kolejno 69,1%, 66,8% oraz 62,5%. Połowa nauczycieli jest zdania, że ulubione urządzenie służy uczniom do oglądania zdjęć, jedna trzecia twierdzi, że uczniowie rozmawiają przez komunikator, a prawie jedna czwarta nauczycieli odpowiada, że uczniowie coś tworzą – nagrywają swoje filmy, muzykę lub uczą się. Ponadto 9,4% nauczycieli odpowiada, że uczniowie

prowadzą swojego bloga / vloga, a 8,2% twierdzi, że tworzą oni aplikacje / programy. 2,7% nauczycieli wskazało inne czynności, wychodzące poza przygotowaną w ankiecie listę. Wśród tych czynności, które według nauczycieli uczniowie robią na swoich ulubionych urządzeniach znalazło się: czytanie ebooków, kontakt z rodzicami, rysowanie, pisanie sms, ściąganie materiałów do zajęć, wypracowań oraz sprawdzanie różnych informacji w Internecie. Tak jak w przypadku uczniów, tak odpowiedzi nauczycieli świadczą o tym, że korzystanie przez uczniów z ulubionych urządzeń jest jednoznaczne z użytkowaniem przez nich Internetu.

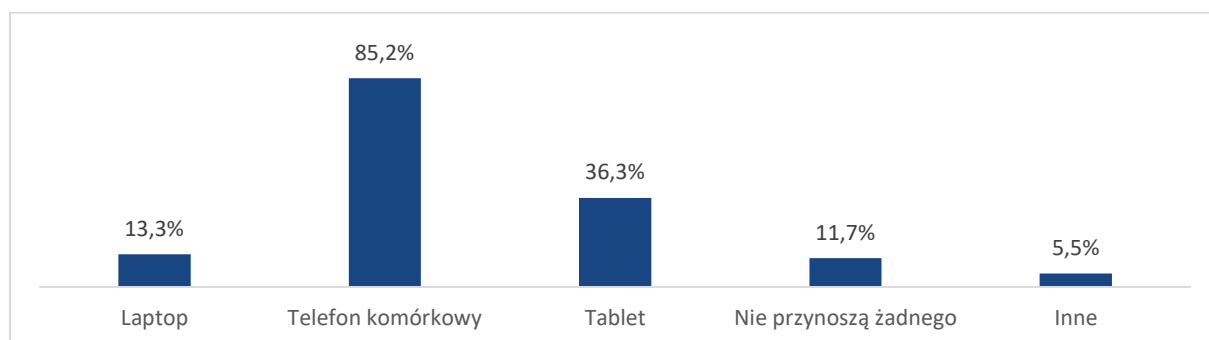
Wykres 43. Najczęstsze zajęcia uczniów na ulubionych urządzeniach elektronicznych

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Z deklaracji nauczycieli wynika, że uczniowie najczęściej do szkoły przynoszą telefony komórkowe – 85,2%. Ponadto jedna trzecia uczniów przychodzi do szkoły z własnym tabletem – 36,3%, 13% przynosi laptop, a 5,5% nauczycieli wskazało na inne urządzenia, wśród których najczęściej pojawiały się konsole do gier. 11,7% nauczycieli stwierdza, że uczniowie nie przynoszą do szkoły żadnego sprzętu elektronicznego.

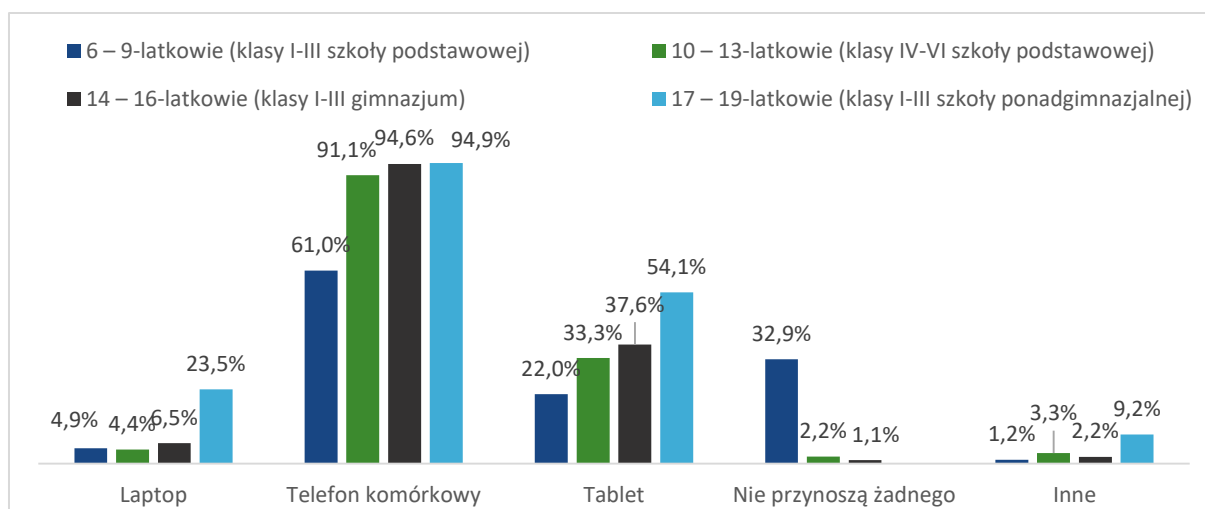
Wykres 44. Urządzenia, które uczniowie przynoszą do szkoły

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Podział pytania na roczniki, jakie dane nauczyciel uczy, pokazuje że wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów, którzy przynoszą do szkoły telefon komórkowy, a także tablet. Jeśli zdarza się przynieść do szkoły laptop, najczęściej dotyczy to najstarszych uczniów. Nauczyciele uczący najmłodsze dzieci w największym odsetku wskazali na brak jakiegokolwiek sprzętu – uczniowie nie przynoszą go ze sobą do szkół. Na inne sprzęty elektroniczne (w największym odsetku konsole do gier) wskazał największy odsetek nauczycieli uczących 17 – 19-letnią młodzież.

Wykres 45. Urządzenia, które uczniowie przyniosą do szkoły w dekompozycji na wiek ucznia

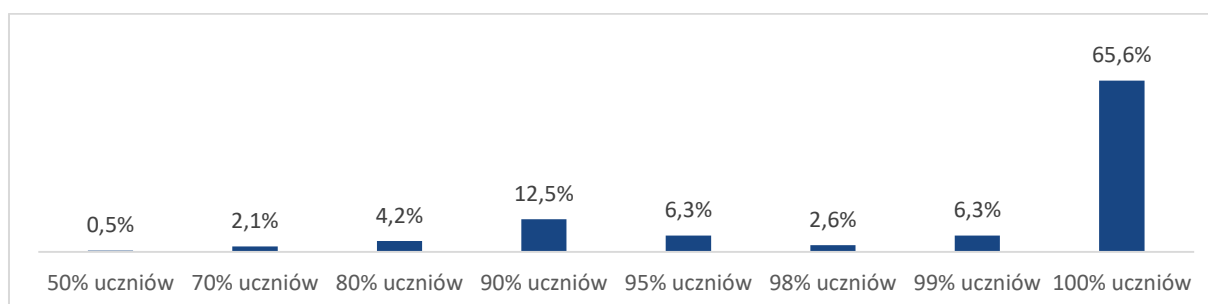

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.4.2. Dostęp uczniów do Internetu

75% nauczycieli stwierdziło, że potrafi oszacować odsetek uczniów, którzy mają w domach dostęp do Internetu. Spośród tych nauczycieli dwie trzecie twierdzi, że 100% uczniów ma w domach dostęp do Internetu. Poniższy wykres pokazuje, że w domach uczniów dostęp do Internetu jest powszechny (co potwierdzają uczniowie w ankietach) – 93,3% nauczycieli uważa, że 90% i więcej uczniów ma w swoich domach Internet.

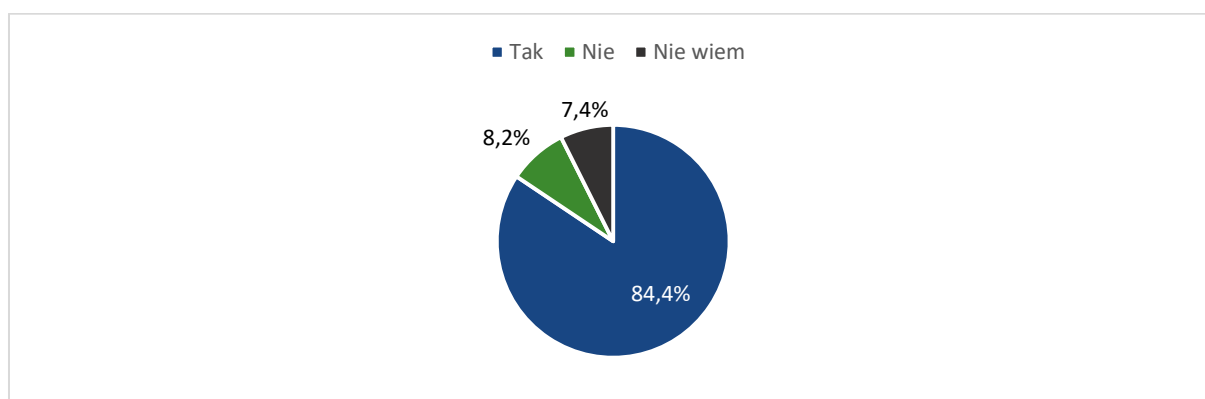
Wykres 46. Odsetek uczniów, którzy mają dostęp do Internetu

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

84,4% nauczycieli twierdzi, że uczniowie korzystają z Internetu codziennie.

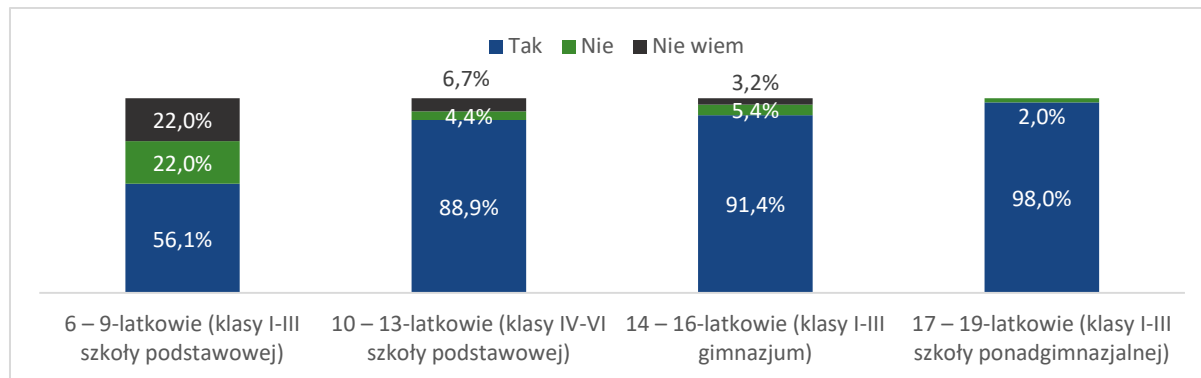
Wykres 47. Czy uczniowie korzystają z Internetu codziennie?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Im starsi uczniowie, tym częściej ich nauczyciele są zdania, że korzystają oni z Internetu codziennie. Tylko wśród nauczyciel uczących najmłodsze dzieci ponad połowa była zdania, że korzystają oni z Internetu codziennie, a po jednej piątej nauczycieli albo odpowiada, że uczniowie 6 - 9-letni nie korzystają z Internetu, albo zadeklarowali brak takiej wiedzy.

Wykres 48. Czy uczniowie korzystają z Internetu codziennie? Pytanie w dekompozycji na wiek uczniów

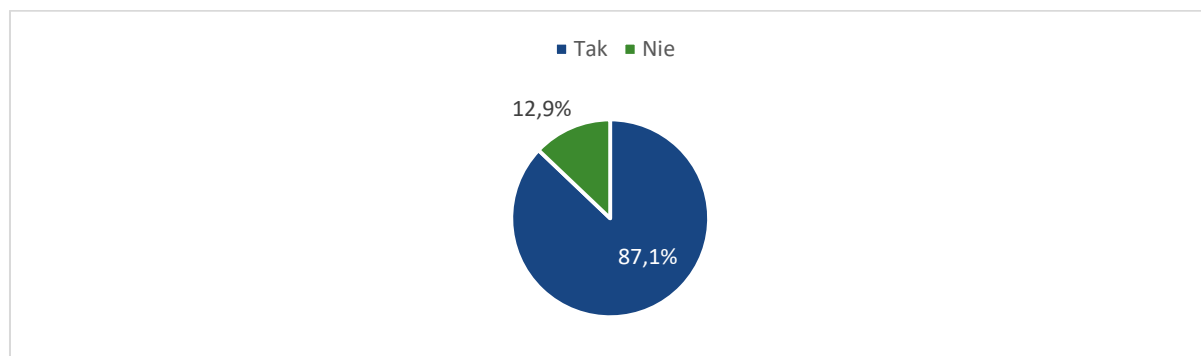

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.4.3. Korzystanie z Internetu w szkole

Korzystanie z Internetu powszechne jest również w szkole. 87,1% nauczycieli odpowiada, że dzieci i młodzież korzystają z Internetu w miejscu, w którym się uczą.

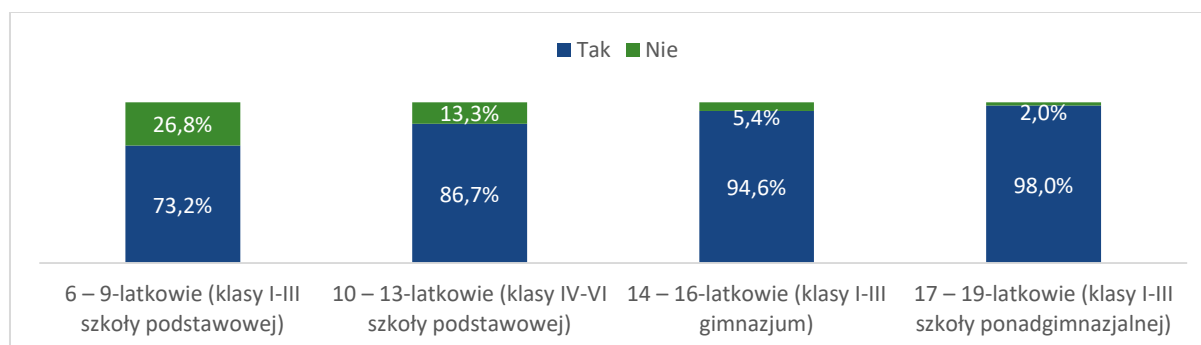
Wykres 49. Czy uczniowie korzystają z Internetu w szkole?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Im starszych podopiecznych mają nauczyciele, tym częściej deklarują, że korzystają oni z Internetu w szkole: 73,2% 6 – 9-latków, 86,7% 10 – 13-latków, 94,6% 14 – 16-latków i 98% 17 – 19-latków.

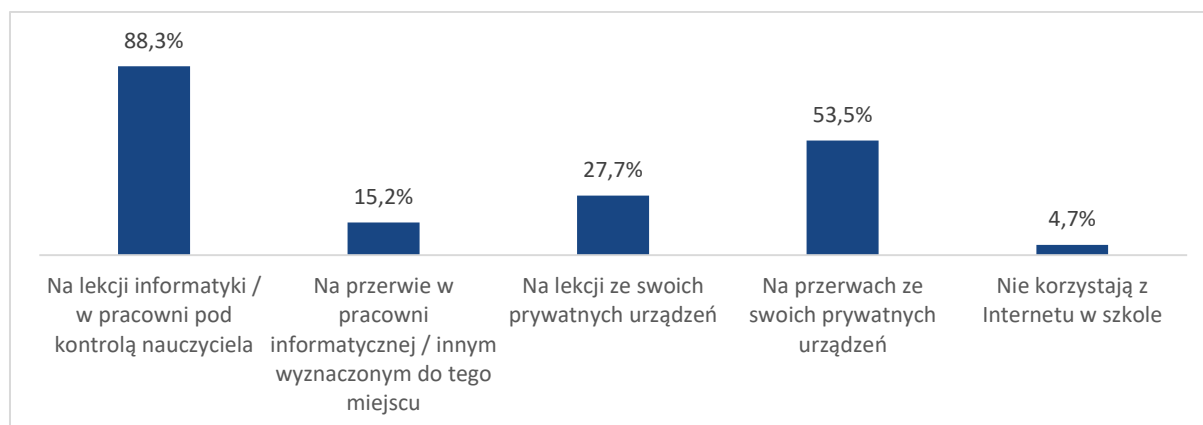
Wykres 50. Czy uczniowie korzystają z Internetu w szkole? Pytanie w dekompozycji na wiek uczniów

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Okazuje się, że korzystanie z Internetu w szkole jest powszechne ale kontrolowane – 88,3% nauczycieli twierdzi, że uczniowie korzystają z Internetu na lekcjach informatyki, pod kontrolą nauczyciela. Ponad połowa nauczycieli twierdzi również, że uczniowie korzystają z Internetu na swoich prywatnych urządzeniach w czasie przerw, a ponad jedna czwarta twierdzi, że korzystają z nich na lekcjach. Ponadto 15,2% nauczycieli deklaruje, że uczniowie korzystają z Internetu na przerwach w pracowni informatycznej lub w innym wyznaczonym do tego miejscu, a 4,7% nauczycieli deklaruje, że uczniowie w ogóle nie korzystają z Internetu w szkole.

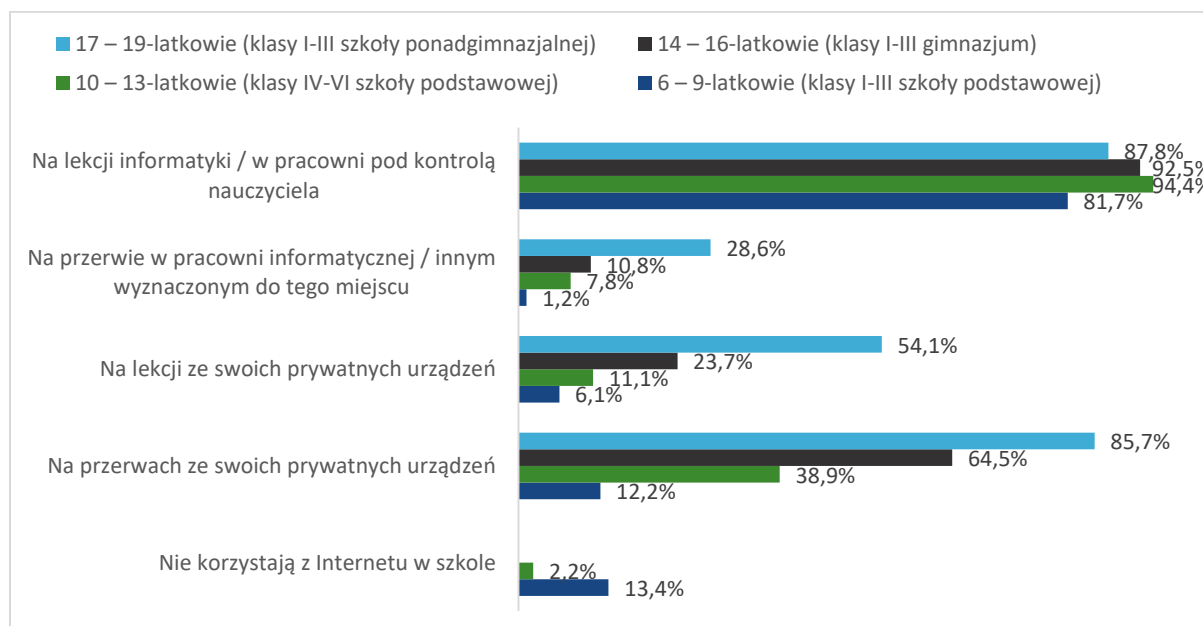
Wykres 51. Sytuacje, w których uczniowie korzystają z Internetu w szkole

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dekompozycja pytania na wiek ucznia pokazuje, że nauczyciele uczący najstarszą młodzież (17 – 19-latków) częściej niż inni nauczyciele spotykają się z tym, że uczniowie korzystają z Internetu na lekcjach ze swoich prywatnych urządzeń. To zjawisko dotyczy 54,1% nauczycieli uczących 17 -19-latków, 23,7% uczących 14 – 16-latków, 11,1% uczących 10 – 13-latków i 6,1% nauczycieli uczących najmłodsze dzieci 6 – 9-letnie. Im starsi uczniowie, tym częściej nauczyciele obserwują, że korzystają oni z Internetu na swoich prywatnych urządzeniach lub w pracowni informatycznej. Deklaracja nauczycieli o braku używania Internetu w szkole dotyczy tylko dzieci 6 – 13-letnich.

Wykres 52. Sytuacje, w których uczniowie korzystają z Internetu w szkole w dekompozycji na wiek ucznia

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Prawie połowa nauczycieli twierdzi, że uczniowie w czasie przerw nie korzystają z urządzeń typu telefon, tablet, a spędzają czas z innymi kolegami, koleżankami rozmawiając lub bawiąc się. Jednak już jedna czwarta nauczycieli jest zdania, że przerwy w szkole wyglądają tak, że każdy jest zajęty swoim telefonem komórkowym lub tabletem. Niespełna jedna piąta nauczycieli deklaruje, że na przerwach uczniowie, owszem, korzystają z urządzeń elektronicznych ale wspólnie ze swoimi kolegami i koleżankami, z którymi nagrywają lub oglądają coś na swoich telefonach lub tabletach. 7% nauczycieli odpowiada, że najczęściej obserwują uczniów, którzy w czasie przerw odrabiają lekcje lub przygotowują się do kolejnych zajęć. Wśród 3,5% innych odpowiedzi, poza przygotowaną kafeeterią, znalazły się takie odpowiedzi jak: zabawa klockami, gra w tenisa stołowego, jedzenie śniadania.

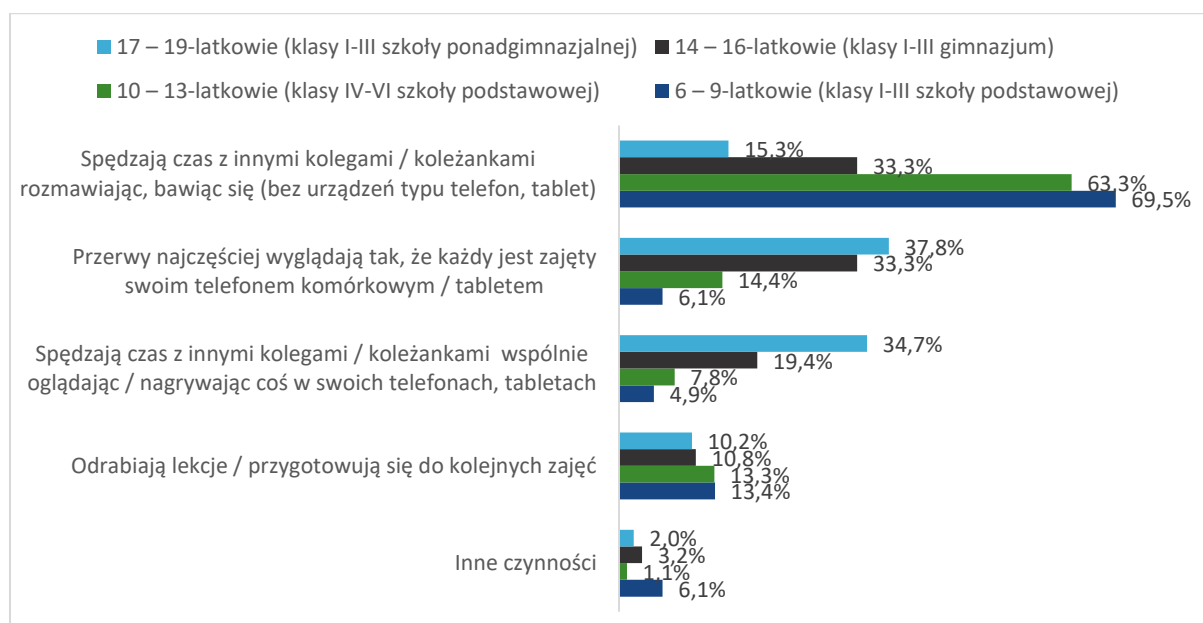
Wykres 53. Zajęcia uczniów w czasie przerw

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Im starszy uczeń, tym częściej obserwacje nauczycieli dotyczące spędzania przerw, odnoszą się do urządzeń elektronicznych – częściej każdy uczeń zajęty jest własnym urządzeniem częściej też w tym zajęciu towarzyszą mu koleżanki i koledzy. Rzadziej natomiast obserwuje się przerwy bez urządzeń elektronicznych, spędzane na wspólnej rozmowie, zabawie.

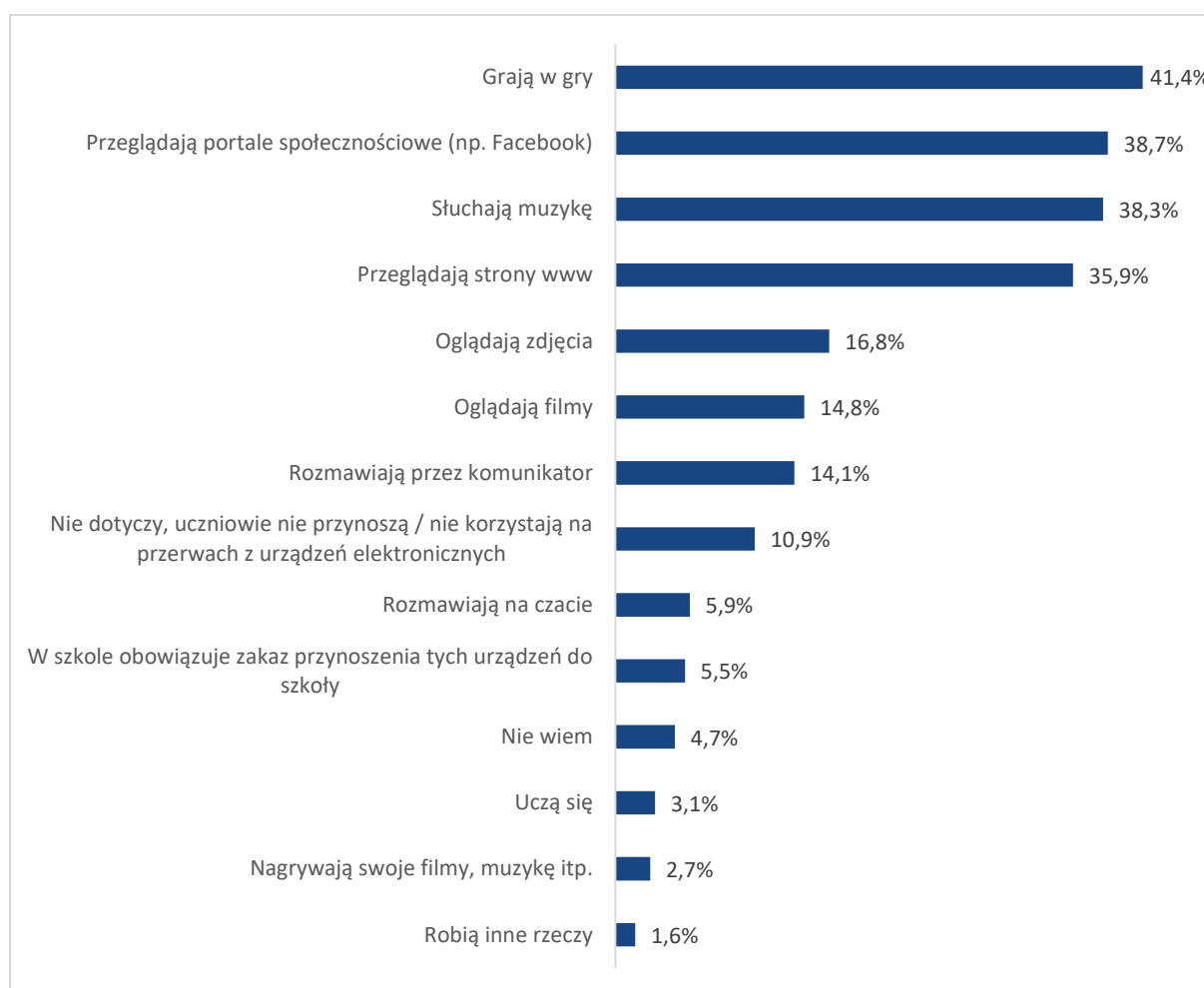
Wykres 54. Zajęcia uczniów w czasie przerw w dekompozycji na wiek ucznia

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Nauczyciele obserwują, że w czasie przerw ich uczniowie na swoich telefonach komórkowych grają w gry (41,4%), przeglądają portale społecznościowe (38,7%), słuchają muzykę (38,3%) oraz przeglądają różne strony www (35,9%). To cztery główne czynności wskazywane przez nauczycieli. Ponadto 16,8% nauczycieli widzi, że uczniowie w czasie przerw oglądają zdjęcia, 14,8% widzi, że oglądają filmy, a 14,1% obserwuje rozmowę uczniów poprzez komunikator. Co dziesiąty nauczyciel odpowiada, że uczniowie nie przynoszą tych urządzeń do szkoły, a 5,5% nauczycieli stwierdza nawet, że w szkole jest ogólny zakaz przynoszenia tego typu urządzeń.

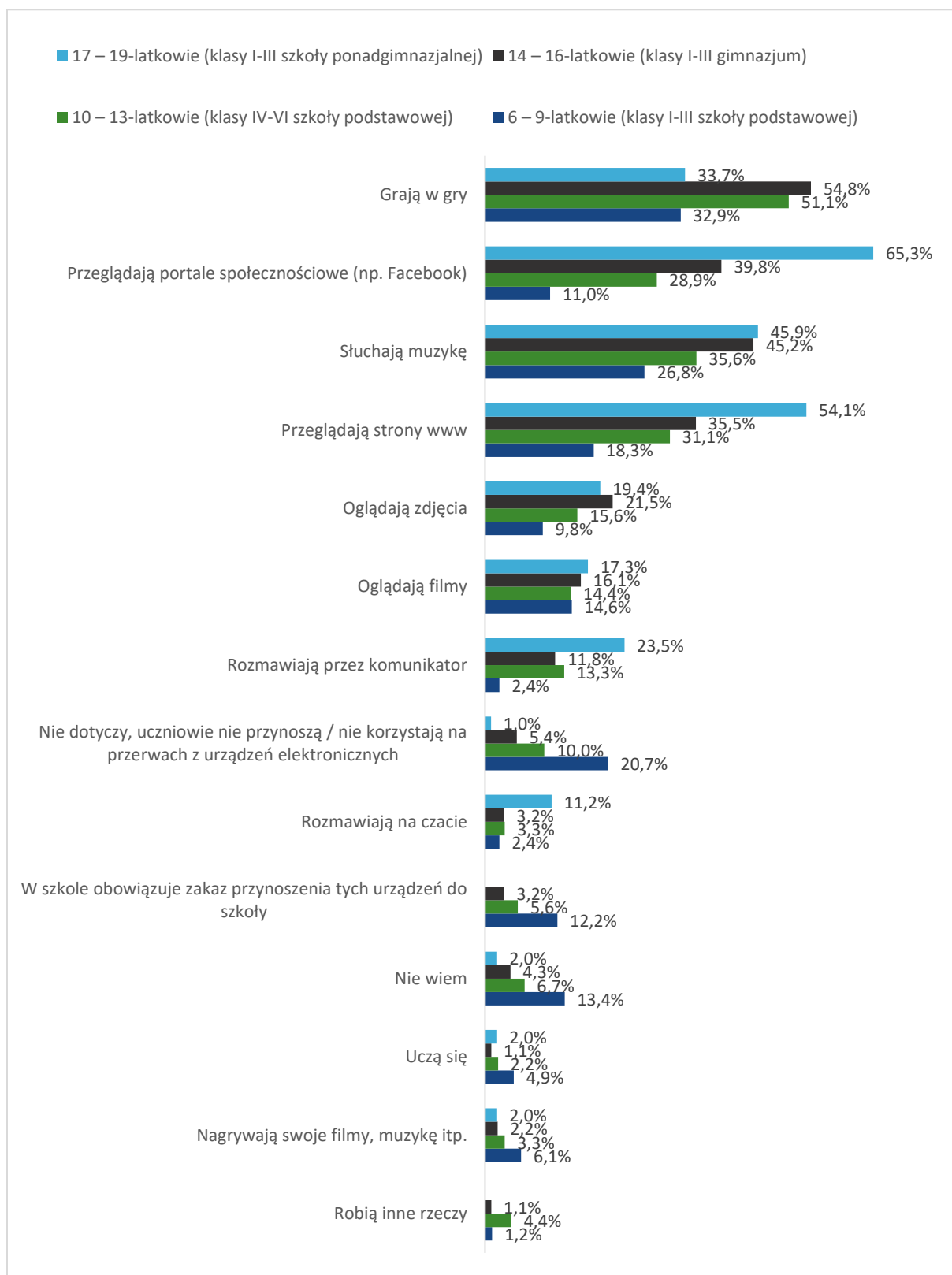
Wykres 55. Co uczniowie robią na swoich telefonach komórkowych / tabletach w czasie przerw?

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Nauczyciele uczniów pomiędzy 10 a 13 i 14 a 16 roku życia w największym odsetku obserwują granie w gry w czasie przerw. Nauczyciele najstarszych uczniów – młodzieży 17 – 19-letniej najczęściej wskazują na przeglądanie portali społecznościowych, oglądanie stron www czy rozmowę przez komunikator z innymi osobami. Nauczyciele najmłodszych dzieci w największym odsetku odpowiadają, że w szkole jest zakaz przynoszenia urządzeń elektronicznych lub po prostu uczniowie tego nie robią – nie przynoszą do szkół telefonów komórkowych, tabletów itp.

Wykres 56. Co uczniowie robią na swoich telefonach komórkowych / tabletach w czasie przerw? Pytanie w dekompozycji na wiek ucznia

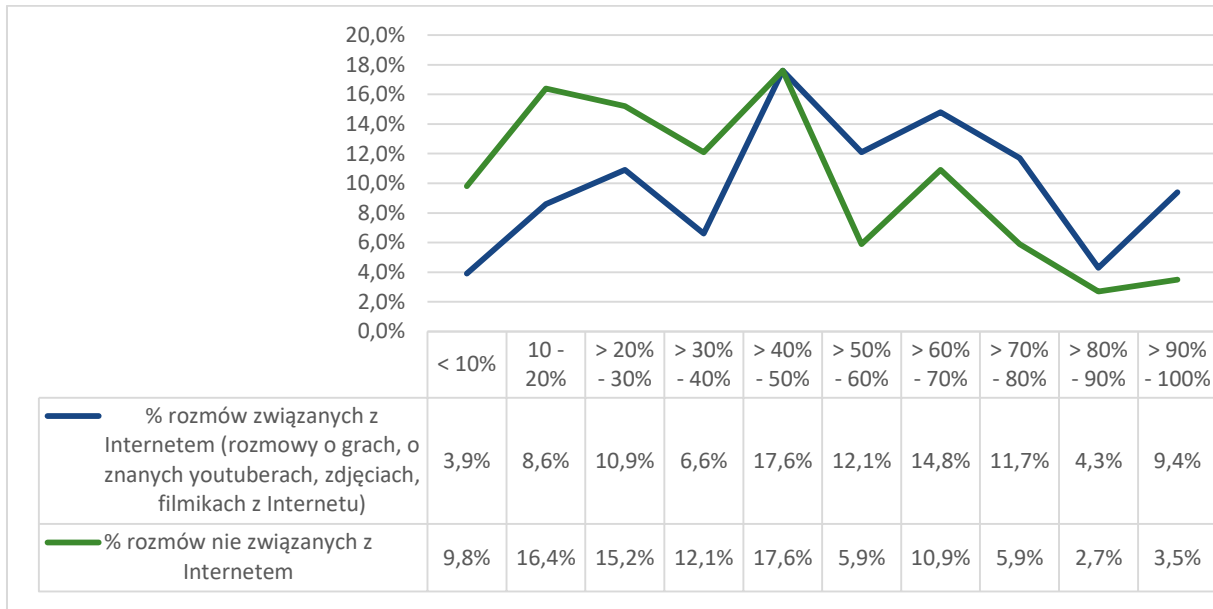

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.4.4. Problem nadmiernego korzystania z Internetu przez uczniów

W kolejnym pytaniu skierowanym do nauczycieli, poproszono ich o rozłożenie 100% rozmów zasłyszanych wśród uczniów na te dotyczące Internetu (rozmowy o grach, o youtuberach, zdjęciach filmikach z Internetu) i na te, które zupełnie nie dotyczą Internetu. Najczęściej nauczyciele wskazywali na proporcję 50% : 50%, jednak ogólna proporcja rozmów związanych z Internetem, do tych niezwiązanych z Internetem to 60% : 40%.

Wykres 57. % rozmów wśród uczniów na tematy związane z Internetem i na tematy niezwiązane z Internetem

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Niepokojące może się wydawać to, że ponad połowa nauczycieli słyszy rozmowy swoich uczniów na temat gier, stron www, portali, które w ocenie nauczycieli przeznaczone są dla starszych odbiorców. Takie rozmowy obserwuje się już u ponad połowy uczniów pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.

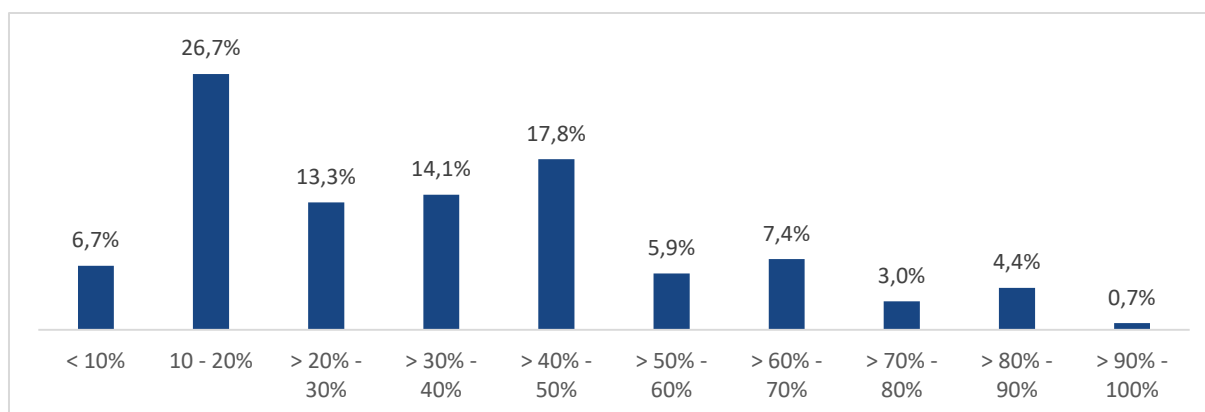
Wykres 58. Rozmowy wśród uczniów, dotyczące gier, portali, stron www, które przeznaczone są dla starszych osób

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

26,7% nauczycieli twierdzi, że tego typu rozmowy – o grach, stronach przeznaczonych dla starszych odbiorców słyszy u 10 – 20% swoich uczniów. Generalnie z obserwacji wynika, że ponad trzy czwarte nauczycieli podaje do 50% takich rozmów.

Wykres 59. % uczniów, u których słyszy się takie rozmowy

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Jeszcze większy odsetek nauczycieli jest zdania, że w szkołach obserwuje się problem nadmiernego korzystania z Internetu wśród uczniów – 65,2%, przy czym na problem ten wskazuje 46,3% nauczycieli uczących najmłodsze dzieci, 57,8% uczących dzieci pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, 64,5% nauczycieli młodzież 14 – 16-letniej i 75,5% nauczycieli najstarszych uczniów (17 – 19-latków).

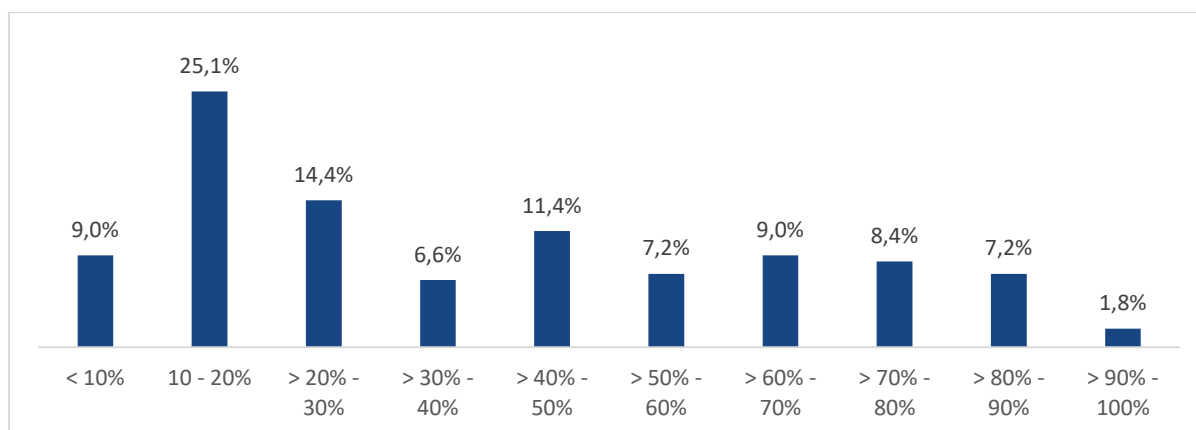
Wykres 60. Problem nadmiernego korzystania z Internetu przez uczniów

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Jedna czwarta nauczycieli wskazuje na 10 – 20% uczniów, których dotyczy problem nadmiernego korzystania z Internetu. Generalnie dwie trzecie nauczycieli odpowiada, że problem ten dotyczy do 50% uczniów.

Wykres 61. % uczniów nadmiernie korzystających z Internetu

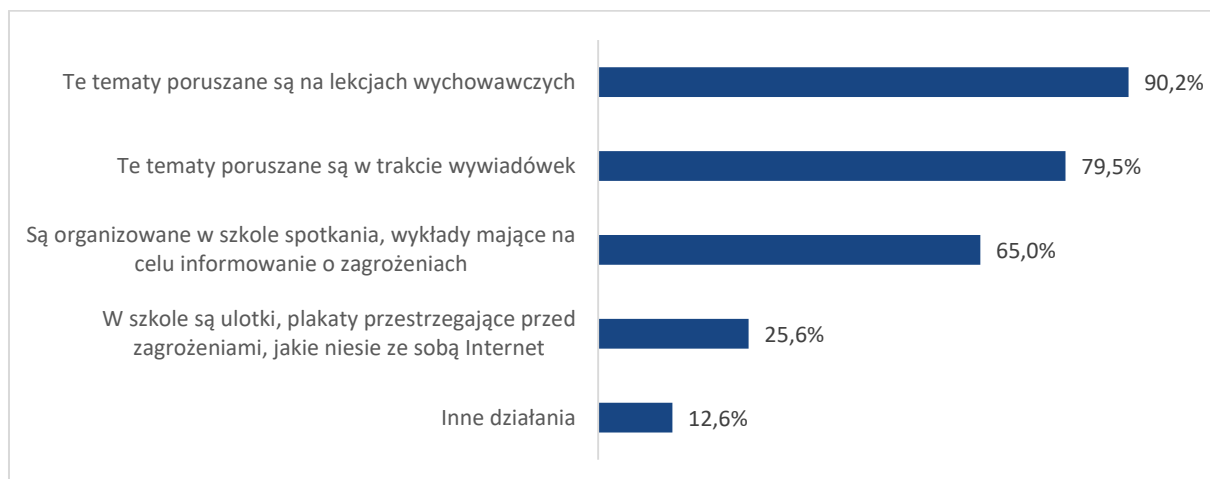
Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

3.4.5. Działania profilaktyczne dotyczące zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu

Wydaje się, że krakowskie szkoły wychodzą naprzeciw zmieniającej się rzeczywistości – aż 99,2% nauczycieli odpowiada, że w szkołach podejmowane są działania profilaktyczne, informujące o zagrożeniach jakie niesie ze sobą Internet.

Spośród osób, które zadeklarowały, że w szkole porusza się tematy związane z zagrożeniami płynącymi z sieci, 90% nauczycieli deklaruje, że są one poruszane na lekcjach wychowawczych. 79,5% nauczycieli mówi o tym w czasie wywiadówek, a 65% nauczycieli odpowiada, że w szkołach są organizowane spotkania, wykłady, w czasie których edukuje się młodzież na temat zagrożeń mogących wynikać z użytkowania Internetu. 25,6% nauczycieli mówi też o ulotkach, plakatach dystrybuowanych w szkołach. Wśród innych działań, wskazanych przez 12,6% nauczycieli znalazły się takie odpowiedzi jak: apele, warsztaty akcje typu „bezpieczeństwo w sieci”, „dzień bezpiecznego Internetu”, tematyka poruszana na lekcjach informatyki, ograniczenia – zakaz korzystania z telefonów i urządzeń elektronicznych, wystąpienia policji, rozmowy indywidualne z uczniami oraz spotkania dla rodziców.

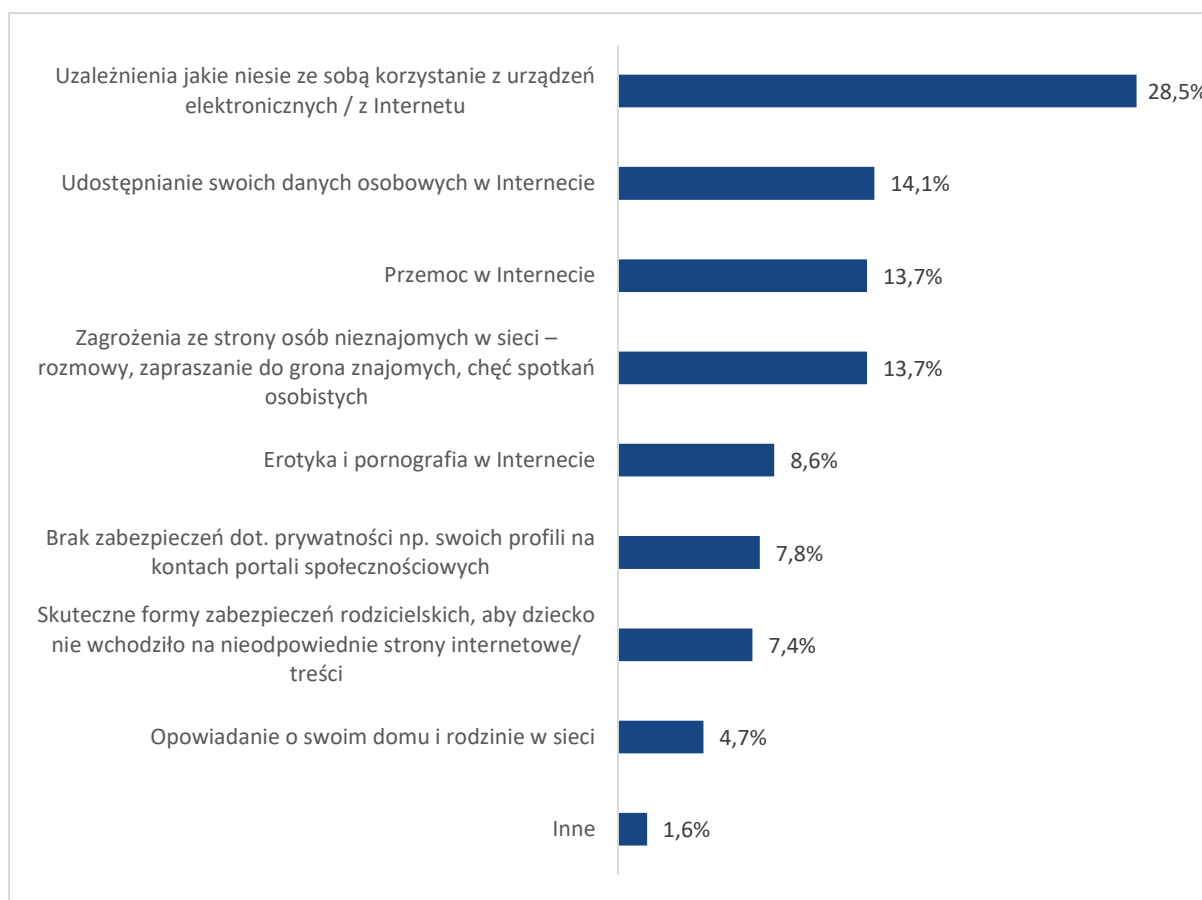
Wykres 62. Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach, aby informować o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą Internet

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

Dla nauczycieli najpilniejszym problemem w profilaktyce dotyczącej zagrożeń, jakie niesie ze sobą Internet jest tematyka uzależnień – 28,5% wskazań. Ponadto 14,1% nauczycieli za najpilniejszy temat uznaje udostępnianie swoich danych w sieci, a 13,7% wskazuje na przemoc w Internecie i zagrożenia od osób nieznajomych – rozmowa, zapraszanie do grona znajomych, chęć spotkań osobistych. Ponadto 8,6% nauczycieli za najpilniejszy problem uznało erotykę i pornografię w Internecie, 7,8% wskazało na brak zabezpieczeń prywatności w swoich profilach na portalach społecznościowych, 7,4% nauczycieli wskazało na problem dotyczący zabezpieczeń rodzicielskich przed wchodzeniem dzieci i młodzieży na niedozwolone strony. Najmniej popularny problem według nauczycieli to mówienie o swoim domu i rodzinie w sieci. Wśród innych zagrożeń nauczyciele twierdzili, że każdy z podanych w ankiecie problemów jest ważny, a także zwracali uwagę na przemoc i nękanie czy zjawisko „ciemnego Internetu” i treści tam dostępnych.

Wykres 63. Najpilniejszy problem w profilaktyce dot. zagrożeń jakie niesie ze sobą Internet

Źródło: Badania ilościowe, IB IPC Sp. z o.o, 2017 rok

4. Wnioski i rekomendacje

Telefon komórkowy jest najbardziej popularnym urządzeniem elektronicznym – ma je w swoim domu największy odsetek uczniów (ponad 95% dzieci od 6 roku życia). **Telefon komórkowy to również urządzenie, z którego może korzystać największy odsetek uczniów** (już 75,7% badanych od 6 roku życia i ponad 96% badanych powyżej 10 roku życia). **Im uczeń starszy, tym częściej może korzystać również z jakichkolwiek innych urządzeń znajdujących się w domu – z laptopa, tabletu, komputera. Telefon komórkowy jednak to urządzenie najbardziej popularne, jeśli chodzi o sprzęt dany uczniowi na własność** (ma go już 91,1% dzieci pomiędzy 10 a 13 rokiem życia). **Telefon komórkowy jest w związku z tym najczęściej użytkowanym urządzeniem przez dzieci i młodzież** (używa go 56,8% 10-latków, 54,5% 11-latków, 70,9% 12-latków oraz 73,1% 13-latków). **Dane te potwierdzają również nauczyciele, którzy przyznają, że telefon komórkowy jest najczęściej zabieranym ze sobą do szkoły urządzeniem.** Zabiera go 61% 6 – 9-latków, 91,1% 10 – 13-latków, 94,6% 14 – 16-latków i 94,9% 17 – 19-latków.

Z wiekiem wydłuża się czas korzystania z ulubionego urządzenia elektronicznego (najczęściej telefon komórkowy). W grupie 10 – 13-latków największy odsetek korzysta z niego do 3 godzin dziennie, natomiast w starszych przedziałach wiekowych ten czas się wydłuża od 3 do 5 godzin dziennie i powyżej 5 godzin dziennie. **Jest to bardzo niepokojące zjawisko, ponieważ oznacza to, że starsi uczniowie korzystają ze swojego ulubionego urządzenia przez połowę dnia.**

Użytkownie sprzętów elektronicznych jest również bardzo popularne wśród dzieci 6 – 9-letnich. Prawie trzy czwarte z nich po szkole, w wolnym czasie gra, bawi się na laptopie, komputerze,

tablecie, konsoli lub na telefonie – to najpopularniejsza odpowiedź wśród najmłodszych dzieci. W grupie najmłodszych dzieci (6 – 9-letnich) **w przypadku zabaw z koleżankami i kolegami urządzenia elektroniczne nie odgrywają już tak dużej roli jak w przypadku spędzania wolnego czasu po szkole.** Większy odsetek dzieci wskazuje na zabawy na świeżym powietrzu lub zabawy na dywanie klockami, lalkami lub samochodami niż na gry i zabawy na urządzeniach elektronicznych. **Warto jednak pamiętać, że jest to trzecia najbardziej popularna forma spędzania czasu z rówieśnikami i wskazuje ją połowa dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.**

Grupa 10 – 13-latków na urządzeniu, z którego korzysta codziennie **najczęściej ogląda filmy** (75,1%), **słucha muzyki** (73,3%) oraz **gra w gry** (71,9%). Wśród **14 – 16-latków** najpopularniejsze są: **słuchanie muzyki** (87%), **oglądanie filmów** (81%), **przeglądanie portali społecznościowych** (78,3%). W grupie **17 – 19-latków** znaczenie zyskują portale społecznościowe, które wyprzedzają oglądanie filmów. Trzy najczęstsze czynności w tej grupie wyglądają następująco: **słuchanie muzyki** (91,3%), **przeglądanie portali społecznościowych** (83%) oraz **oglądanie filmów** (78%). Warto również zwrócić uwagę na niepokojące zachowania, do których przyznają się uczniowie. 2 uczniów z grupy 10 – 13-latków przyznało się do wchodzenia **na niedozwolone strony oraz na hejtowanie**. Niepokojące w grupie 17 – 19-latków jest **oglądanie porno**, wskazane przez 6,7% badanych (8 uczniów). Oglądanie tego typu filmów pojawiło się również w młodszej grupie 14 – 16-latków – 1,2% wskazań (1 uczeń).

Korzystając ze swojego ulubionego urządzenia elektronicznego, uczniowie najczęściej korzystają również z Internetu. Biorąc pod uwagę sumę odpowiedzi: „tak – zawsze” i „tak – zwykle”, jednoczesne użytkowanie sprzętów elektronicznych i Internetu deklaruje 85,9% 10 – 13-latków, 96,7% 14 – 16-latków oraz 98% 17 – 19-latków.

Ponad jedna czwarta dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia twierdzi, że może bawić się telefonem, laptopem, tabletem czy konsolą do gier tak długo, jak ma na to ochotę. Natomiast prawie trzy czwarte uczniów przyznaje, że rodzice ograniczają czas tej zabawy. Istotne wśród najmłodszych respondentów jest to, że 83,3% dzieci chcąc skorzystać z różnych urządzeń znajdujących się w ich domach, **pytają o zgodę rodziców**. Odsetek dzieci wskazujących na taką odpowiedź maleje z wiekiem i już w wieku 9 lat ponad jedna piąta uczniów twierdzi, że nie pyta o pozwolenie rodziców chcąc skorzystać z komórki, laptopa czy konsoli do gier.

Starszych uczniów również zapytano o zasady korzystania z urządzeń elektronicznych. **Najczęściej uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia twierdzą, że w ich domach obowiązują pewne zasady.** Na taką odpowiedź wskazuje już tylko ponad jedna czwarta **14 – 16-latków** i **co 11 respondent pomiędzy 17 a 19 rokiem życia.** **Wraz ze spadkiem odpowiedzi świadczącej o zasadach występujących w domach, wzrasta odpowiedź dotycząca pełnej swobody – „nie ma zasad, korzystam z nich kiedy chcę i jak długo chcę”.** Tego typu sytuacja występuje u 29% 10 – 13-latków, 66% 14 – 16-latków i 86% najstarszych uczniów. W każdym przedziale wiekowym **częściej synom niż córkom rodzice wyznaczają pewne zasady korzystania z urządzeń elektronicznych.**

Dwie najczęściej pojawiające się zasady korzystania z urządzeń elektronicznych w domach uczniów to: **możliwość korzystania z nich po wypełnieniu obowiązków np. po odrobieniu lekcji oraz korzystanie z urządzeń przez określony czas np. przez godzinę, dwie itp.** Zarówno w pierwszej jak i drugiej zasadzie jej znaczenie maleje z wiekiem.

Dostęp do Internetu jest powszechnym zjawiskiem – deklaruje go 87,7% dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia, 97,8% dzieci pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, 99,5% 14 – 16-latków i 99,3% 17 – 19-latków. **Ponadto korzysta z niego codziennie** 69,4% 10 – 13-latków, 95,7% 14 – 16-latków i 97,6% 17 – 19-latków.

Podobnie jak w przypadku korzystania z urządzeń elektronicznych, czas spędzania w Internecie znacząco różni się pomiędzy młodszą a dwoma starszymi grupami wiekowymi. **10 – 13-latkowie korzystają z Internetu zdecydowanie krócej w ciągu dnia niż ich starsi koledzy** – 42,9% wskazało na użytkowanie Internetu do godziny. Powyżej 3 godzin dziennie w Internecie spędza 56,1% 14 – 16-latków i 62,3% 17 – 19-latków. Ponadto wśród 14 – 16 i 17 – 19-latków to uczennice dłużej korzystają z Internetu niż uczniowie.

Mimo powszechnego dostępu do Internetu, **ponad trzy czwarte najmłodszych uczniów pomiędzy 6 a 9 rokiem życia pyta o pozwolenie rodziców, kiedy chcą z niego skorzystać**. Najczęściej o to pozwolenie pytają **najmłodsze dzieci** – 89,6% 6-latków. **Jednak zasady korzystania z Internetu wśród starszych uczniów (tak jak w przypadku korzystania z urządzeń elektronicznych), mają coraz mniejsze znaczenie z wiekiem**. Prawie połowa 10 – 13-latków odpowiada, że może korzystać z Internetu kiedy chcą i jak długo chcą: 38,4% 10-latków, 43,3% 11-latków, 51,9% 12-latków i 54,3% 13-latków.

Podobnie jak w przypadku korzystania ze sprzętu elektronicznego, tak w przypadku Internetu, **dwie główne zasady, które obowiązują w domach uczniów to korzystanie z Internetu po wypełnieniu obowiązków domowych oraz korzystanie przez określony czas np. przez godzinę, dwie itp.**

Już dwie trzecie najmłodszych uczniów deklaruje, że korzysta z Internetu niezależnie od dnia - 65,8% uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, przy czym 59,3% 10-latków i 72,9% 13-latków. 14,5% uczniów w przedziale 10 – 13 lat korzysta z Internetu **w tygodniu od poniedziałku do piątku**, a 13,4% **korzysta z Internetu w weekendy**. Te dwie odpowiedzi są zdecydowanie mniej popularne wśród starszych przedziałów wiekowych. **Wśród 14 – 16-latków aż 88,7% badanych twierdzi, że użytkuje Internet niezależnie od dnia. Na taką odpowiedź wskazuje również 92,7% 17 – 19-latków.**

Wiek znacząco różnicuje miejsca korzystania z Internetu. Im uczeń starszy, tym rzadziej deklaruje, że korzysta z Internetu w domu, a także u znajomych. To właśnie w domach swoich koleżanek i kolegów korzystają z Internetu uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia. **Może być to alarmujące dla rodziców. Jeśli przyjmuje się zasadę, że „w moim domu wiem, kontroluję z jakich stron internetowych korzysta moje dziecko”, to ta zasada być może przestaje obowiązywać w domach ich rówieśników.** Z wiekiem również zwiększa się powszechny dostęp do Internetu – uczniowie mogą z niego korzystać wszędzie. Wśród innych miejsc, które zostały wskazane w największym odsetku w grupie 10 – 13-latków padały takie odpowiedzi jak: na zewnątrz – na podwórku, w miejscach publicznych; w komunikacji miejskiej; u krewnych; w restauracjach czy kawiarniach (często w McDonadlach). Ponadto wśród starszych grup uczniów, wśród innych odpowiedzi pojawiły się galerie handlowe i inne miejsca z bezpłatnym dostępem do Internetu.

Uczniowie przyznają się również do użytkowania Internetu **w szkole, w czasie lekcji**. **Takie zachowanie jest popularne wśród uczniów od 14 roku życia. Im uczeń starszy, tym częściej deklaruje, że korzysta z Internetu na lekcjach.** Także wśród najmłodszej grupy wiekowej: 10 – 13-latków 7% przyznaje, że czasami korzysta na lekcjach z Internetu, a 14% korzysta z Internetu, ale rzadko. **Warto popracować nad skutecznymi ograniczeniami wśród dzieci i młodzieży aby nie użytkowały telefonów komórkowych w czasie lekcji. Wydaje się, że uczniowie nie kryją użytkowania Internetu w czasie zajęć lekcyjnych, ponieważ to zachowanie zauważają również nauczyciele.** Twierdzą oni, że **ponad jedna czwarta ich uczniów korzysta z Internetu w czasie lekcji – im starszy uczeń, tym częściej obserwuje się tego typu zachowanie.**

Poza użytkowaniem Internetu na lekcjach, do którego przyznają się przede wszystkim najstarsi badani, **użytkowanie Internetu w czasie przerw staje się normą już wśród 14-latków** – ponad połowa z nich korzysta z Internetu w czasie przerw „zawsze” lub „często”, a wśród 17 – 19-latków odsetek

odpowiedzi „zawsze” lub „często” sięga prawie 60% uczniów. Warto zwrócić uwagę na sposób, w jaki uczniowie spędzają przerwy. **Już 24,6% nauczycieli twierdzi bowiem, że przeciętna przerwa wygląda tak, że każdy uczeń jest zajęty swoim telefonem komórkowym.** Wprawdzie zdecydowanie większy odsetek nauczycieli twierdzi, że uczniowie w czasie przerw spędzają czas z innymi kolegami i koleżankami i nie korzystają z urządzeń elektronicznych, ale ta odpowiedź dotyczy przede wszystkim najmłodszych uczniów. **Im uczeń starszy, tym częściej w samotności lub wraz z kolegami i koleżankami korzysta w czasie przerw z urządzeń elektronicznych.** Warto zadbać o inne – alternatywne sposoby spędzania przerw między zajęciami lekcyjnymi. **Być może wprowadzenie form rozrywki jak piłkarzyki, stół do ping-ponga odciągnęłoby uwagę od popularnego dziś korzystania z Internetu. Być może warto wewnątrz każdej szkoły, zapytać swoich uczniów, rodziców co byłoby dla nich atrakcyjną formą spędzania czasu i odpoczynku w czasie przerw.**

Użytkowanie Internetu w czasie spędzonym ze znajomymi jest mniej popularne niż korzystanie z Internetu w czasie przerw między zajęciami lekcyjnymi i bardziej popularne niż korzystanie z Internetu na lekcji. Zestawiając wyniki z trzech grup wiekowych widać, że ilość czasu poświęcanego korzystaniu z Internetu podczas spotkań z przyjaciółmi nie zmniejsza się ani nie zwiększa znacząco wraz z wiekiem. **Średnio siedmiu uczniów na sto przyznaje, że zawsze korzysta z Internetu kiedy spędza czas ze znajomymi** (najczęściej są to 14 – 16-latkowie), **około jedna piąta robi to często** (ponownie najczęściej 14 – 16-latkowie), a **jedna trzecia czasami** (najczęściej 10 – 13-latkowie). **Internet jako medium towarzyszące w spotkaniach ze znajomymi zauważają również nauczyciele. Z ich obserwacji wynika, że rozmowy prowadzone wśród uczniów bardzo często dotyczą Internetu – gier, stron, portali, popularnych youtuberów. Nauczyciele dokonują podziału 100% rozmów uczniów na 60% rozmów dotyczących Internetu i 40% rozmów nie dotyczących Internetu. Niepokojące może się wydawać to, że ponad połowa nauczycieli słyszy rozmowy swoich uczniów na temat gier, stron www, portali, które w ocenie nauczycieli przeznaczone są dla starszych odbiorców. Takie rozmowy obserwuje się już u ponad połowy uczniów pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.**

Grupa najmłodszych respondentów – dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia najczęściej w Internecie **ogląda filmy** (75,8%), **gra w gry** (73,5%) oraz **słucha muzykę** (56,5%). Ponad jedna trzecia dzieci w przedziale 6 – 9 lat w Internecie **uczy się** (32,7%), jedna czwarta **rozmawia przez komunikator** (23,4%), a już jedna piąta **korzysta z portali społecznościowych** (20,5%) – tu odnotowano większy odsetek chłopców niż dziewcząt 20,7% : 13,4%.

Grupa 10– 13-latków w Internecie najczęściej **ogląda filmy** (76,3%), **gra w gry** (70%) oraz **słucha muzykę** (69,9%). Ponadto mniej niż połowa uczniów w tym wieku korzysta z **portali społecznościowych** (41,9%) i **uczy się** (42,9%) a około jedna trzecia **przeogląda strony www** (36,4%), **rozmawia na czacie** (32%), **ogląda zdjęcia** (31,2%) oraz **rozmawia przez komunikator** (27,6%). **Niepokojące w grupie 10 – 13-latków jest to, że 2,6% z nich (2 osoby) przyznaje się, że wchodzi na niedozwolone dla nich strony.**

Grupa 14 – 16-latków w Internecie najczęściej **słucha muzykę** (85,6%), **ogląda filmy** (76%) oraz **korzysta z portali społecznościowych** (75,5%). Ponadto prawie dwie trzecie uczniów w tym wieku **przeogląda strony www** (62,8%), a około połowa **gra w gry** (50%), **uczy się** (54,6%), **rozmawia na czacie** (56,4%), **ogląda zdjęcia** (46,2%) oraz **rozmawia przez komunikator** (46%). **W tej grupie również niepokój może budzić wchodzenie na niedozwolone strony (2,8% wskazań – 1 osoba).**

Grupa 17 – 19-latków w Internecie najczęściej **słucha muzykę** (90,2%), **korzysta z portali społecznościowych** (85,1%), **ogląda filmy** (79,9%) oraz **przeogląda strony www** (79,5%). Ponadto prawie dwie trzecie uczniów w tym wieku **uczy się** (66,2%) oraz **rozmawia na czacie** (61,4%), a ponad połowa **ogląda zdjęcia** (51,5%) oraz **rozmawia przez komunikator** (50,8%). **Warto zwrócić uwagę, że**

tutaj oglądanie porno znalazło się na czwartym miejscu wśród innych czynności wykonywanych w Internecie – 7,3% wskazań (4 osoby).

Uczniowie bez względu na wiek wykorzystują również Internet do popularnego w ostatnim czasie tworzenia w Internecie – nagrywania swoich filmów, muzyki (średnio co szósty uczeń powyżej 10 roku życia) i prowadzenia bloga / vloga (średnio sześć osób na sto powyżej 10 roku życia). Warto zatem przestrzegać uczniów przed konsekwencjami udostępniania wielu informacji o sobie, o różnych konsekwencjach prawnych – aby czuli się odpowiedzialni za to, o czym mówią w Internecie. Być może warto w tym zakresie nawiązać współpracę z samymi idolami dzisiejszej młodzieży, np. z youtuberami.

To co robią w Internecie dziewczęta, a co chłopcy, różni się między sobą. **Zdecydowanie większy odsetek uczniów gra w gry, uczennice natomiast zdecydowanie częściej w Internecie oglądają zdjęcia i rozmawiają na czacie.** Wykorzystywanie Internetu do **śłuchania muzyki** dotyczy w większym odsetku dziewcząt do 13 roku życia, później dysproporcja się wyrównuje – coraz więcej chłopców również słucha muzykę w Internecie. Biorąc pod uwagę **portale społecznościowe**, dane pokazują, że to **chłopcy szybciej stają się ich użytkownikami, jednak w miarę upływu lat, to dziewczęta częściej korzystają np. z Facebooka, co wyrównuje się w przedziale 17 – 19 lat.** Analizując różnice dotyczące zachowań dziewcząt i chłopców w Internecie, a także różnice pomiędzy poszczególnymi przedziałami wiekowymi, **warto kierować do chłopców komunikaty, ostrzeżenia dotyczące gier i stron nieodpowiednich dla osób poniżej 18 roku życia – przemoc, pornografia i konsekwencje jakie niesie ze sobą oglądanie tego typu treści. Wśród dziewcząt natomiast warto poruszać tematykę związaną z udostępnianiem swojego wizerunku w sieci – jakie są konsekwencje dążenia do ideału czy zagadnienia dotyczące stereotypizacji kobiet w Internecie.**

YouTube jest najbardziej popularną aplikacją wśród dzieci i młodzieży – na jego znajomość wskazuje 90,4% 6 – 9-latków, a jego użytkownikiem deklaruje już 87,1% tych dzieci. Ponadto 27,2% dzieci 6 – 9-letnich użytkuje Snapchat, 20% Skype i WhatsApp, 19,2% Messenger, 17,4% Facebook, 15,9% Instagram, a 9% Twitter.

YouTube jest najbardziej popularny również w starszych grupach wiekowych – korzysta z niego powyżej 91% uczniów już od 10 roku życia. Korzystanie z innych portali, aplikacji jest wśród najmłodszych dzieci (10 – 13-letnich) zdecydowanie mniej popularne niż wśród ich starszych kolegów i koleżanek. Zdecydowanie częściej natomiast korzystają oni z WhatsAppa. **Można zakładać, że już od 14 roku życia uczniowie korzystają z Facebooka, Snapchata czy z Instagrama.** Wśród innych stron, z których korzystają uczniowie pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, najbardziej popularne są **komunikatory** takie jak Messenger, Hangouts czy Viber, ale również aplikacja **Musical.ly** do nagrywania swoich własnych filmów / teledysków. W grupie 14 – 16-latków **oprócz zwykłych komunikatorów, popularne są przede wszystkim aplikacje służące do komunikacji w czasie grania w gry. Niepokojące w tej grupie uczniów jest to, że 4% z nich (9 uczniów) odpowiada, że korzysta ze stron porno. Wśród najstarszych uczniów również najpopularniejsze są komunikatory – zarówno te służące do rozmowy ze znajomymi, jak i te służące do grania w gry. Alarmujące jest przeglądanie stron porno przez 9% uczniów (16 osób). Ponadto jedna osoba (0,6%) wskazała na przeglądanie stron przeznaczonych dla osób powyżej 18 roku życia (nie wiadomo czy są to strony związane z pornografią czy z przemocą), a inna osoba wskazała na korzystanie z aplikacji służącej do hejtowania w sieci (0,6%).**

65,2% nauczycieli obserwuje w szkołach problem nadmiernego korzystania z Internetu wśród uczniów, przy czym na problem ten wskazuje 46,3% nauczycieli uczących najmłodsze dzieci, 57,8% uczących dzieci pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, 64,5% nauczycieli młodzieży 14 – 16-letniej i

75,5% nauczycieli najstarszych uczniów (17 – 19-latków). **Dwie trzecie nauczycieli odpowiada, że problem ten dotyczy do 50% uczniów.**

W związku z powszechnym dostępem dzieci i młodzieży do Internetu i obserwacją nauczycieli, dotyczącą nadmiernego korzystania z Internetu, warto edukować i przestrzegać uczniów przez różnymi zagrożeniami płynącymi z sieci. Wydaje się, że szkoły krakowskie w tym zakresie spełniają swoją rolę – aż **99,2% nauczycieli odpowiada, że w szkołach podejmowane są działania profilaktyczne, informujące o zagrożeniach jakie niesie ze sobą Internet.** Te działania to **rozmowy prowadzone z dziećmi w czasie lekcji wychowawczych (90%), rozmowy podejmowane z rodzicami na wywiadówkach (79,5%),** a 65% nauczycieli odpowiada, że w szkołach są organizowane **spotkania, wykłady,** w czasie których edukuje się młodzież na temat zagrożeń mogących wynikać z użytkowania Internetu. 25,6% nauczycieli mówi też o **ulotkach, plakatach dystrybuowanych w szkołach.**

Okazuje się też, że dzieci i młodzież **zdają sobie sprawę z zagrożeń wynikających z użytkowania Internetu – o jakichkolwiek zagrożeniach słyszało już 83% 10 – 13-latków. Z wiekiem spada jednak odsetek świadomości zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu.** Ponadto warto dodać, że **nieco częściej o zagrożeniach wiedzą dziewczęta niż chłopcy.** Wiedzę tą najczęściej czerpie się od nauczycieli, a także od rodziców (**szczególnie wśród młodszych uczniów**). **Im starszy respondent tym częściej wiedzę tą czerpie z Internetu czy z TV.** Wśród dzieci i młodzieży najbardziej popularne zagrożenia to:

W grupie 10 – 13-latków:

- Ataki hakerów, wirusy – 19,2% wskazań
- Nie wiemy z kim rozmawiamy: osoby poznane w sieci mogą podszywać się pod innych, rozmowa z kimś obcym – 11,0% wskazań
- Porwania, włamania do mieszkania – 10,6% wskazań
- Cyberprzemoc (agresja w sieci, szantaże, groźby, hejtowanie) – 9,4% wskazań
- Kradzieże danych, zdjęć, kont – 7,6% wskazań
- Pedofilia, gwałty, molestowanie, zboczenia – 7,2% wskazań
- Ktoś obcy może chcieć pozyskać moje dane osobowe (nie podawanie danych komuś i w ogóle w sieci) – 6,6% wskazań
- Uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej – 5,9% wskazań

W grupie 14 – 16-latków:

- Cyberprzemoc (agresja w sieci, nękanie, groźby, hejtowanie) – 19,5% wskazań
- Ataki hakerów, wirusy – 14,8% wskazań
- Pedofilia, gwałty, molestowanie, zboczenia – 12,4% wskazań
- Kradzieże danych, zdjęć, kont – 12,3% wskazań
- Uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej – 9,8% wskazań
- Nie wiemy z kim rozmawiamy: osoby poznane w sieci mogą podszywać się pod innych, rozmowa z kimś obcym – 6,1% wskazań

W grupie 17 – 19-latków:

- Cyberprzemoc (agresja w sieci, nękanie, groźby, hejtowanie) – 18,6% wskazań
- Kradzieże danych, zdjęć, kont – 15,6% wskazań
- Uzależnienia od Internetu, od rzeczywistości wirtualnej – 12,7% wskazań
- Ataki hakerów, wirusy – 10,3% wskazań
- Pedofilia, gwałty, molestowanie, zboczenia – 8,3% wskazań

- Podsywanie się pod inne osoby, rozmowa z kimś obcym – 5,7% wskazań
- Oszustwa – 4,1% wskazań

Niestety okazuje się, że mimo działania szkół i dobrej znajomości przez uczniów zagrożeń związanych z korzystaniem z sieci, **uczniowie podejmują nieodpowiedzialne decyzje korzystając z Internetu:**

- W grupie 10 – 13-latków największy odsetek respondentów zadeklarował, że **korzystając z portali społecznościowych stosuje zabezpieczenia tak, aby nieznajomi nie zobaczyli jego profilu**. To bardzo dobry wynik, szczególnie biorąc pod uwagę zagrożenia, o których wcześniej mówiono. Mimo tego, że jest to najpopularniejsze zachowanie, **prawie połowa uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia nie stosuje tego typu zabezpieczeń**. Ponadto 28,5% badanych **gra w gry, które są przeznaczone dla osób starszych**, a 24,2% rejestrując się na różnych stronach w Internecie podaje **prawdziwe dane osobowe** (imię, nazwisko, adres). I tu osłabia się czujność badanych, którą wcześniej wskazywano wśród zagrożeń (o nie podawaniu swoich danych komukolwiek i ogólnie – w Internecie). Ponadto 14,2% uczniów w wieku 10 – 13 lat korzystając z portali społecznościowych **przyjmuje do grona znajomych nieznane im osoby**. Co jedenasty uczeń **publikuje w Internecie zdjęcia, na których widać jego dom, mieszkanie czy inne rzeczy, które się tam znajdują**. Takie zachowanie zupełnie nie współgra z zagrożeniem dotyczącym włamania i porwań, o którym wcześniej mówiono. Ponadto dziewięciu na sto uczniów w wieku 10 – 13 lat, **spotkało się z osobą poznaną przez Internet**, siedmiu na sto uczniów **podawało nieznajomej osobie swój adres, mail lub telefon**, ośmiu na sto uczniów dostało **propozycję spotkania** od osoby nieznajomej, a pięciu na sto uczniów miało taką sytuację, którą określili jako **usilną chęć spotkania, wbrew ich woli**. Mimo tego, że są to sytuacje dotyczące małego odsetka uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia, należy prowadzić profilaktykę dotyczącą zagrożeń na jakie dzieci mogą trafić w Internecie. **Działania podejmowane przez szkołę i rodziców powinny być nakierowane na konkretne działania i reakcje, większą kontrolę dzieci w Internecie, aby uniknąć niebezpiecznych sytuacji**. Rekomenduje się również **dystrybucję najbardziej niepokojących wyników badań wśród rodziców w czasie wywiadówek**.
- **Grupa 14 – 16-latków jest zdecydowanie bardziej narażona na zagrożenia związane z użytkowaniem Internetu niż ich młodsi koledzy i koleżanki**. Ponad połowa młodzieży w tym wieku rejestrując się w Internecie na różnych stronach, **podaje swoje prawdziwe dane osobowe** (58,8%). Ponadto prawie połowa 14 – 16-latków **gra w gry przeznaczone dla osób starszych**, a ponad jedna trzecia **wchodzi na strony przeznaczone dla osób starszych** (35,9%). Pozytywne jest to, że ponad połowa młodzieży 14 – 16-letniej rejestrując się na różnych portalach społecznościowych, **stosuje zabezpieczenia swoich profili** w taki sposób, aby nieznajomi nie zobaczyli ich danych, zdjęć. Niemniej jednak ponad jedna trzecia badanych **spotkała się już z osobą poznaną w Internecie** (36%), ponad jedna czwarta **podała takiej osobie adres, numer telefonu, mail** (26,1%), 28% uczniów **otrzymało propozycję spotkania z osobą nieznajomą**, a 12,2% przyznaje, że miało taką sytuację, którą mogliby określić jako **natarczywe namawianie na spotkanie, wbrew ich woli**. Warto także w tej grupie uczniów zwrócić uwagę na ich **skłonność do rozmów z nieznanymi** – 28% **przyjmuje do grona znajomych na portalach społecznościowych osoby im nieznane**, a 30,2% **prowadzi rozmowy z nieznanymi, korzystając z komunikatorów lub czatów**.
- W najstarszej grupie wiekowej – **17 – 19-latków**, prawie dwie trzecie badanych **podaje swoje prawdziwe dane logując się na różne strony** (62,5%). Pozytywne jest to, że 60,8% młodzieży

zabezpiecza swoje konta na portalach społecznościowych przed nieznajomymi. Mimo tego zabezpieczenia 22,6% uczniów **przyjmuje do grona znajomych na portalach społecznościowych osoby im nieznane** (najczęściej 18-latkowie 26,4%). 41,6% badanych pomiędzy 17 a 19 rokiem życia **spotkało się z osobą poznaną przez Internet**. Ponad jedna trzecia respondentów korzystając z komunikatorów, będąc na czatach, **rozmawia z nieznajomymi osobami** (31,2%), 35,4% badanych miało **propozycję spotkania z taką osobą**, a prawie jedna piąta uczniów miała taką sytuację, którą mogłaby określić jako **usilną chęć spotkania**. Ponadto ponad jedna czwarta badanych jest **skłonna podawać osobom poznanym w sieci swoje dane osobowe** (28,7%).

Dla nauczycieli najpilniejszym problemem w profilaktyce dotyczącej zagrożeń, jakie niesie ze sobą Internet **jest tematyka uzależnień** – 28,5% wskazań. Ponadto 14,1% nauczycieli za najpilniejszy temat uznaje **udostępnianie swoich danych w sieci**, a 13,7% wskazuje **na przemoc w Internecie i zagrożenia od osób nieznajomych – rozmowa, zapraszanie do grona znajomych, chęć spotkań osobistych**. Ponadto 8,6% nauczycieli za najpilniejszy problem uznało **erotykę i pornografię w Internecie**, 7,8% wskazało na **brak zabezpieczeń prywatności w swoich profilach na portalach społecznościowych**, 7,4% nauczycieli wskazało na problem dotyczący **zabezpieczeń rodzicielskich przed wchodzeniem dzieci i młodzieży na niedozwolone strony**.

5. Spis ilustracji

Tabela 1. Pytania metryczki.....	3
Tabela 2. Dostęp do urzędzeń elektronicznych, a ich używanie	5
Tabela 3. Urządzenia, które należą do dzieci i młodzieży w dekompozycji na płeć.....	6
Tabela 4. Urządzenie elektroniczne, z którego najczęściej korzysta respondent w dekompozycji na płeć	7
Tabela 5. Czas spędzany na używaniu urządzenia, z którego uczeń korzysta najczęściej w dekompozycji na płeć	8
Tabela 6. Inne czynności wykonywane na najczęściej użytkowanym urządzeniu elektronicznym.....	11
Tabela 7. Czynności wykonywane na najczęściej użytkowanym urządzeniu elektronicznym w dekompozycji na płeć.....	12
Tabela 8. Czy w domach uczniów są ustalone zasady korzystania z urzędzeń elektronicznych? Pytanie w dekompozycji na płeć	14
Tabela 9. Zasady korzystania z urzędzeń elektronicznych wśród uczniów pomiędzy 10 a 13 rokiem życia w dekompozycji na płeć i wiek.....	16
Tabela 10. Codzienny czas spędzania w Internecie w dekompozycji na płeć	18
Tabela 11. Miejsca, w których uczniowie korzystają z Internetu w dekompozycji na wiek.....	21
Tabela 12. Miejsca, w których młodzież pomiędzy 17 a 19 rokiem życia korzysta z Internetu w dekompozycji na płeć.....	22
Tabela 13. Inne czynności wykonywane w Internecie	26
Tabela 14. Czynności zwykle wykonywane w czasie korzystania z Internetu w dekompozycji na płeć	26
Tabela 15. Portale, aplikacje znane dzieciom pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.	27
Tabela 16. Portale, aplikacje używane przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.	27
Tabela 17. Inne strony, z których korzystają uczniowie	29
Tabela 18. Strony internetowe, z których korzystają uczniowie w dekompozycji na płeć	30
Tabela 19. Zagrożenia definiowane przez 10 – 13-latków	32

Tabela 20. Zagrożenia definiowane przez 14 – 16-latków	33
Tabela 21. Zagrożenia definiowane przez 17 – 19-latków	34
Tabela 22. Źródła wiedzy o zagrożeniach związanych z użytkowaniem Internetu w dekompozycji na płeć	36
Tabela 23. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 10 – 13-latków w dekompozycji na płeć – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”	37
Tabela 24. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 10 – 13-latków w dekompozycji na pojedyncze roczniki – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”	38
Tabela 25. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 14 – 16-latków w dekompozycji na płeć – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”	39
Tabela 26. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 14 – 16-latków w dekompozycji na pojedyncze roczniki – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”	40
Tabela 27. Istotne statystycznie różnice w zachowaniach w Internecie wśród 17 – 19-latków w dekompozycji na płeć – odpowiedzi „tak” z wyłączeniem odpowiedzi „nie dotyczy (nie korzystam)”	41
Wykres 1. Urządzenia elektroniczne, które dzieci i młodzież mają w domu	4
Wykres 2. Urządzenia elektroniczne, z których dzieci i młodzież mogą korzystać	5
Wykres 3. Urządzenia, które należą do dzieci i młodzieży	6
Wykres 4. Urządzenie elektroniczne, z którego najczęściej korzysta respondent	7
Wykres 5. Czas spędzany na używaniu urządzenia, z którego uczeń korzysta najczęściej	8
Wykres 6. Czynności, które robią dzieci w czasie wolnym (6 – 9-latkowie).....	9
Wykres 7. Czynności, które robią dzieci w czasie wolnym (6 – 9-latkowie) w dekompozycji na płeć i wiek	9
Wykres 8. Ulubione zabawy dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia z kolegami i koleżankami.....	10
Wykres 9. Czynności wykonywane na najczęściej używanym urządzeniu elektronicznym	10
Wykres 10. Czy uczeń korzystający z ulubionego urządzenia, korzysta również z Internetu?.....	13
Wykres 11. Czy dzieci w wieku 6 – 9 lat mogą bawić się telefonem, laptopem, tabletem, konsolą tyle czasu ile chcą?	13
Wykres 12. Czy dzieci w wieku 6 – 9 lat chcą skorzystać z telefonu, laptopa, tabletu, pytają o pozwolenie rodziców?.....	13
Wykres 13. Czy w domach uczniów są ustalone zasady korzystania z urządzeń elektronicznych?.....	14
Wykres 14. Zasady korzystania z urządzeń elektronicznych	15
Wykres 15. Korzystanie z Internetu przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia.....	16
Wykres 16. Korzystanie z Internetu przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia w dekompozycji na płeć i wiek	17
Wykres 17. Dostęp do Internetu w domach uczniów	17
Wykres 18. Codzienne korzystanie z Internetu	17
Wykres 19. Codzienny czas spędzania w Internecie	18
Wykres 20. Czy chcąc spędzić czas w Internecie dzieci w wieku 6 – 9 lat pytają o zgodę rodziców? ...	19
Wykres 21. Czy w domach uczniów są ustalone zasady korzystania z Internetu?.....	19
Wykres 22. Zasady korzystania z Internetu.....	20
Wykres 23. Dni, w które uczniowie korzystają z Internetu	20
Wykres 24. Miejsca, w których uczniowie korzystają z Internetu.....	21
Wykres 25. Korzystanie z Internetu przez uczniów w szkole, w czasie lekcji.....	22
Wykres 26. Korzystanie z Internetu przez uczniów w szkole, w czasie przerw.....	23

Wykres 27. Korzystanie z Internetu przez uczniów w czasie spędzonym ze znajomymi	23
Wykres 28. Korzystanie z Internetu przez uczniów w czasie spędzonym z rodzicami	24
Wykres 29. Czynności zwykle wykonywane w czasie korzystania z Internetu.....	25
Wykres 30. Zestawienie znajomości portali, aplikacji i ich używania przez dzieci pomiędzy 6 a 9 rokiem życia	28
Wykres 31. Strony internetowe, z których korzystają uczniowie	29
Wykres 32. Czy uczeń słyszał o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci?.....	31
Wykres 33. Czy uczeń słyszał o zagrożeniach związanych z użytkowaniem sieci? – Pytanie w przekroju przez wszystkie roczniki.....	31
Wykres 34. Źródła wiedzy o zagrożeniach związanych z użytkowaniem Internetu	35
Wykres 35. Zachowania w Internecie 10 – 13-latków.....	37
Wykres 36. Zachowania w Internecie 14– 16-latków	39
Wykres 37. Zachowania w Internecie 17– 19-latków	41
Wykres 38. Program kontroli rodzicielskiej w urządzeniach użytkowanych przez dzieci i młodzież	42
Wykres 39. Program kontroli rodzicielskiej (odpowiedzi „tak”) w przekroju na wszystkie roczniki	42
Wykres 40. Czy na komputerze ucznia jest zainstalowany program antywirusowy	42
Wykres 41. Urządzenia elektroniczne, z których najczęściej korzystają uczniowie	43
Wykres 42. Średni czas korzystania z ulubionego urządzenia elektronicznego	43
Wykres 43. Najczęstsze zajęcia uczniów na ulubionych urządzeniach elektronicznych	44
Wykres 44. Urządzenia, które uczniowie przynoszą do szkoły	44
Wykres 45. Urządzenia, które uczniowie przynoszą do szkoły w dekompozycji na wiek ucznia	45
Wykres 46. Odsetek uczniów, którzy mają dostęp do Internetu	45
Wykres 47. Czy uczniowie korzystają z Internetu codziennie?	45
Wykres 48. Czy uczniowie korzystają z Internetu codziennie? Pytanie w dekompozycji na wiek uczniów	46
Wykres 49. Czy uczniowie korzystają z Internetu w szkole?	46
Wykres 50. Czy uczniowie korzystają z Internetu w szkole? Pytanie w dekompozycji na wiek uczniów	46
Wykres 51. Sytuacje, w których uczniowie korzystają z Internetu w szkole	47
Wykres 52. Sytuacje, w których uczniowie korzystają z Internetu w szkole w dekompozycji na wiek ucznia.....	47
Wykres 53. Zajęcia uczniów w czasie przerw	48
Wykres 54. Zajęcia uczniów w czasie przerw w dekompozycji na wiek ucznia.....	48
Wykres 55. Co uczniowie robią na swoich telefonach komórkowych / tabletach w czasie przerw? ...	49
Wykres 56. Co uczniowie robią na swoich telefonach komórkowych / tabletach w czasie przerw? Pytanie w dekompozycji na wiek ucznia	50
Wykres 57. % rozmów wśród uczniów na tematy związane z Internetem i na tematy niezwiązane z Internetem	51
Wykres 58. Rozmowy wśród uczniów, dotyczące gier, portali, stron www, które przeznaczone są dla starszych osób	51
Wykres 59. % uczniów, u których słyszy się takie rozmowy	52
Wykres 60. Problem nadmiernego korzystania z Internetu przez uczniów	52
Wykres 61. % uczniów nadmiernie korzystających z Internetu	52
Wykres 62. Działania profilaktyczne podejmowane w szkołach, aby informować o zagrożeniach, jakie niesie ze sobą Internet	53
Wykres 63. Najpilniejszy problem w profilaktyce dot. zagrożeń jakie niesie ze sobą Internet	54